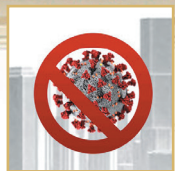

حاق فصلنامه
حقوق الکترونیک قضایی
بهار ۱۳۹۹

خدمات غیر حضوری قوه قضاییه
بعد از شیوع ویروس کرونا از
نظر مردم، وکلا و کارشناسان حقوقی

برنامه‌های اضطراری
برای دادگاه‌های دانمارک

حقوق

سال چهارم

آیین رونمایی از سامانه ملی جدید قوه قضاییه

آیین رونمایی از سامانه‌های جدید الکترونیکی قوه قضاییه با حضور آیت الله رئیسی برگزار شد

تحولی عظیم پیش روی قوه قضاییه

هفته قوه قضائیه کرامی باد.

وای بر آن انقلاب و انقلابی که در بامداد
پیروزی بخواند به محیط آرام و آسایش
دهنده ی انقلاب پیروز شده، دل ببندد و با
شهادت و مبارزه و پیکار خدا حافظی کند...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حاق فصلنامه حقوق الکترونیک قضایی

شماره ۶ • بهار ۱۳۹۹ • ۶۰ صفحه

صاحب امتیاز:

کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی

مدیرمسئول: حسن روحانی نیا

سردبیر: دکتر مجید بشیری

مدیر اجرایی: مهدی آقاجانلو

گرافیک و صفحه آرایی:

علیرضا تاجیک، امین عاشوری

همکاران تحریریه:

علی آتیه‌دان، روح‌الله رضایی

مونا اشرف‌زاده، آیدا پیغامی

محبوبه نقره‌خامه

عکاس: آزاده ارشدی

چاپ: کلک صبا

تیراژ: ۳۰۰ نسخه

آدرس: تهران، خیابان شهید بهشتی،

نبش خیابان ولی‌عصر (عج)، خیابان

عبادی، نبش کوچه منصور، روبه‌روی

اورژانس بیمارستان توس، پلاک ۳

تلفن:

۸۸۵۵۸۹۸۴

۸۸۵۵۸۹۷۵

۸۸۵۵۸۹۳۳

۸۸۵۵۸۹۷۱

نمابر: ۸۸۵۵۸۹۷۶

کدپستی: ۱۵۹۶۹۴۳۱۱۳

پایگاه اینترنتی: www.Kdke.ir

پست الکترونیک: info@Kdke.ir

فهرست

۵ ویت‌ترین درخشان قوه قضاییه (یادداشت مدیرمسئول)

۶ تحولی عظیم پیش روی قوه قضاییه

۱۰ استان خراسان جنوبی پیش‌تاز در زمینه خدمات غیرحضوری

۱۵ بودجه آفلاین برای خدمات قضایی آنلاین

۲۰ از مشاوره حقوقی تا ملاقات با زندانیان

۲۸ کرونا فرصتی برای ارائه خدمات غیرحضوری به مردم

۳۴ زیرساخت فنی مهیاست؛ اما زیرساخت حقوقی خیر

۴۰ زیرساخت کشوری در خدمات غیرحضوری و امنیت در فضای مجازی

۴۶ فرهنگ سازی خدمات غیر حضوری

۵۰ برنامه‌های اضطراری برای دادگاه‌های دانمارک

۵۴ چگونه دادگاه‌های کشورهای اروپایی به این اپیدمی پاسخ دادند؟

ویرترین درخشان قوه قضاییه

یادداشت مدیرمسئول

نام «مرکز آمار و فناوری اطلاعات» را در زمین حاصلخیز کشورمان غرس نمود که این نهال مثمر در مدت کوتاه ریشه در دل خاک محکم نمود و شاخ و برگ گسترد و میوه بی نظیرش، کام مشتاقان توسعه خدمت را «شیرین» نمود.

«دفتر خدمات الکترونیک قضایی» میوه شیرین و سرشار از انرژی آن نهال مثمر بود که اکنون خود منشاء برکات فوق العاده ای گردیده است. دفتر خدمات، اکنون دست و بازوی توانمند نظام قضایی کشور است که در اقصی نقاط کشور گسترده شده و دستان خسته مراجعین را به گرمی می فشارد. دفتر خدمات، اکنون چهره جان فشانی و ایثارگری نظام قضایی کشور است که در گرما گرم کرونا و میدان داری این بیماری منحوس، میدان را خالی نمی کند و در مقام ضرورت تعطیلی یا نیمه تعطیلی واحدهای قضایی، چراغ خود را روشن نگه می دارد و جان برکف گرفته، اجابت خواسته مردم می کند. دفتر خدمات است که برای حفظ جان مردم «نوبت دهی الکترونیک» و «دادرسی الکترونیک» را مبنای عمل قرار می دهد و حفظ تمام پروتکل های بهداشتی، همچنان در میدان می ماند. دفتر خدمات است که ان شاء الله ویرترین درخشان قوه قضاییه و چشم و چراغ نظام قضایی کشور خواهد بود.

برخی در تعریف «دولت الکترونیک»، چنین آورده اند که: «دولت الکترونیک، تعهدی پایدار از سوی دولت برای بهبود ارتباط بین شهروندان حقیقی و بخش های عمومی از طریق ارائه خدمات انبوه، دانش و اطلاعات با هزینه مناسب و به طور کارآمد است. این موضوع به عنوان یکی از بهترین روش های تحقیق عملی انتظارات شهروندان از دولت است» و در همین راستا، در اقدامات مربوط به استقرار دولت الکترونیک برپنج اصل مهم تاکید می شود:

- ارائه خدمات بر اساس پسند و گزینش شهروندان
- در دسترس گذاشتن بیشتر دولت و خدمات آن
- یادگیری اجتماعی
- ارائه مسئولانه اطلاعات

■ استفاده از فناوری اطلاعات و منابع انسانی به طور موثر و کارآمد
پرواضح است که درمقدمه فوق، «دولت»، تا به مفهوم قوه مجریه، که به معنای علم و فراگیر آن (حکومت / حاکمیت / نظام) به کار برده نشده است و بر این اساس، قطعاً می توان نظام قضایی کشور را نیز داخل در این مفهوم دانست. قوه قضاییه، در مقام توسعه دولت الکترونیک، سال ها قبل، نهالی مرغوب و باکیفیت به

آیین رونمایی از سامانه‌های جدید الکترونیکی قوه قضاییه با حضور آیت الله ریسی برگزار شد

تحولی عظیم پیش روی قوه قضاییه

این سامانه‌ها، تعداد سامانه‌های الکترونیک قوه قضاییه که طی یک سال اخیر با هدف توسعه عدالت قضایی راه‌اندازی شده‌اند، به ۳۰ سامانه افزایش یافت که حدود ۲۰ سامانه مربوط به دادگستری جمهوری اسلامی و بقیه مربوط به سامانه‌های تابع قوه است.

تحول در دستگاه قضایی بدون راه‌اندازی این سامانه‌های جدید الکترونیکی امکان پذیر نیست

آیت الله رئیسی در ابتدای مراسم با ابراز امیدواری از راه‌اندازی این سامانه‌ها که متخصصان متبحر و متدین با یک حرکت جهادی و کار و تلاش قابل تقدیر راه‌اندازی کرده‌اند، افزود: «امید است این سامانه‌ها به تسهیل امور مردم، آسان شدن دسترسی به

دادسراها و به طور کل مراکز قضایی است. قوه قضاییه که از گذشته به دنبال الکترونیکی کردن بسیاری از خدمات خود بود از این غافله عقب نماند و در این دوره به آزمایش و اجرای بسیاری از طرح‌های خدمات قضایی از جمله سامانه ثنا، دادرسی الکترونیکی و... پرداخت.

به همین منظور در چهارمین روز از هفته قوه قضاییه مراسمی جهت رونمایی از سامانه‌های جدید الکترونیکی قوه قضاییه با حضور آیت الله دکتر سید ابراهیم رئیسی، رئیس قوه قضاییه برگزار شد. در این مراسم از ۱۵ سامانه الکترونیکی جدید قوه قضاییه که در راستای دستیابی به دستگاه قضایی هوشمند در تراز انقلاب اسلامی راه‌اندازی شده یا ارتقاء یافته‌اند رونمایی شد. با راه‌اندازی

با پیشرفت علم و فناوری و همه‌گیر شدن استفاده از اینترنت، پای اینترنت به سیستم قضایی کشور هم باز شد. سیستم قضایی کشور هم به دلیل اینکه از تکنولوژی‌های روز عقب نماند سعی کرد تا جایی که می‌تواند زیرساخت‌های لازم برای انجام خدمات قضایی در فضای مجازی به منظور جلوگیری از اطاله دادرسی و کم کردن حجم پرونده‌های قضایی را فراهم کند.

از بهمن ماه سال گذشته که ویروس کرونا به کشور وارد شد، مسئولان به دنبال راه‌هایی برای جلوگیری از حضور بی مورد مردم در مراکز عمومی، ادارات و سازمان‌های دولتی برآمدند. همان‌طور که می‌دانید به دلیل حجم زیاد پرونده‌های وارد شده به سیستم قضایی یکی از اماکن پر جمعیت؛ دادگاه‌ها،

ولی مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه این تهدید را با گسترش دادرسی های الکترونیک به یک فرصت تبدیل کرد.

آیت الله ریسی با اشاره به برگزاری بیش از هزار مورد دادرسی الکترونیک در استان ها اظهار کرد: «این اقدام گام بسیار موثری در جهت گسترش دادرسی های الکترونیک است؛ به نحوی که بتوان رفت و آمد را کمتر کرد و نفع را بالا برد».

رییس قوه قضاییه با اشاره به راه اندازی صد درصد سامانه هایی که در امر مبارزه با قاچاق کالا بر عهده قوه قضاییه است، گفت: «مطابق آمارهای ارائه شده، قوه قضاییه در بین دستگاه های کشور صد در صد تعهداتش را در این زمینه انجام داده و سامانه های مورد نیاز در قوه قضاییه راه اندازی شده است تا در ارتباط با سامانه های دستگاه های دیگر، نقش بسزایی در مبارزه با قاچاق کالا داشته باشد».

امکان دریافت خدمات قضایی از طریق گوشی های تلفن همراه در آینده نزدیک

در ادامه مراسم دکتر عیسی زارع پور، رییس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه در خصوص سامانه های جدیدی که امروز مورد بهره برداری قرار گرفتند توضیحی ارائه داد و گفت: «این سامانه ها پس از یک

آیت الله ریسی: تحول تسریع در رسیدگی ها، رفع اطاله دادرسی، کرامت نسبت به مردم و اجرا و تسهیل دسترسی به عدالت را می طلبد که همه این سامانه ها می تواند در جهت تحقق این اهداف نقش مهمی را ایفا کنند.

دسترسی دارند، به هم مرتبط شوند و همکاری و همراهی بیشتری با هم داشته باشند و تبادل اطلاعات بین بخش ها صورت گیرد تا در عمل دولت الکترونیک شکل گیرد. استعلام از بانک ها و بیمه ها می تواند دسترسی به اطلاعات را برای قاضی تسهیل و تصمیم گیری را سهل کند.

رییس قوه قضاییه با اشاره به سامانه های خودکاربری وکلا و نمایندگان حقوقی و کارشناسان رسمی گفت: این اقدام می تواند کارها را آسان و تسهیل کند. او یادآور شد: کرونا می توانست به عنوان یک تهدید برای تاخیر در کارها تلقی شود؛

عدالت، کرامت مردم و توجه به حقوق مردم و افزایش اعتماد عمومی به دستگاه قضایی بینجامد».

رئیس قوه قضاییه ضمن تقدیر از دکتر زارع پور، رییس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه و همکاران او و کسانی که در گذشته در این مرکز در این زمینه تلاش کردند، راه اندازی این سامانه ها را در راستای تحول در دستگاه قضایی عنوان کرد و افزود: «تحول در دستگاه قضایی بدون راه اندازی این سامانه ها امکان پذیر نیست و این تحول تسریع در رسیدگی ها، رفع اطاله دادرسی، کرامت نسبت به مردم و اجرا و تسهیل دسترسی به عدالت را می طلبد که همه این سامانه ها می تواند در جهت تحقق این اهداف نقش مهمی را ایفا کنند».

آیت الله ریسی از سامانه نوبت دهی به عنوان طرحی یاد کرد که در افزایش میزان رضایت مردم نقش دارد و به سامانه نظرسنجی که ارباب رجوع نظر خود را اعلام می کند و قاضی و کارمند در جریان این نظرسنجی قرار می گیرد و این موضوع می تواند به ارتقاء رضایت مندی مردم و توجه به کرامت انسان کمک کند. او با اشاره به راه اندازی سامانه صدور گواهی عدم سوء پیشینه افزود: «این موضوع از مسائلی بود که مردم را رنج می داد و پاسخ به آن تقریباً ده روز معطلی داشت؛ ولی راه اندازی این سامانه و به روزرسانی استعلام عدم سوء پیشینه، حتماً در جهت فضای کسب و کار در کشور و رضایت مردم تاثیر دارد».

رییس قوه قضاییه در مورد سامانه استعلام از بیمه ها و بانک ها گفت: «قضات بر این اساس می توانند هر لحظه به بانک های اطلاعاتی مختلف دسترسی داشته باشند و این مقدمه شکل گرفتن دولت الکترونیک است».

آیت الله ریسی دولت الکترونیک را از ضرورت های جدی کشور عنوان کرد و افزود: می طلبد همه بخش هایی که به اطلاعات

دوره فعالیت آزمایشی به صورت رسمی مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند. اهداف راهبردی که در توسعه الکترونیک دستگاه قضایی مورد نظر است، شامل «استفاده حداکثری از فناوری برای تکریم مراجعین و همکاران قضایی»، «تسهیل دسترسی مردم به عدالت»، «استفاده از فناوری برای تسریع در فرایند دادرسی» و «ایجاد شفافیت و ارتقاء سلامت اداری در قوه قضاییه» است. با توجه به تبادل خدمات الکترونیک دولت و قوه قضاییه، در آینده نزدیک امکان دریافت خدمات قضایی از طریق گوشی‌های تلفن همراه نیز برای شهروندان فراهم می‌شود. معاون آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه همچنین اعلام کرد که روند اجرای احکام مربوط به محکومان مالی و تشخیص اعسار هم با تحول در فرایند استعلام حساب‌های بانکی دستخوش تغییر و تسریع خواهد شد. دکتر زارع‌پور از تشکیل کارگروهی مرکب از قضات و متخصصین هوش مصنوعی در دانشگاه‌های کشورمان خبر داد که قرار است با هم اندیشی و ارائه نظرات کارشناسی خود، مرکز فناوری قوه قضاییه را در پیشبرد مأموریت‌هایش یاری دهد. همچنین در این مراسم تعدادی از مجریان سامانه‌ها در ارتباطی تصویری با رئیس قوه قضاییه، گزارشی از فرایند اجرایی و نحوه فعالیت سامانه‌ها و نتایج حاصل از بهره‌مندی از آن‌ها ارائه کردند.

در ادامه آیت‌الله ریسی از طریق ارتباط تصویری در جریان روند برگزاری یک دادگاه الکترونیک در استان کرمان قرار گرفت که طی آن به پرونده یک زندانی از ندامتگاه رفسنجان در شهر کرمان رسیدگی شد. رییس کل دادگستری استان کرمان ضمن نظارت بر اجرای این دادرسی آماری از اجرای دادرسی الکترونیکی در کرمان خبر داد و گفت: «از زمان شیوع کرونا تاکنون هزار و ۸۶۶ دادگاه به صورت تصویری در کرمان برگزار شده و ۱۷۰ جلسه مسئولان قضایی استان نیز با

استفاده از ابزارهای تصویری برگزار شده‌اند.» در ادامه دکتر زارع‌پور با اشاره به برگزاری ۲ هزار جلسه تصویری در سراسر کشور در مدت اخیر، توضیح داد: «در این ایام ۵۰ درصد دادگاه‌ها در استان‌ها و دورترین نقاط کشور، از طریق ارتباط تصویری حتی با منازل طرفین دعوا برگزار شده که این روش به زودی سراسری خواهد شد.»

مراسم آیین رونمایی از سامانه‌های جدید الکترونیکی با تماس تلفنی رئیس قوه قضاییه با یکی از همکاران قضایی که بیش از ۸۵ درصد مراجعه‌کنندگان مردمی نسبت به عملکرد وی اعلام رضایت داشتند، جهت تقدیر از زحمات او به پایان رسید.

معرفی سامانه‌های الکترونیکی جدید قوه قضاییه

سامانه خودکاربری وکلا؛ وکلا می‌توانند بدون نیاز به قوه قضاییه در هر مکانی که به اینترنت دسترسی دارند تنها با ورود به این سامانه بسیاری از کارهای خود از جمله ارسال شکواییه، تنظیم دادخواست، ارسال لایحه، ثبت قراردادهای و حتی تمدید

دکتر زارع‌پور:
اهداف راهبردی که در توسعه الکترونیک دستگاه قضایی مورد نظر است، شامل «استفاده حداکثری از فناوری برای تکریم مراجعین و همکاران قضایی»، «تسهیل دسترسی مردم به عدالت»، «استفاده از فناوری برای تسریع در فرایند دادرسی» و «ایجاد شفافیت و ارتقاء سلامت اداری در قوه قضاییه» است.

پروانه‌شان را انجام دهند. این سامانه از ۲۶ اسفند ماه سال ۹۸ شروع به کار کرده و به گفته عیسی زارع‌پور رییس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه تا کنون بیش از ۲ هزار قرارداد در آن به ثبت رسیده است.

سامانه خودکاربری نمایندگان حقوقی دستگاه‌ها: یکی از طرح‌هایی که سال گذشته به منظور جلوگیری از حضور مردم در مراجع قضایی و تسهیل دسترسی آنها به مراجع قضایی صورت گرفت راه‌اندازی سامانه کارشناسان رسمی بود که در این سامانه کارهایی از قبیل ارجاع به کارشناس رسمی و گرفتن نظریه کارشناس رسمی از طریق این سیستم انجام می‌شود. اما قوه قضاییه در اقدام دیگر به طراحی و راه‌اندازی سامانه خودکاربری نمایندگان حقوقی دستگاه‌ها پرداخت که نمایندگان حقوقی دستگاه‌ها بعد از ثبت نام در سامانه ثنا و دریافت کد ثنا می‌توانند با ورود به این سامانه تمام کارهای خود را بدون نیاز به مراجعه قوه قضاییه یا حتی دفاتر خدمات الکترونیکی قضایی، در فضای مجازی انجام دهند.

ثبت و پیگیری اعاده دادرسی از دیوان عالی کشور: به گفته رییس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه این کار پیشتر به شکل متمرکز در تهران انجام می‌شد و مردم برای انجام این کار باید مسافت‌های طولانی طی می‌کردند، نوبت می‌گرفتند و صف می‌کشیدند که در حال حاضر این خدمت از طریق دفاتر خدمات الکترونیک قضایی در چند استان به شکل پایلوت اجرا می‌شود و با تدابیری که در دیوان عالی کشور پیش‌بینی شده است به مرور زمان اجرای آن گسترش بیشتری پیدا خواهد کرد.

سامانه نوبت دهی: با شیوع ویروس کرونا و قوه قضاییه به دلیل جلوگیری و کاهش ازدحام جمعیت در مراجع قضایی از فروردین ماه امسال سامانه‌ای به نام سامانه نوبت دهی را اجرا و راه‌اندازی کرد. به گفته رییس مرکز آمار و فناوری اطلاعات

دروغین و یا شاهدان اجاره‌ای همیشه یکی از مشکلاتی بوده که در محاکم قضایی مطرح شده است. این سامانه دست افراد سودجو را رو می‌کند. اگر افراد در مدت زمان خاصی و تعداد خاصی شهادت بدهند به صورت هوشمند در سامانه ثبت خواهند شد. اگر حفاظت اطلاعات قوه قضاییه در این زمینه شناسایی انجام دهد، این افراد در لیست قرار خواهند گرفت و به شعب هشدار داده خواهد شد. اگر مقام قضایی در حین رسیدگی متوجه شهادت کذب شود به واحد سجل اعلام خواهد کرد و این افراد در لیست سیاه قرار خواهند گرفت.

سامانه ملی آرای قضایی: از ویژگی‌های سامانه ملی آرای قضایی می‌توان به ایجاد هوشمند بانک عناوین و مستندات قانونی آرای قضایی، امکان وقایع نگاری تغییرات در مراحل مختلف پردازش و انتشار، امکان گزارش‌گیری‌های هوشمند ترکیبی و تحلیلی، قابلیت کتاب‌ساز خودکار و ایجاد بستر مناسب برای استفاده از سامانه ملی آرای قضایی در تلفن همراه اشاره کرد. در نسخه اولیه این سامانه حدود ۲۰ هزار رای به تفکیک آرای دادگاه‌های بدوی، دادگاه‌های تجدید نظر، دیوان عدالت اداری و دیوان عالی کشور وجود دارد که با فراهم شدن این بستر جدید بناست با تکمیل ورود اطلاعات به این سامانه، انتشار حداکثری آرای قضایی صورت گیرد.

صورت الکترونیکی و در لحظه انجام خواهد شد. بر اساس یکی از بندهای قانون برنامه ششم توسعه (بند ط ماده ۱۱۷ قانون برنامه ششم) تمامی دستگاه‌ها مکلف شدند به شکل الکترونیکی به استعلامات پاسخ دهند. **سرویس استعلام شماره حساب به شکل آنلاین:** با کمک بانک مرکزی افراد مسئول در مراجع قضایی به شکل آنلاین می‌توانند کد ملی را وارد کرده و به لیست حساب‌های فردی که دادخواست احضار داده یا برای اجرای احکام، دسترسی پیدا کنند و صرفاً با آن بانک‌های مشخص استعلام شود و به این ترتیب از مراجعه بی مورد مردم به ۳۷ نهاد پولی و بانکی جلوگیری خواهد شد.

استعلام مانده، موجودی و مسدودی حساب به شکل آنلاین: هدف از اجرای این خدمت این است که هر پرونده‌ای که تشکیل می‌شود خود سیستم به شکل اتوماتیک تشخیص دهد که چه استعلاماتی نیاز دارد و استعلامات مورد نیاز را به شکل الکترونیکی ارسال کند، قبل از آنکه پرونده در کارتابل قاضی بیاید این استعلامات ارسال شده باشد و حتی بعضی از آن‌ها جوابش هم آمده باشد؛ به این معنی که وقتی یک قاضی پرونده را باز می‌کند و می‌خواهد رسیدگی کند جواب استعلامات به شکل خودکار آمده و در سیستم وجود داشته باشد.

کشف شهود حرفه‌ای: شهادت‌های

قوه قضاییه گاهی مردم از ساعت ۴ صبح در شورای اجرای احکام صف می‌کشیدند و لیست می‌نوشتند، اما حالا با راه‌اندازی این خدمت مردم می‌توانند قبل از حضور در شعب احکام با ورود به این سامانه نوبت مورد نظر برای انجام کار قضایی خود را بگیرند و در زمان تعیین شده در این مراکز حاضر شوند.

سامانه نظرسنجی از مردم: در این سامانه نظرسنجی، بی واسطه و بدون دخالت انسان است و هرکسی که به قوه قضاییه مراجعه می‌کند بلافاصله بعد از آنکه کارش انجام شد یک پیامک برای او با یک لینک یکبار مصرف ارسال می‌شود و می‌تواند هم در مورد واحد قضایی و هم در مورد تک تک افرادی که در مسیر او قرار داشته نظر و نمره دهد. همچنین به گفته رییس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه در فاز بعدی قرار است این بازخورد به اطلاع همکاران قضایی برسد. به این معنی که همکاران اداری قضایی می‌توانند میانگین رضایت مردم از آن‌ها در طول هفته را در کارتابل‌شان ببینند.

سامانه صدور گواهی عدم سوءپیشینه: صدور گواهی عدم سوء پیشینه که تا پیش از این از طریق پلیس و هم از دفاتر خدمات الکترونیک قضایی انجام می‌شد و معمولاً روند رسیدگی به این موضوع چند روز طول می‌کشید با راه‌اندازی این سامانه روند انجام این کار به یک روز تقلیل یافته است. مردم می‌توانند هر ساعت از شبانه روز که اراده کنند درخواست را بدهند و یک روز کاری بعد، این درخواست را به شکل الکترونیکی دریافت کنند.

استعلام آنی ثبت اسناد: یکی از موانع اطلاع دادرسی استعلامات است. معمولاً روند استعلامات در جریان یک پرونده حقوقی کار بسیار زمان‌بری است و گاه منجر به حضور طولانی افراد در مراجع قضایی و سازمان‌ها و در نهایت موجب اطلاع دادرسی خواهد شد. با این خدمت استعلامات به

استان خراسان جنوبی

پیش‌تاز در زمینه خدمات غیر حضوری

رضایت‌مندی دوجانبه و... نتایجی است که تا به حال خدمات غیر حضوری در این استان توانسته است به دست آورد. نتایج مثبتی که باعث شده این انگیزه به وجود آید که می‌توان آن را در بعد وسیع‌تر و کشوری دید. اسماعیلی، خراسان جنوبی در همین خصوص از اقداماتی می‌گوید که در راستای ارائه خدمات غیر حضوری در این استان پهناور که به عنوان سومین استان پهناور کشور شناخته می‌شود صورت گرفته است. اقداماتی که با استقبال مردمی مواجه شده و با آموزش‌هایی که ارائه می‌شود سعی بر آن دارد تا میزان ارائه چنین خدماتی را افزایش دهند. هرچند کمبود بودجه و کم‌برخوردار بودن این استان موجب شده است روند چنین خدماتی تا حدودی کند باشد و چالش‌هایی را به همراه آورد با این وجود به باور اسماعیلی، امید است تا همچنان این خدمات غیر حضوری به قوت خود باقی مانده و پیشرفت‌های قابل قبولی را نیز شاهد باشیم.

آزاده باقری
تجربه استفاده از خدمات غیر حضوری، تجربه موافقی بوده که تاکنون توانسته است بار زیادی از روی دوش دستگاه‌های قضایی بردارد. برای همین هم روز به روز شاهد آن هستیم که بر میزان استقبال از این خدمات چه از سوی فعالان این حوزه و چه مراجعه‌کنندگان بیشتر می‌شود. استان خراسان جنوبی با وجود آنکه به عنوان یک استان کم‌برخوردار از نظر دریافت خدمات گوناگون مانند خدمات آموزشی، رفاهی، بهداشتی و... شناخته می‌شود با این حال توانسته است در این زمینه به عنوان نخستین استانی باشد که گام‌های خوبی برداشته است. به طوری که هم‌اکنون با برگزاری دادگاه‌های آنلاین بخش اعظمی از رفت و آمدهایی که به این منظور بوده را کاهش دهد. آن هم در شرایطی که شیوع ویروس کرونا همه را به رفت و آمد کم‌تر و مراجعه کم‌تر به مکان‌های عمومی دعوت می‌کند. افزایش سرعت در فعالیت‌های قضائی، کاهش هزینه‌ها، افزایش

کاغذ و خودکار و تشکیل پرونده فیزیکی انجام گرفته است. در حال حاضر حدود ۹ هزار پرونده در استان خراسان جنوبی به صورت کاملاً الکترونیکی انجام شده است.

■ پس از شیوع ویروس کرونا فعالیت‌های غیر حضوری استان به چه شکل ادامه پیدا کرد؟

ادامه فرآیند خدمات غیر حضوری نیز با توجه به شیوع ویروس کرونا که از ابتدای سال جاری شدت گرفت ایجاد ارتباط تصویری با صاحبان پرونده بود که با هماهنگی با مرکز آمار انجام گرفت و موفق شدیم برای اولین بار در کشور با استفاده از پایگاه قوه قضاییه ارتباط تصویری با اصحاب پرونده، خارج از دادگاه داشته باشیم. این ارتباط‌ها هم داخل قوه قضاییه، هم داخل استان، هم خارج استان و حتی خارج از کشور برقرار شد. ارتباط‌های موفق که با رضایت ۸۵ درصدی مواجه بوده و بیش از ۹۰ درصد همکاران قضایی نیز اعلام کرده‌اند از چنین ارتباط‌هایی رضایت داشته‌اند. چون باعث تسریع روند رسیدگی پرونده، کاهش طولانی شدن دادرسی، کاهش هزینه، کاهش زمان و... شده است. از آنجا که استان خراسان جنوبی، استان پهناوری است که فاصله حوزه‌های قضایی آن از یک دیگر و تا مرکز استان بیش از حد نامتعارف بوده. برای همین ممکن است این فاصله‌ها به بیش از ۴۰۰ کیلومتر هم برسد. به همین جهت اگر مردم بخواهند برای هر خواسته‌ای این مسافت‌ها را طی کنند هم از نظر مسافت و هم زمان مجبور هستند هزینه زیادی کنند. ارتباط تصویری از آنجا که بسیاری از معضلات را برطرف کرد برای همین هم با بازخوردهای خوبی مواجه بوده‌ایم.

■ همانطور که خودتان هم اشاره کردید استان خراسان جنوبی، استان کم‌برخورداری است. چطور توانسته‌اید در چنین استانی زیرساخت‌های لازم را برای چنین خدمات غیر حضوری فراهم کنید؟

به هر حال نقص‌هایی هم در این زمینه وجود دارد که در فرآیند کار نیز بهبود خواهد یافت که یکی از آنها کمبود امکانات سخت‌افزاری است. در حال حاضر از اسکای روم قوه قضاییه استفاده می‌شود که بستر امن و راحتی است و دو طرف

■ آقای اسماعیلی خدمات غیر حضوری قوه قضائیه در بستر فضای مجازی تا چه میزان می‌تواند در سرعت بخشیدن به روند فعالیت‌ها در این حوزه کمک کند و تاثیرگذار باشد؟

پس از شیوع ویروس کرونا تمامی نهادها و ادارات دست به دست هم دادند تا اقدامات پیشگیرانه و کارهای عملی به منظور پیشگیری از شیوع این ویروس را در سطح کشور انجام دهند. یکی از مکان‌هایی که به دلیل کثرت مراجعه‌کننده به آن توجه ویژه‌ای شد قوه قضائیه بوده است. به هر حال مردم برای مطالبه حق‌شان به ناچار مجبور به مراجعه به دادگستری‌ها هستند. برای همین اقدامات درست مسئولان این قوه در زمینه پیشگیری شیوع ویروس کرونا بسیار مهم بوده است. در این زمینه بخش فناوری اطلاعات می‌توانست نقش مهمی ایفا کند تا بسیاری از مراجعه‌کنندگان بتوانند به صورت مراجعه غیر حضوری کارهای خود را انجام دهند. خدماتی که بیشتر آنها از طریق دفاتر خدمات الکترونیک قضایی انجام می‌گرفت و در حال حاضر وسعت استفاده از فضای مجازی در دستگاه قضا بسیار بیشتر از گذشته شده است.

■ دادگستری استان خراسان جنوبی چه تدابیری را برای ارائه خدمات غیر حضوری در این دوران در نظر گرفته است؟

استان خراسان جنوبی، سومین استان پهناور کشور است که بیشترین مرز مشترک را هم با ناامن‌ترین کشور جهان یعنی افغانستان دارد. مرزی به وسعت ۴۶۵ کیلومتر که ۵ شهرستان را با این کشور هم مرز کرده است. شهرستان‌هایی که کم‌برخوردترین شهرستان‌های کشور از نظر خدمات بهداشتی، آموزشی و... نیز محسوب می‌شوند. با این حال دادگستری استان خراسان جنوبی نخستین دادگستری استان در کشور است که در بخش فناوری اطلاعات برای اولین بار پرونده‌های تمام الکترونیک داشته است که حتی به قبل از شیوع ویروس کرونا می‌رسد. هم اکنون ۳۰ عنوان خواسته و ۱۰ عنوان اتهامی را توانسته‌ایم به صورت تمام الکترونیک انجام دهیم. فرآیندی که از مرحله تحقیق تا رسیدگی تا تجدیدنظر و اجرای حکم به صورت کاملاً الکترونیک و بدون استفاده از

دادگستری
استان خراسان
جنوبی نخستین
دادگستری استان
در کشور است
که در بخش
فناوری اطلاعات
برای اولین بار
پرونده‌های تمام
الکترونیک داشته
است که حتی
به قبل از شیوع
ویروس کرونا
می‌رسد. هم اکنون
۳۰ عنوان خواسته
و ۱۰ عنوان اتهامی
را توانسته‌ایم
به صورت تمام
الکترونیک انجام
دهیم.

پرونده هم توجیه می‌شوند تا از این ارتباط تصویری که صدا و تصویر بهتری دارند استفاده کنند. کیفیت کار هم برای مراجعان و هم برای همکاران قضایی مطلوب‌تر شده است.

■ ارتباط آنلاین و غیرحضوری بر چه اساسی در این استان پیش برده شده است؟

سامانه‌ای در استان وجود دارد به نام سامانه درخواست دادگاه آنلاین. شرط اول این است که شهری که قرار است دادگاه آنلاین در آن برگزار شود از ۲ روز قبل درخواست را در سامانه ثبت کنند. دومین شرطی که با اصحاب پرونده می‌گذاریم این است که موافقت دستگاه قضایی نیز داشته باشند. خوشبختانه همکاران قضایی و اداری فعال و مبتکر هستند و همیشه همراه بوده‌اند. وقتی همکاران قضایی موافقت کردند نوبت به شرط سوم می‌رسد. شرط سوم این است که شخص در سنا ثبت نام کرده و امضای الکترونیک شخص در سنا درج شده باشد. این سه شرط اگر محقق شده باشد همکاران با شخص تماس می‌گیرند و هیچ اجباری هم برای برگزاری دادگاه به صورت آنلاین وجود ندارد. به آنها گفته می‌شود چنین فرصتی وجود دارد و اگر دوست داشته باشند می‌توانند ارتباط تصویری برقرار کنند. تاکنون استقبال از این فرصت خوب بوده. برای آغاز این ارتباط لینیکی به آنها پیامک می‌شود پس از وارد شدن به این لینک به آنها آموزش چند دقیقه‌ای داده می‌شود و سپس دادگاه برگزار خواهد شد.

■ آیا در میان برگزاری چنین دادگاه‌های غیرحضوری چالش‌هایی به وجود نیامده مانند اعتراض به قطعی اینترنت یا عدم رضایت دو طرف در ارتباط‌گیری؟

درصد این نارضایتی‌ها بسیار کم است و با یک راهنمایی درست می‌شود. چون افراد به دلیل معضل بعد مسافت که به آن اشاره شد خودشان دوست دارند همکاری کنند تا ارتباط به بهترین شکل ممکن صورت گیرد. در سطح استان نیز اطلاع رسانی خوبی در این خصوص صورت گرفته شده و مردم تا حد قابل قبولی نیز از قبل آمادگی لازم را دارند. البته توجیه کردن خارج از استان یک مقدار سخت است؛ اما در مجموع ارتباط به نحو مطلوبی صورت می‌گیرد. برای همین تا به حال نشده ارتباطی

بگیریم که قطع شود و دیگر نتوان ارتباط را مجدد برقرار کرد. با تاخیر هم شده ارتباط برقرار و به نتیجه لازم دست پیدا می‌کنند. در دادگاه آنلاین اظهارات اشخاص توسط همکارهای ما به صورت آنلاین تایپ می‌شود و اگر شخص و متقاضی بخواهد اظهاراتش را ببیند برای او ارسال خواهد شد. امضای دیجیتال شخص هم صورت جلسه می‌شود و تمام ارکان به صورت قانونی صورت می‌گیرد. فردی اگر مسن باشد نیز به کسی که می‌تواند به جای او آموزش ببیند آموزش‌های لازم را می‌دهیم و سپس ارتباط آنلاین را برقرار می‌کنیم تا بتوان روند آنلاین را به خوبی پیش برد.

■ یکی از اقداماتی که دادگستری استان خراسان جنوبی برای اولین بار در کشور انجام داده است ارتباط قضات و تمام حوزه‌های قضایی با زندانیان بوده. درباره این طرح توضیح بیشتری می‌دهید؟

با توجه به اینکه بیشتر زندانی‌های استان مرتبط به مواد مخدر هستند از ۲ سال پیش بحث ارتباط تصویری با کلیه زندان‌های استان از طریق ویدئو کنفرانس در شبکه دادگستری استان وجود داشته است. به طوری که زندانی در اتاق مخصوص قرار گرفته اظهارات اخذ شده و روند به این صورت ادامه پیدا می‌کند. در حال حاضر موارد بسیار نادری پیش می‌آید که زندانی به دادگاه به صورت حضوری احضار شود و قبل از شیوع ویروس کرونا نیز ارتباط زندانی‌ها با قضات به صورت ویدئو کنفرانس صورت می‌گرفته که حالا بر میزان آن اضافه شده است.

■ نتایج به دست آمده را چطور ارزیابی می‌کنید؟ آیا با توجه به پیشتازی‌تان در این زمینه می‌توان آن را اتفاق خوبی دانست؟

در بحث فناوری اطلاعات تمام تلاش‌مان این بوده با توجه به موقعیت استان و پراکندگی، خدماتی که ارائه می‌شود رضایت شهروندان را به همراه داشته باشد و افزایش اعتماد به دستگاه قضا را بهبود بخشد. از آنجا که هدف جلب رضایت مردم است تمام تلاش‌مان بر این بوده تا کاری کنیم مردم از این خدمات استقبال کنند تا توان و انگیزه برای ادامه کار بیشتر شود.

از اقداماتی که در استان صورت گرفته ابلاغ الکترونیک است که در زمان ویروس کرونا این روند سرعت بهتری گرفته است تا برای ابلاغ کسی به صورت حضوری اقدام نکند و تمام فرآیند به صورت الکترونیک انجام گیرد.

■ چه طرح‌های دیگری در این خصوص در نظر گرفته شده و در دست اقدام است؟

هم‌اکنون موضوع گواهی عدم سوءپیشینه در حال انجام است که از مهر ماه سال گذشته استارت آن خورده و در حال حاضر ۱۰۰ درصد گواهی‌های عدم سوءپیشینه در خراسان جنوبی به صورت کاملاً الکترونیکی انجام می‌شود. به طوری که در روش سنتی از زمانی که فرد برای دریافت گواهی به مراکز انتظامی و دادسرا مراجعه و اقدام می‌کرد حداقل یک هفته زمان می‌برد؛ اما الان کمتر از یک ساعت زمان می‌برد. متقاضی به دفتر خدمات مراجعه می‌کند، مدارکش را ارائه می‌دهد و مدارک به دادسرا ارسال می‌شود. مدت زمانی که دادسرا جواب را بدهد به کمتر از یک ساعت رسیده. اقدام دیگر، ابلاغ الکترونیک است که در زمان شیوع ویروس کرونا این روند سرعت بهتری گرفته است تا برای ابلاغ کسی به صورت حضوری اقدام نکند و تمام فرآیند به صورت الکترونیک انجام گیرد. فعالیت دیگری که در حال انجام است اظهار متهم بوده. متهم به دفتر خدمات ارجاع داده می‌شود و در دادگاه حضور ندارد. بلافاصله ارتباط آنلاین صورت می‌گیرد و در دفتر خدمات الکترونیک قضایی اظهارات ثبت می‌شود. سپس به اجرای احکام ارسال شده یا ارتباط تصویری یا جریمه صورت می‌گیرد و در دفتر خدمات جریمه پرداخت می‌شود. همچنین اقدام دیگری که در آینده می‌خواهیم در دستور کار قرار دهیم بحث ملاقات زندانی‌ها با خانواده‌هایشان است که قرار است به صورت تصویری در محلی که در نظر گرفته خواهد شد انجام گیرد. علاوه بر این کنترل تردد محکومان متواری در استان نیز طرح دیگری است که در حال اجرا بوده به این صورت که هر شخصی که دارای حکم جلب در استان است به هر یک از حوزه‌های قضایی استان مراجعه داشته باشد به هر عنوانی و هر سمتی، حوزه قضایی صادرکننده حکم جلب، بلافاصله متوجه شده که این شخص وارد یکی از حوزه‌های قضایی شده و حکم جلب اجرا می‌شود. از این طریق ۳ هزار محکوم متواری شناسایی شده و همین طرح نقش بسیاری در کاهش مجرمان و رضایت‌مندی مردم داشته است.

■ پیشنهاد‌های دیگری هم در ارائه خدمات غیرحضوری دارید؟

در استان خراسان جنوبی تمام فرآیند پرونده‌ای قضایی به صورت غیرحضوری در حال انجام است. لوایح، شکواییه‌ها، دادخواست‌ها، درخواست‌ها و... در دفتر صورت می‌گیرد و حضور مردم در مراجع قضایی در حال کاهش است. از ۱۳ اردیبهشت ۹۹ تا به امروز نیز بیش از هزار دادگاه آنلاین برگزار شده است و این دادگاه‌های آنلاین در تمام واحدهای قضایی ما در کل استان‌ها و در تمام شعب درگیر شده‌اند. پرونده‌های شورای حل اختلاف هم به صورت ارتباط تصویری انجام می‌گیرد و جالب است وقتی شخص می‌بیند سدی مانند بعد مسافت برای حضور برداشته شده است آنقدر حس خوبی به او دست می‌دهد که حتی راضی به دادن رضایت می‌شود. برای همین هم می‌گوییم چنین ارتباط‌های مجازی موجب شده تا میزان رضایت و مصالحه در میان مردم بیشتر و بیشتر هم بشود.

■ در زمینه کسب چنین تجربیاتی آیا فکر می‌کنید می‌توان آن را در بعد وسیع‌تر و کشوری نیز پیاده کرد؟

خیلی راحت می‌توان در کل کشور این کارها را انجام داد و چنین خدماتی را پیاده‌سازی کرد. با یک اراده و یک عزم جدی می‌توان آن را برای کل

در استان خراسان جنوبی تمام فرآیند پرونده‌ای قضایی به صورت غیرحضوری در حال انجام است. لوایح، شکواییه‌ها، دادخواست‌ها، درخواست‌ها و... در دفتر صورت می‌گیرد و حضور مردم در مراجع قضایی در حال کاهش است.

کشور انجام داد و مطمئن باشید نقش بسیار مهمی در افزایش اعتماد عمومی به دستگاه قضایی و رضایت‌مندی مردم از دستگاه قضایی خواهد داشت. بنابراین می‌توان گفت گسترش فناوری اطلاعات در قوه قضاییه یک ضرورت است و یکی از سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری نیز بوده که به گسترش و ارتباط قوه قضائیه در بند ۵ هم تاکید داشته، به طوری که در برنامه پنجم توسعه و احکام دائمی هم وجود دارد.

■ فرهنگسازی در این خصوص چطور پیش گرفته شده است که در این چند ماه اخیر با شیوع ویروس کرونا توانسته‌اید تا این حد موفق پیش بروید به طوری که رضایت‌مندی بالای ۸۰ درصد را به دست آوردید؟

دادگستری استان خراسان جنوبی یکی از استان‌های پیشرو در فناوری اطلاعات است. این کاری که انجام شده برای این چند سال اخیر نیست. از سال ۹۰ بحث انعکاس و ثبت مراحل کلی پرونده در سیستم استان در حال اجرایی شدن است. در این سال‌ها همکاران اداری و قضایی ما تمام فرآیند پرونده‌هایی را هم که به صورت سنتی انجام می‌شده در سیستم منعکس کرده‌اند. در این استان اگر شخصی به مراجع قضایی مراجعه کند تمام کارهایش در سیستم ثبت می‌شود و حالا به جایی رسیده‌ایم که بیش از ۹۸ درصد شعب خودکار ندارند و با سیستم کار می‌کنند. در هر

✱
در این استان اگر شخصی به مراجع قضایی مراجعه کند تمام کارهایش در سیستم ثبت می‌شود و حالا به جایی رسیده‌ایم که بیش از ۹۸ درصد شعب خودکار ندارند و با سیستم کار می‌کنند.

صورت هر کاری در ابتدا سخت است و واکنش‌ها و اعتراض‌هایی را به همراه دارد که باید توجیه شوند. انتقادهای بسیار کم است؛ وقتی افراد نتیجه را مشاهده می‌کنند خودشان برای استفاده از این امکانات استقبال خواهند کرد.

■ آموزش به فعالان حوزه قضایی به ویژه قضات به چه صورت داده شده است؟

در استان چندین سامانه طراحی شده تا کلاس‌های آموزشی در آن به صورت غیرحضوری برگزار شود. به صورتی که همکاران قضائی لازم است به مرکز استان آمده و به صورت آنلاین کلاس‌هایی برگزار و امتحان‌های آنها نیز به صورت الکترونیک و آنلاین خواهد بود.

■ موانع و چالش‌ها در این زمینه چه بوده؟

مهم‌ترین چالش، کمبود تجهیزات است. تبلت که بسیار کم داریم و در بسیاری از دادگاه مجبور هستیم از موبایل‌ها استفاده کنیم. لازم است زیرساخت‌ها در زمینه سخت‌افزاری افزایش پیدا کند. اینکه ارتباط از چه بستری برقرار شود هم مهم است. لازم است در این زمینه به یک نتیجه واحد دست پیدا کرد. نکته دیگر در مورد فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی در کشور است که باید هر چه سریع‌تر انجام گیرد. هم اکنون سامانه‌ای طراحی شده که در آن آموزش تصویری داده می‌شود تا روند برگزاری دادگاه‌ها و فعالیت‌هایی که در فضای مجازی صورت می‌گیرد بهتر و سریع‌تر رخ دهد. نقش دفاتر خدمات قضایی نیز در این خصوص بسیار مهم است. مردم این مکان را به عنوان یک پناهگاه برای خود می‌بینند. اشخاص تماس می‌گیرند که بعضی از نقاط استان محروم و کم برخوردار هستند و وسایل هوشمند ندارند؛ اما دفاتر خدمات در این زمینه کمک‌کننده هستند. این افراد وقتی به دفتر خدمات مراجعه می‌کنند این اطمینان خاطر را دارند که فعالیت آنها به خوبی پیش می‌رود و امنیت و اعتماد هم بهتر از گذشته شکل می‌گیرد.

■ در زمینه ایجاد امنیت چطور پیش رفته‌اید؟

امنیت در بستر قوه قضاییه است که از این نظر هم مشکلی نخواهیم داشت و فعلاً از اسکای روم قوه قضاییه و سیم کارت‌های همراه اول استفاده می‌کنیم و این اپراتور پشتیبان خدمات خود نیز هست. (ج)

مردم، وکلا و کارشناسان حقوقی از خدمات غیر حضوری قوه قضاییه بعد از شیوع ویروس کرونا در کشور می گویند

بودجه آفلاین برای خدمات قضایی آنلاین

را غیر حضوری و در نهایت مجازی کنند. قوه قضاییه هم از این امر مستثنی نبود و برای رسیدگی هر چه سریعتر به پرونده های قضایی و مشکلات حقوقی مردم به ارائه خدمات غیر حضوری روی آورد تا از حضور هر چه بیشتر مردم در مراجع قضایی جلوگیری کند. البته نباید فراموش کنیم که قوه قضاییه پیش از این هم زیرساخت های خدمات الکترونیکی

یکی از معضلات اصلی قوه قضاییه بوده و همین عامل هم در کنار عوامل دیگر منجر به اطاله دادرسی و سردرگمی و هدر رفتن وقت مردم در مراجع قضایی شده است. با شیوع کرونا بسیاری از نهادها و سازمان های اجرایی برای انجام امور خود مجبور شدند بسیاری از خدماتی که پیش از این با حضور فیزیکی مردم در این مکان ها امکان پذیر بود

وجود حدود ۲ هزار عنوان مجرمانه در کشور و تعداد پرونده های ورودی به قوه قضاییه در طول سال، باعث شده که همه ما برای یک بار هم که شده پایمان به راهروهای شلوغ دادگاه ها و دادرها خواه برای حل مشکل خودمان و خواه برای حل مشکل آشنایمان باز شده باشد. در کنار این عوامل کمبود نیرو برای رسیدگی به پرونده های قضایی همیشه

و غیر حضوری را با راه‌اندازی سامانه ثنا و با طرح‌های آزمایشی نظیر دادگاه‌های الکترونیکی و از این قبیل اقدامات انجام داده بود. اما با این حال شیوع ویروس کرونا منجر به این شد که قوه قضاییه طرح‌هایی که تا پیش از این در برخی از استان‌ها به آزمایش گذاشته بود را به اجرا درآورد تا از حضور غیر ضروری افراد در مراجع قضایی بکاهد.

قوه قضاییه با راه‌اندازی سامانه ثنا و عدل ایران و اجرای آزمایشی برخی از طرح‌ها از قبیل دادرسی الکترونیکی نشان داد که آمادگی لازم برای گذراندن چالش‌هایی نظیر ویروس کرونا را دارد. تصور کنید در زمان شیوع کرونا به مشکل حقوقی برخوردید و برای حل آن ناچارید شکواییه‌ای تنظیم کنید با اقدامات اخیری که قوه قضاییه انجام داده است شما برای طرح شکواییه و ارسال آن و گرفتن نوبت دادگاه برای رسیدگی به مشکل‌تان بدون اینکه از خانه خارج شوید در سامانه طراحی شده ثبت‌نام می‌کنید و در موعد مقرر که برای رسیدگی به مشکل‌تان در نظر گرفته شده است در دادگاه حاضر می‌شوید اما این جلسه به صورت واقعی و در مجتمع‌های قضایی انجام نمی‌شود. نحوه برگزاری این دادگاه با دادگاه‌های دیگر کمی متفاوت است و تمام جلسه در فضای مجازی برگزار می‌شود. به این صورت که شما در خانه خود، پشت کامپیوتر خود می‌نشینید و با وصل شدن به اینترنت و باز کردن وب مورد نظر وارد فضای دادگاه می‌شوید و از آن طریق به دفاع از خود در برابر مسئولان قضائی می‌پردازید. این دادگاه هیچ تفاوتی با دادگاه‌های عادی ندارد و تمام افرادی که باید طی یک دادرسی و محاکمه اعم از قاضی و بازپرس و منشی و وکیل و خواهان و خوانده یا متهم و شاکی باشند، حضور دارند. تنها تفاوتی که این دادگاه با دادگاه‌های دیگر دارد این است که در فضای مجازی برگزار می‌شود.

اما جالب است بدانیم که با این وجود اگر در این روزها سری به دادگاه‌ها و دادسراها بزنید با ازدحام جمعیت روبرو خواهید شد. برای

اینکه دلیل این ازدحام جمعیت را با وجود طرح‌های مختلف قوه قضاییه و بخش‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها برای کاهش هر چه بیشتر جمعیت در زمان شیوع ویروس کرونا را بدانیم به سراغ وکلا و کارشناسان حقوقی و مردم رفتیم. آنچه که در ادامه می‌خوانید نظرات این افراد درباره اقدامات اخیر قوه قضاییه مبنی بر غیر حضوری کردن خدمات و ارائه پیشنهادات جهت جلوگیری از حضور غیر ضروری افراد در مراجع قضایی است.

کمبود بودجه و نبودن زیرساخت لازم مانعی برای غیر حضوری کردن خدمات قوه قضاییه

بعد از شیوع ویروس کرونا در کشور قوه قضاییه بر آن شد که برای مقابله با این ویروس از ظرفیت‌های الکترونیکی خود برای کاهش هر چه بیشتر حضور فیزیکی مردم در اماکن قضایی استفاده کند. به همین دلیل با راه‌اندازی سامانه عدل ایران و یا ثنا، وکلا و ارباب رجوع‌ها را برای ثبت شکایات و ثبت وقت مجبور به استفاده از این سامانه کرد. پیمان حاج محمود عطار، وکیل پایه یک

حاج محمود عطار:
قوه قضاییه با بودجه کم نمی‌تواند مایحتاج الکترونیکی و مجازی شعبه‌های دادگاه‌ها و دادسراها را تامین کند و امکان خدمات رسانی قضایی برای شعبه‌های دادگاه‌ها و دادسراها تقریباً تا حدودی دچار مشکل شده است.

دادگستری و حقوقدان معتقد است، برآورد قوه قضاییه در ابتدا از راه‌اندازی این سامانه این بود که بتواند میزان مراجع حضوری به دادگاه‌ها و دادسراها را کاهش بدهد و در ابتدا هم موفق شد اما با گذشت زمان ماجرا کمی متفاوت شد: «با توجه به اینکه حجم مراجعات به دادگاه‌ها بسیار بود تأسیس این سامانه باعث کاهش قابل توجه مراجعات حضوری و فیزیکی مردم به شعبه‌های دادگاه‌ها و دادسراها شد و از این بابت حجم گسترده‌ای از مراجعات و ترافیک شهری و مراجعات حضوری مردم کاهش قابل ملاحظه‌ای پیدا کرد و با شیوع گسترده ویروس کرونا در سطح کشور و بخشنامه‌های رییس محترم قوه قضاییه مبنی بر لزوم انجام خدمات قضایی از طریق سیستم ثنا و احتیاج مردم به عدم مراجعه حضوری به دادگاه‌ها، استقبال و مراجعه مردم به دفتر خدمات قضایی برای انجام خدمات حقوقی قضایی‌شان را افزایش داد. اما متأسفانه در حال حاضر حجم مراجعات مردم به دفاتر خدمات قضایی به علت مشکل شیوع کرونا بسیار گسترده شده و تعداد فعلی دفاتر خدمات قضایی در کلان‌شهرها از جمله تهران تکافوی مراجعات مردم را نمی‌دهد و بسیاری از مردم بدون رعایت فاصله اجتماعی ناگزیر هستند ساعت‌ها در نوبت بمانند تا دادخواست و یا شکواییه‌شان از طریق دفتر خدمات قضایی به مجتمع‌های قضایی مربوطه یا دادسراها ارسال شود.»

عطار در پاسخ به این سوال که با توجه به اینکه سیاست دولت و قوه قضاییه از تأسیس دفاتر خدمات قضایی و سامانه عدل ایران و ثنا کاهش مراجع حضوری مردم به مراجع قضایی بوده است، چرا در حال حاضر با توجه به شیوع گسترده کرونا در کشور شاهد افزایش مراجع مردم به مراجع قضایی هستیم، گفت: «افزایش مراجع شهروندان به مراجع قضایی و مجتمع‌های قضایی را می‌توان از چند زاویه مورد بررسی قرار داد. علت نخست این است که به دلیل مشکلات ناشی از تحریم‌ها و

دادخواست و شکایت درستی به دادگاه ارائه دهد و از این حیث پرونده های قضایی که به اشتباه طرح می شود کاهش چشمگیری پیدا کند.»

قوه قضاییه در زمان کوتاه غیر حضوری کردن خدمات با چالش جدی روبرو نشد

علیرضا دقیقی دیگر وکیل و حقوقدانی است که در مورد آثار خدمات الکترونیکی قوه قضاییه بعد از شیوع ویروس کرونا

در کشور از او سوال کردیم. او معتقد است که قوه قضاییه در این زمان کوتاه عملکرد خوبی داشته است و خدمات قوه قضاییه بر بستر وب به چند بخش اعم از ایجاد زیر ساخت ها قبل از کرونا، ارائه سرویس حین گسترش کرونا و در نهایت بعد از آن تقسیم می شود و خدمات غیر حضوری و الکترونیکی قوه قضاییه را تنها نباید به دوران بعد از شیوع کرونا ربط داد: «تکالیفی که قانون بر عهده قوه گذاشته بود، با همت مجموعه، شروع سختی را رقم زد که به نظر می رسید آمادگی خوبی در قوه ایجاد شده بوده به نحوی که با تغییر وضعیت و شرایط کرونایی، در مجموع، با همه کم و کاستی ها، شاهد چالش های اساسی در عملکرد قوه نبودیم. هر چند نگاه کارکنان و ارباب رجوع ها، به لحاظ سابقه کار با حضور فیزیکی در محل بیشتر، همراه بود اما وضعیت جدید به ما نشان داد که باید به سمت حکمرانی الکترونیکی حرکت کرد. شاید تا چندی پیش تصور برگزاری دادگاه بر بستر وب، برای بیشتر کارکنان و مراجعین، بعید به نظر می رسید ولی شرایط حاضر، این فرهنگ سازی و این نگاه را تسهیل کرد. من فکر می کنم زمینه ایجاد شده باید تقویت و در نهایت توسعه داده شود و عملا مدارک طرفین، تبادل لوایح و نظرات پزشکی قانونی ها و کارشناسان رسمی و وکلا، و حتی صورتجلسات دادگاه ها، اسکن مدارک،

مراجعین نبود.»

عطار با بیان اینکه گرفتن وکیل برای حل مشکلات حقوقی شهروندان باید الزامی شود. گرفتن وکیل را یکی از راه های کاهش حضور فیزیکی مردم در مراجع قضایی دانست و گفت: «یکی از واجب ترین و ضروری ترین موضوع در دعاوی دادگاه ها الزامی کردن گرفتن وکیل است. در دوره ای قانونگذار برای برخی از دعاوی و اختلافات حقوقی و کیفری الزام کرده بود طرفین دعاوی باید وکیل داشته باشند. اگر توانایی پرداخت حق الوکاله دارند خودشان وکیل بگیرند و در غیر این صورت دادگاه برایشان وکیل معاضدتی و تسخیری تعیین می کرد. متأسفانه مدتی است که این رویه متوقف شده و به نظر من برای کاهش حجم بالای پرونده ها که به علت بی اطلاعی مراجعین از مواد قانونی و روش های حقوقی است باید فرهنگ الزامی کردن وکیل از بدو طرح دعوی تا پایان رسیدگی از طریق تصویب قانون نهایی شود و بسترهای مراجعه مردم به وکلای دادگستری با افزایش تعداد وکیل، کاهش حق الوکاله و حق المشاوره فراهم شود. زیرا این کار باعث می شود که وکیل با توجه به اشرافی که به قوانین و مقررات دارد

علیرضا دقیقی:
قوه قضاییه در این
زمان کوتاه عملکرد خوبی
داشته است و خدمات قوه
قضاییه بر بستر وب به
چند بخش اعم از ایجاد زیر
ساخت ها قبل از کرونا، ارائه
سرویس حین گسترش
کرونا و در نهایت بعد از آن
تقسیم می شود و خدمات
غیر حضوری و الکترونیکی
قوه قضاییه را تنها نباید به
دوران بعد از شیوع کرونا
ربط داد

تعطیلی مراکز اقتصادی و مشکلات بیکاری و مشکلات مالی، شهروندان ناگزیر شدند که مطالبات خودشان را از سایرین اعم از چک، سفته و رسید عادی و هر گونه طلب و حقی که دارند را مطالبه کنند.»

این حقوقدان یکی دیگر از دلایل افزایش حضور ارباب رجوع در مراجع قضایی با توجه به تأسیس سامانه ثنا و عدل ایران را عدم برنامه ریزی کامل بین وزارت ارتباطات و قوه قضاییه دانست و توضیح داد: «متأسفانه برنامه ریزی کامل میان قوه قضاییه و وزارت ارتباطات برای فراهم کردن بستر ارائه خدمات قضایی به صورت دورکاری و آنلاین فراهم نشده است. در بسیاری از مواقع شاهد این هستیم که سامانه عدل ایران درحالی که کار می کند قطع می شود. به همین دلیل هم قاضی و ارباب رجوع زمانی که متوجه می شود ضعف ارتباطی و عدم هماهنگی بین وزارت ارتباطات و سامانه ثنا با قوه قضاییه وجود دارد و بسیاری از مطالبی که باید از همین طریق نقل و انتقال شود، انجام نمی شود و یا با تاخیر انجام می شود. مردم، قضات و یا کارمندان دفتری دادگاه ها ترجیح می دهند که برای ارباب رجوع احضاریه کتبی بفرستند و دعوت حضوری کنند.»

این وکیل دادگستری مهمترین عامل افزایش جمعیت در مراجع قضایی با توجه به وجود سامانه ثنا و عدل ایران را کمبود بودجه قوه قضاییه دانست و گفت: «در برخی از شعب دادگاه ها کمبود امکانات ارسال مدارک و مستندات پرونده ها به علت بودجه کم قوه قضاییه کاملاً قابل مشاهده است. قاعدتاً قوه قضاییه با این بوجه کم نمی تواند مایحتاج الکترونیکی و مجازی شعبه های دادگاه ها و دادسراها را تأمین کند و با کمبود امکانات، امکان خدمات رسانی قضایی برای شعبه های دادگاه ها و دادسراها تقریباً تا حدودی دچار مشکل شده است که اگر این بودجه تأمین می شد و امکانات دادگاه ها و دادسراها تأمین می شد قاعدتاً نیازی به دعوت حضوری

شماره‌گذاری صفحات پرونده و صورت‌جلسات کلانتری‌ها و مراجع ثبتی و اجرایی به سمت الکترونیکی شدن یکپارچه حرکت کند. وقتی صحبت از الکترونیکی شدن می‌کنیم، حذف کاغذ مد نظر من است نه هم اجرای رویه سابق بعلاوه الکترونیکی شدن. اگر ما رویه سابق را حذف نکنیم، عملاً اتفاق مهمی رخ نداده، و به آن حکمرانی الکترونیکی اطلاق نمی‌شود. برگزاری دادگاه‌های علنی از طریق بستر وب، یکی دیگر از پیشنهادها می‌تواند باشد. ارایه الکترونیکی اوراق پرونده برای طرفین، هم جلوی تخلفات احتمالی را می‌گیرد هم شفافیت آن را به دنبال خواهد داشت.»

برگزاری دادگاه‌ها به صورت ویدئو کنفرانس راهی برای کاهش حضور غیر ضروری

کیومرث پله پور مدیر دفتر کل دادگاه‌های کیفری یک استان تهران در پاسخ به این سوال که نحوه رسیدگی به

پرونده‌ها بعد از شیوع ویروس کرونا چه تفاوتی با قبل از این دوران داشته است، گفت: «اگر بخواهم این خدمات را در محدوده فعالیت حوزه خود بررسی کنم باید بگویم که ارائه خدمات به ارباب رجوع‌ها در این دوران تفاوت چندانی با قبل نداشته است. فقط در زمانی که شیوع ویروس افزایش یافته بود که با ایام نوروز مصادف شده بود، ازدحام جمعیت در دادگاه‌ها کمتر از دوران عادی بود. آن هم به دلیل این بود که باید مطابق دستورالعمل رسیدگی‌ها کنسل شود و وقت رسیدگی داده نشود اما با توجه به حساسیت و فوریتی که بیشتر پرونده‌هایی که روی آن کار می‌کنیم دارد، خیلی نتوانستیم به این دستور عمل کنیم و پرونده‌هایی که باید با فوریت به آن رسیدگی می‌کردیم را بررسی کردیم.»

پله‌پور معتقد است که برگزاری دادگاه‌ها به صورت

ویدئو کنفرانس البته در مورد پرونده‌هایی که موضوع خاص و جنایی ندارند و فوریتی در رسیدگی به آنها وجود ندارد می‌تواند بهترین راه برای کاهش حضور فیزیکی افراد در مراجع قضایی باشد: «بسیاری از پرونده‌ها هستند که می‌تواند به صورت ویدئو کنفرانس به آن رسیدگی شود. زیرا مانند پرونده‌های جنایی خاص نیستند و قاضی می‌تواند از وسایل الکترونیکی برای رسیدگی به پرونده استفاده کند. ما در این دوره تا جایی که می‌توانستیم جلسات را به تعویق انداختیم اما برای برخی از پرونده‌ها واقعاً این امکان وجود نداشت و به همین دلیل تا حد امکان سعی می‌کردیم از حضور شکات جلوگیری کنیم و معمولاً فرم‌های آماده در اختیار شکات

کیومرث پله‌پور:
آنچه که در مورد غیر
حضور کردن و خدمات
الکترونیکی وجود دارد این
است که در ابتدا باید زیر
ساخت‌های لازم برای این
کار آماده باشد تا طرفین
بتوانند با لپ‌تاپ به صورت
ویدئو کنفرانس با قاضی
ارتباط برقرار کنند و به
حل و فصل پرونده خود
پردازند.

می‌گذاشتیم که در جلسه از آنها پرسش و پاسخ نشود. اما در نهایت آنچه که در مورد غیر حضوری کردن و خدمات الکترونیکی وجود دارد این است که در ابتدا باید زیر ساخت‌های لازم برای این کار آماده باشد تا طرفین بتوانند با لپ‌تاپ به صورت ویدئو کنفرانس با قاضی ارتباط برقرار کنند و به حل و فصل پرونده خود پردازند.»

استعلامات موجب اطاله دادرسی می‌شود

محسن مدیر روستا بازپرس شعبه پنجم دادسرای ناحیه دو تهران؛ سعادت آباد در پاسخ به این سوال که اقدامات

آخر قوه قضاییه به منظور غیر حضوری کردن برخی از خدمات به دلیل شیوع ویروس در کشور را چگونه ارزیابی می‌کند، گفت: «به اعتقاد من این اقدامات به طور کلی خوب است و قوه قضاییه نباید صرفاً به واسطه کرونا چنین کاری انجام دهد. اگر به طور کلی در شرایط عادی هم این اقدامات انجام شود و چه شاکی و چه متهم و در دعاوی حقوقی چه خواهان و چه خوانده به صورت الکترونیکی لوایح و دلایل‌شان را بفرستد باعث می‌شود که هم حضور طرفین پرونده در شعبه کمتر شود و این عدم حضور موجب می‌شود که قاضی بدون اینکه وقتش گرفته شود با فرصت بیشتری دلایل و مدارک را بررسی کند. زیرا بیشتر وقت قضات زمانی گرفته می‌شود که طرفین پرونده مکرراً برای اینکه بدانند روند پرونده تا کجا پیش رفته و یا دلایل خود را ارائه کنند به صورت حضوری در مراجع قضایی حاضر می‌شوند و این مراجعه وقت زیادی را می‌گیرد.»

او با بیان اینکه یکی از مواردی که موجب اطاله می‌شود بحث استعلامات است، گفت: «استعلامات بسیار پروسه وقت‌گیری است. معمولاً پاسخ استعلاماتی که انجام می‌شود

مهم خاصی ندارند را به صورت مجازی برگزار می کنند و همین کارشان باعث می شود ارباب رجوع برای هر کار کوچکی به مراجع قضایی نرود و با اینترنت تمام کارهای خود را انجام دهد.

علی ۳۵ سال دارد و ناچار است برای حل مشکل حقوقی خود به دادگاه مراجعه کند. او می گوید: همانطور که خودتان می بینید هنوز هم حضور مردم برای رفع مشکلات در مجتمع های قضایی حرف اول را می زند.

او با اینکه موافق خدمات غیرحضوری و طرح های پیشنهادی و در حال آزمایش قوه قضاییه است می گوید: من فکر می کنم هنوز هم برای عملی کردن این طرح ها دیر نشده است. مراجع قضایی باید از این فرصت استفاده کنند و به انجام خدمات الکترونیکی قضایی مانند دیگر کشورها روی آورند تا وقت ارباب رجوع برای حل مشکلات بیخود و بی جهت از بین نرود و البته با این کار از انتقال ویروس هم جلوگیری کنند.

با این حال باید بدانیم که قوه قضاییه از سال های گذشته آمادگی خود را برای اجرای خدمات الکترونیک و غیرحضوری با اجرای طرح های آزمایشی اعلام کرده است اما همانطور که وکلا و کارشناسان حقوقی در این گزارش بر روی آن تاکید داشته اند تا زمانی که زیرساخت ها و بودجه کافی برای این آمادگی وجود نداشته باشد زحمات قوه قضاییه نادیده گرفته خواهد شد.

مشکل حقوقی اش چه تفاوتی با قبل از شیوع کرونا کرده است. او در جواب می گوید: پیش از شیوع کرونا وقت دادگاه برای رسیدگی به پرونده ام مشخص شده بود اما متأسفانه همانطور که می بینید با وجود شرایط جسمی که دارم و همینطور با وجود کرونا مجبور برای حل مشکل به دادگاه بیایم.

او می گوید به واسطه مشکل حقوقی که دارد درباره خدمات الکترونیکی و غیرحضوری قوه قضاییه بعد از شیوع کرونا اخبار زیادی شنیده است: جالب است که با وجود اصرار مسئولان به کمتر شدن تعداد مردم در مراکز قضایی، دادرسی و دادگاه ها بی محابا اقدام به ابلاغ حضور می کنند. من شنیده ام که بسیاری از کشورهای دنیا دادگاه هایی که موضوعات

یا نمی آید و یا دیر می آید و چون قوه قضاییه به تمامی ادارات وصل نیست و اگر بخواهیم از طریق پستی استعلام را انجام دهیم زمان زیادی می برد، لذا ضرورت دارد طرف دعوی شخصا حاضر شود و جواب استعلام را ببرد و پاسخ آن را از اداره مربوطه بیاورد. با توجه به این موضوع اگر این سیستم یکپارچه شود و بیشتر گسترش پیدا کند تا ما بتوانیم استعلامات مان را بدون اینکه طرف پرونده حاضر باشد انجام دهیم و جواب آن را از طریق سیستم بگیریم خود این امر هم در وقت صرفه جویی می کند و هم از مراجعه بی دلیل ارباب رجوع به مراجع قضایی و در نتیجه ازدحام جمعیت جلوگیری می کند.»

راهروهای دادگاه ها و دادرسی ها هنوز هم شلوغ است

با وجود ابلاغ قوه قضاییه بر کاهش هر چه بیشتر مردم در مراجع قضایی به منظور جلوگیری از انتقال ویروس کرونا در این اماکن هنوز هم راهروهای بسیاری از دادگاه ها و دادرسی ها با ازدحام جمعیت روبرو است. در مراجعه به یکی از مجتمع های قضایی با افرادی که برای حل مشکلات خود مجبورند در این اماکن حضور پیدا کنند صحبت کردیم. زهرا ۵۰ سال سن دارد و روی یک صندلی نشسته است و در حالی که ماسک دارد به پوشه ای که در دست دارد نگاه می کند. به سمت او می روم تا بپرسم نحوه رسیدگی به

محسن مدیر روستا:
بیشتر وقت قضات زمانی گرفته می شود که طرفین پرونده مکرراً برای اینکه بدانند روند پرونده تا کجا پیش رفته و یا دلایل خود را ارائه کنند به صورت حضوری در مراجع قضایی حاضر می شوند و این مراجعه وقت زیادی را می گیرد.

از مشاوره حقوقی تا ملاقات با زندانیان

خدمات قضایی آنلاین در روزهای کرونایی در گفت‌وگو با حسن روحانی‌نیا

شیوع ویروس کرونا زندگی مردم در جهان را مختل کرده و همه برای انجام امور روزمره شان هم با محدودیت‌ها و مشکلات بسیاری روبه‌رو هستند، از این رو و برای شکستن زنجیره انتقال این ویروس، حفظ فاصله‌گذاری اجتماعی از مهمترین توصیه‌هایی است که سازمان جهانی بهداشت و جامعه پزشکی بر آن تاکید می‌کنند. در این میان ارائه و دریافت انواع خدمات قضایی در کشوری که از مهمترین اموری است که مردم حتی در این شرایط حساس اپیدمی بیماری هم نمی‌توانند از کنار آن بگذرند و باید مشکلات و پرونده‌های قضایی و حقوقی‌شان را پیگیری کنند. حسن روحانی‌نیا - مدیر عامل کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه - از اجرای برخی طرح‌ها و برنامه‌ریزی و پیش‌بینی برخی دیگر از آن‌ها، برای ارائه خدمات جدید الکترونیک قضایی به مردم در حوزه‌های مختلف خبر می‌دهد تا مردم بتوانند در بستری امن و راحت به نام اینترنت خدمات مختلف قضایی مورد نیازشان را در این روزهای سخت شیوع ویروس کرونا دریافت کنند. او می‌گوید: ارائه چنین خدماتی در حوزه‌های مختلف مانند طرح دادرسی الکترونیکی، دریافت نوبت الکترونیکی دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه، ملاقات غیر حضوری و الکترونیکی با زندانیان، خدمات سیار قضایی برای افرادی که به دلیل ناتوانی یا بیماری زمینه‌ای نمی‌توانند در دفاتر خدمات قضایی

با دادگاه حاضر شوند، ارائه مشاوره حقوقی از طریق مراجع رسمی و ذیصلاح و... می تواند انقلابی در زمینه خدمات قضایی به مردم ایجاد کند. مدیر عامل کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه البته گلایه ای هم دارد و آن هم وجود موانع و مشکلاتی مانند قطعی اینترنت که بر سر راه ارائه خدمات قضایی به مردم وجود دارد اما او به آینده امیدوار است و می افزاید: با توجه به تصدی ریاست قوه قضاییه و همینطور حمایت های مقام معظم رهبری از حضور افراد جوان در مناسب کشور به خصوص در قوه قضاییه، تحولی ایجاد خواهد کرد و همین مساله امید برای پیشرفت سریع در آینده را بیشتر و بیشتر می کند. در ادامه مشروح گفت و گوی فصلنامه حقوق الکترونیک قضایی (حاق) را با دکتر حسن روحانی نیامی خوانید:

■ چه طرح هایی در حال برنامه ریزی است؟ می توانید در مورد این طرح ها (اگر اجازه دارید) توضیح دهید؟

کانون، طرح های متعددی را در دست اجرا دارد و برنامه ریزی لازم در این خصوص هم صورت گرفته است. از میان این طرح ها، دو طرح بیشتر از بقیه کاربردی بوده و دارای اهمیت است، چرا که در راستای حفظ سلامت مردم و پرهیز از اطاله وقت آن ها هم اثر بخشی بیشتری دارد.

طرح مشارکت دفاتر در دادرسی الکترونیک و ارتباط دفاتر با زندان ها، دو طرح اصلی هستند که در دستور کار قرار گرفته اند. ما مطمئن هستیم اگر این دو طرح در دستور کار قرار گیرد، بی تردید آرامش مردم بیشتر شده و خدمات سریع تر و با دقت بیشتری در اختیار مراجعین قرار می گیرد.

■ در مورد اجرای آزمایشی طرح دادرسی الکترونیک توضیحاتی بفرمایید. معایب و محاسن این طرح چیست و در کدام استان ها در حال اجراست؟

طرح دادرسی الکترونیک یک پروژه کلان محسوب می شود و در دفتر فناوری اطلاعات قوه قضاییه که سازمان بالادست کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه محسوب می شود، در حال اجرا است. بخشی از آن، پروژه مشارکت دفاتر خدمات قضایی در دادرسی الکترونیک است، یعنی دفاتر هم در این پروژه وارد شده اند. در یک بیان ساده عملکرد این پروژه به این صورت است که مردم به جای آن که به مراجع قضایی مراجعه کنند در دفتر خدمات الکترونیک قضایی حاضر شده و از طریق ویدیو کنفرانس یا زیر ساخت های دیگر و پلتفرم های مختلف می توانند با مرجع قضایی ارتباط برقرار کنند. مصداق ساده آن این است، اگر دادگاهی لازم

■ به عنوان اولین سوال می خواهم بدانم کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه از زمان شیوع کرونا چه تدابیری برای کاهش مراجعه حضوری مردم در مراجع قضایی اندیشیده است؟ و چه طرح هایی در حال اجراست؟

از همان روزهای اول که بحث کرونا مطرح شده بود ما این ذهنیت را داشتیم که باید در راستای کاهش تجمع مردم قدم های جدی برداریم. در این راستا مستقل از توصیه های ستاد ملی کرونا و تکالیف و دستورالعمل هایی که برای رعایت فاصله اجتماعی به دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه ابلاغ شد، تا مردم ضوابط را رعایت کنند و با فاصله بنشینند، ما نیز اقلام ضد عفونی لازم را در اختیار دفاتر قرار دادیم به علاوه کنترل های لازم هم صورت گرفت تا مطمئن شویم همه دفاتر این نکات را رعایت می کنند و سلامت مراجعین در امان است.

همچنین اقدامات لازم برای کار نرم افزاری هم انجام دادیم تا مردم بدون آنکه مجبور باشند به صورت حضوری در دفاتر حاضر شوند و در صف بایستند، امکان این را داشته باشند بدون اینکه ازدحامی رخ دهد، به صورت الکترونیک نوبت دریافت کنند. در همین راستا با چندین شرکت وارد مذاکره شدیم و با یکی از آن ها به توافق رسیدیم. خوشبختانه در زمان بسیار کوتاه توانستیم سامانه نوبت دهی دفاتر خدمات الکترونیک قضایی را راه اندازی کنیم. این سامانه این امکان را به مردم می دهد که به وسیله تلفن های همراه خود هر دفتری را که تمایل دارند، انتخاب کنند. مراجعین بعد از انتخاب دفتر خدمات دلخواه، می توانند هر ساعتی که بایشان مناسب است، وقت بگیرند. زمانی که موعد نوبت شان فرا رسید می توانند به دفتر منتخب خود مراجعه کرده و کارشان را انجام دهند.

از همان روزهای
اول که بحث کرونا
مطرح شده بود
ما این ذهنیت را
داشتیم که باید
در راستای کاهش
تجمع مردم
قدم های جدی
برداریم.

داشت یک فرد به عنوان شاهد، متهم یا مطلع یک پرونده حاضر شود، می‌تواند به دفتر خدمات قضایی نزدیک محل اقامت خود اطلاع دهد. فرد در قدم بعد می‌تواند مستقیم در نزدیک‌ترین دفتر خدمات قضایی حاضر شده و به صورت ویدئو کنفرانس با رئیس شعبه و قاضی دادگاه صحبت‌های لازم را انجام دهد. سوالات پرسیده شده و بعد صورت جلسه می‌شود و به امضا می‌رسد. از این طریق مانع رفت و آمد اضافه، ازدحام، ترافیک و... می‌شود. همچنین در مصرف سوخت هم صرفه جویی کرده و از بسیاری از هزینه‌های ملی جلوگیری خواهد شد. علاوه بر تمام این موارد، امنیت و احترام مراجعین به دادگاه حفظ می‌شود.

برای اجرای این پروژه در کل کشور یک فراخوان عمومی صادر کرده ایم. این طرح قرار است فعلا در تهران به صورت آزمایشی اجرا شود که تعدادی از دفاتر اعلام آمادگی کرده اند. مکان‌هایی که مردم باید در داخل دفاتر، در آن مستقر شوند و با دادگاه صحبت کنند، استاندارد خاصی دارد که این استاندارد، اهمیت بسیار زیادی دارد. چرا که مراجعه کنندگانی که قصد دارند با ویدئو کنفرانس با قاضی صحبت کنند نیاز به یک فضای امن و محرمانه دارند. آن‌ها باید آرامش کامل داشته باشند، به همین دلیل این اماکن استانداردهای خاص خود را دارد.

دادگستری استان خراسان جنوبی خود جوش طرح دادرسی الکترونیکی در دفاتر خدمات قضایی را اجرا کرده است که خوشبختانه آثار مثبت و خوبی هم داشته است و اقداماتشان جای تقدیر دارد.

شاخص‌هایی برای این طرح تعیین شده که برخی از مهمترین آن‌ها را توضیح می‌دهم یکی از شاخص‌ها استاندارد نور و تهویه است. فضایی که مراجعین برای صحبت مجازی با قاضی می‌نشینند باید این استانداردها را از نظر نور و تهویه داشته باشد. به علاوه این فضا باید ایزوله باشد تا صدا داخل و خارج نشده و ارتباط بدون هیچ مزاحمتی برقرار شود. استاندارد بعدی که باید رعایت شود مربوط به مبلمان و امکانات رفاهی است. این فضا باید خدمات رفاهی کافی را داشته و مجهز به مبلمان مناسب باشد. به علاوه این فضا باید از نظر فناوری به تجهیزات لازم دسترسی داشته باشد، اینترنت

امن و مطمئن باید در دفتر پیش بینی شود. البته در خصوص اینترنت با یکی از اپراتورهای مطرح مذاکراتی صورت گرفته است، خود قوه قضاییه با دو اپراتور مذاکره کرده تا اینترنت امن را تامین کنند و این خدمات توسط اپراتورها انجام شود. همچنین برای برقراری ارتباط تصویری نیز باید فضای مورد نظر مجهز به مانیتور یا حداقل لپ تاپ مناسب باشد.

■ چه تعداد از دفاتر برای طرح اجرای دادرسی الکترونیکی اعلام آمادگی کرده‌اند؟

در تهران ۳۰ تا ۴۰ دفتر اعلام آمادگی کردند و ما شرایط دفاتر را بر اساس شاخص‌هایی تعیین شده بررسی کردیم. علاوه بر این شاخص‌ها و استانداردهای مشخص شده عملکرد و میزان کارآمدی این دفاتر در گذشته را هم مورد بررسی قرار دادیم. در حال حاضر نزدیک به ۱۰ دفتر این آمادگی را دارند که در این پروژه شرکت کنند.

■ یکی از طرح‌هایی که قرار است در راستای ارائه خدمات الکترونیک قضایی به مردم، اجرایی شود، ارتباط خانواده‌ها با زندانیان است، اگر ممکن است این طرح را توضیح دهید.

مشکلی که برای زندانیان وجود دارد ارائه خدمات قضایی به آن‌ها است. علاوه بر این خانواده زندانیان هم مشکلاتی دارند. باید روزهای خاصی برای ملاقات تعیین شده و ضوابط و مقررات جدی و قانونی برای ملاقات با زندانیان وجود دارد. برای حل این مشکل مذاکره‌ای با سازمان زندان‌ها و اداره کل زندان‌های استان تهران داشتیم. در همین راستا زمینه‌هایی در حال فراهم شدن است، تا در زندان بزرگ تهران در فشافویه طرح به صورت پایلوت انجام شود. قرار است دفتر خدماتی در این زندان قرار گیرد و این دفتر خدمات دو راهبرد اساسی خواهد داشت، نخست زندانی‌ها می‌توانند ثبت سنا و دادخواست خود را در آن اتاق یا دفتر انجام دهند و دیگر نیازی به اعزام زندانیان به خارج از زندان نیست. نکته بسیار مهم دیگر این است، که این دفتر این امکان را در اختیار ما می‌گذارد که خانواده زندانیان در هر جایی از کشور که هستند به نزدیک‌ترین دفتر خدماتی مراجعه کنند و از طریق ویدئو کنفرانس با زندانی خودشان در زندان بزرگ تهران گفت‌وگو داشته باشند.

بخشی از زیرساخت‌های این عملیات آماده شده

**دادگستری استان
خراسان جنوبی
خودجوش
طرح دادرسی
الکترونیکی در
دفاتر خدمات
قضایی را اجرا
کرده است که
خوشبختانه آثار
مثبت و خوبی
هم داشته است و
اقداماتشان جای
تقدیر دارد.**

دفاتر حقوق
الکترونیک این
امکان را در اختیار
مامی گذارد که
خانواده زندانیان
در هر جایی از
کشور که هستند به
نزدیک ترین دفتر
خدماتی مراجعه
کنند و از طریق
ویدیو کنفرانس با
زندانی خودشان
در زندان بزرگ
تهران گفت و گو
داشته باشند.**

ذیربط تامین شود. به علاوه ملاحظات قضایی و امنیتی وجود دارد و باید به سازمان زندان ها برای لحاظ کردن آن ها حق داد. سازمان زندان ها قوانین خاصی برای کنترل زندان ها دارد که این قوانین و پروتکل ها باید به صورت کامل رعایت شود از سوی دیگر برای اجرای این طرح نیاز به امکاناتی خاص داریم این امکانات نیازمند بودجه است و یکی از سازمان ها و بخش های مرتبط باید این بودجه را تقبل کند. قطعا بخش های متعددی باید برای اجرای این طرح با هم هماهنگ شوند با این حال خبر خوب این است که همه ارکان درگیر، پای کار آمده اند.

■ **درباره طرح نوبت دهی الکترونیکی دفاتر خدمات الکترونیکی قوه قضاییه توضیح دهید.**

برای آنکه مردم حضور کمتری در دفاتر خدمات الکترونیک قضایی داشته باشند. صفحه ای در سایت دفاتر خدمات الکترونیک برای نوبت دهی پیش بینی شده است. به این ترتیب مردم می توانند به سایت مراجعه کرده و نوبت بگیرند و با اطلاع رسانی قبلی در دفاتر حضور پیدا کنند این کار باعث می شود سفرها کاهش پیدا کند به علاوه کرامت مراجعان حفظ شده و وقت آن ها هدر نرود. کارمندان دفاتر نیز می توانند بهتر از گذشته به مراجعین خود خدمات بدهند.

■ **آیا کانون دفاتر کلاس های آموزشی برای مدیران با سابقه به منظور یادگیری طرح های جدید کانون برگزار کرده است؟ کلاس های آموزشی به چه صورت است؟**

است و همکاری خوب دادگستری استان تهران بخش معاونت فناوری و مدیر کل سازمان زندان های تهران باعث شده است ما نیز در بخش کانون و مرکز فناوری کار را با سرعت بیشتری پیش ببریم. اگر این پروژه راه بیافتد به طور قطع به لحاظ امنیتی، آرامش خانواده ها و خدمات به زندانیان شاهد پیشرفت خواهیم بود.

■ **در صورت امکان در مورد کارهایی که برای زندانیان در قالب این طرح می توان انجام داد توضیح دهید.**

بر اساس برنامه ریزی صورت گرفته همه خدماتی که به یک شهروند عادی در این دفاتر داده می شود به زندانیان هم داده خواهد شد. اقداماتی مثل ثبت شکواییه، ثبت ثنا، ... و هر موردی که لازم باشد صورت می گیرد و این اقدام برای زندانی آرامش خاطر به همراه خواهد داشت.

زیرا زندانی مجبور نیست در نوبت بماند. علاوه بر همه این مزایا، سودهایی هم برای قوه قضاییه دارد و هزینه های اجتماعی را کاهش خواهد داد. از سوی دیگر برای خانواده آرامش فوق العاده خواهد داشت، زیرا دیگر مجبور نیستند مسیر طولانی تا زندان را طی کنند و در سالن های ملاقات حاضر شوند. تلاش های زیادی برای بهبود کیفیت این سالن ها صورت گرفته است اما مطلوب یک فرد عادی نیست. مردم می توانند در دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه با پراکندگی که در سراسر کشور دارد، حاضر شوند. زندانیانی در تهران داریم که خانواده شان در سیستان و بلوچستان ساکن هستند، با راه اندازی این طرح خانواده می توانند در زابل به یکی از دفاتر ما مراجعه کرده و بعد با بستگانشان ارتباط بگیرند. این روش ریسک هایی که ممکن است در طول کار ایجاد شود را کاهش می دهد.

■ **برای گسترده شدن این طرح به همه زندان ها باید چه شرایطی مهیا شود. آیا برای آن برنامه ریزی کرده اید؟**

برنامه اش را داریم اما ملاحظات مختلفی برای اجرای پروژه وجود دارد. ملاحظات امنیتی یکی از آن هاست، مسئولان سازمان زندان ها قوانین و پروتکل هایی دارند که باید رعایت شود از طرفی بودجه و امکاناتی نیاز داریم که باید توسط بخش های

در پی شیوع ویروس کرونا کلاس‌های ما هم تغییر کرد و خوشبختانه برنامه‌ریزی کلاس‌ها به نحوی بود که قابلیت تغییر فوری را داشت، کلاس‌ها به سرعت از حالت حضوری به حالت الکترونیک تغییر پیدا کرد. در حال حاضر هر هفته برای مدیران دفاتر سراسر کشور کلاس‌های آموزشی برگزار می‌شود. دو هفته پیش کلاس‌های آموزشی در خصوص موضوعات مالی و مالیاتی برگزار شد، در کلاس‌های هفته پیش هم در مورد رفتار سازمانی، رفتار با مراجعین و مردم نکاتی را آموزش دادیم.

آموزش‌های ما ادامه دارد. در خصوص سامانه‌های جدید مثل نوبت دهی هم تدابیری برای آموزش در نظر گرفته شده است. داخل خود سایت سامانه، فیلم آموزشی قرار داده شده است. به علاوه اگر دفاتر مشکلی داشتند، کارشناس مخصوصی برای این کار پیش‌بینی کردیم و آماده پاسخگویی است تا مشکلات احتمالی مدیران دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه هر چه سریع‌تر برطرف شود.

■ آماری از تعداد مدیرانی که در این کلاس‌ها شرکت کرده‌اند وجود دارد؟

در کشور بیش از ۹۰۰ مدیر دفتر داریم. بر اساس برنامه ریزی‌هایی که انجام دادیم شش گروه ۱۵۰ نفری تشکیل شد که در کلاس‌ها شرکت می‌کردند. متأسفانه به علت زیرساخت‌های موجود در کشور گاهی اینترنت قطع می‌شود و این یکی از نقاط ضعف کلاس‌های آنلاین است گاهی اوقات نیز سامانه‌ها درست عمل نمی‌کنند. با وجود همه این مشکلات

برای آنکه مردم حضور کمتری در دفاتر خدمات الکترونیک قضایی داشته باشند. صفحه‌ای در سایت دفاتر خدمات الکترونیک برای نوبت دهی پیش‌بینی شده است. به این ترتیب مردم می‌توانند به سایت مراجعه کرده و نوبت بگیرند و با اطلاع‌رسانی قبلی در دفاتر حضور پیدا کنند این کار باعث می‌شود سفرها کاهش پیدا کند.

می‌توانیم ادعا کنیم تعداد قابل توجهی از مدیران ما به صورت برخط در کلاس‌ها شرکت کرده‌اند. آموزش، اهمیت بسیار زیادی دارد ما مدیران خود را در آینده رتبه‌بندی خواهیم کرد. این رتبه‌بندی بر اساس یک شاخص‌های خاص صورت خواهد گرفت. یکی از این شاخص‌ها بی‌تردید بحث آموزش است. در نتیجه هر دفتری که در کلاس‌ها مشارکت فعال و حضور جدی داشته باشد امتیازات لازم را کسب می‌کند و این مسئله به طور قطع در رتبه‌بندی موثر خواهد بود.

■ قبلاً در مصاحبه‌ای گفته بودید که ایجاد مشاوره حقوقی در دفاتر خدمات الکترونیک کار بسیار خوبی است زیرا بیشتر مردم از مسائل حقوقی اطلاعی ندارند و بیشتر مراجعات هم به همین دلیل است. آیا در طرح‌های خدمات غیر حضوری کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه ایجاد مشاوره حقوقی هم جایی دارد؟ اگر پاسخ مثبت است توضیحی در مورد آن بفرمایید.

مشاوره حقوقی بحث بسیار حساسی است زیرا باید متولی خاصی داشته باشد و در قانون هم مشخص شده است که چه کسانی می‌توانند مشاوره دهند. به علاوه نوع مشاوره هم باید با کیفیت باشد زیرا در سرنوشت یک پرونده قضایی نقش بسزایی دارد و در زندگی مردم نیز موثر است. در حال حاضر ما مشاوره در دفاتر را ممنوع کرده‌ایم و آن‌ها اجازه ارائه مشاوره حقوقی ندارند. اولین دلیل این ممنوعیت به نتیجه دادرسی برمی‌گردد یعنی ممکن است نتیجه دادرسی به خاطر مشاوره تغییر کند و تبعات آن به دفتر برگردد و اساساً دفتر مجاز به این کار نیست. اما موضوع مشاوره ضرورت دارد و نیاز داریم مردم بعد از گرفتن خدمات مشاوره در دفتر حاضر شوند. به همین دلیل کانون به دنبال برنامه‌ریزی برای ایجاد یک نرم افزار کاربردی یا به اصطلاح، یک اپلیکیشن مشاوره حقوقی است. این اپلیکیشن دفاتر را معرفی می‌کند، مردم هم به وسیله آن می‌توانند نوبت بگیرند و قرار است همزمان با دریافت نوبت مردم بتوانند با یک مشاور حقوقی دارای پروانه مجاز ارتباط گرفته و مشاوره دریافت کنند.

از این طریق هیچ مسئولیتی متوجه دفتر نمی‌شود از سوی دیگر ما مردم را به اطلاعات علمی از طریق

دیگر بسیاری از شرکت ها و گروه های پراکنده مدام به کانون مراجعه می کنند و با ابراز تمایل مکاتبه و اصرار مدام از ما می خواهند زمینه را فراهم کنیم تا آن ها بتوانند به مردم مشاوره بدهند و نه تنها حاضرند هزینه دریافت نکنند بلکه حتی حاضرند هزینه هم پرداخت کنند تا مردم با آن ها تماس بگیرند. البته بعدا این مسئله برای آن ها انتفاع خواهد داشت اما کانون، نماینده قوه قضاییه برای مواجهه با مردم است و به نوعی چهره قوه قضاییه محسوب می شود. یعنی اولین مرجع که مردم با آن مواجه می شوند دفاتر خدمات الکترونیک قضایی است برای همین ما باید همیشه این چهره را پاک و بشاش نگه داریم بنابراین معتقدیم که باید از سوی کسانی به مردم مشاوره حقوقی داده شود که یا در حاکمیت قرار دارند یا آنکه حاکمیت آن ها را تضمین می کند. زیرا مشاوره باید پاسخگوی آثار مثبت و منفی آن هم باشد. کانون وکلای مشاورین قوه قضاییه و کانون وکلا دو مرجع رسمی در کشور هستند که اعلام آمادگی کرده اند و کانون دفاتر خدمات الکترونیکی قوه قضاییه هم هماهنگی لازم را در این زمینه انجام خواهد داد.

همانطور که می دانید بحث زیر ساخت ها و قطع و وصل اینترنت در کشور وجود دارد و با توجه به اینکه تمامی این خدمات از طریق اینترنت انجام می شود آیا فکری برای مقابله با قطع و وصل اینترنت کرده اید؟

مرجع اصلی نگهداشت سیستم و ایجاد زیرساخت لازم برای ارائه خدمات قضایی، مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه است اما کانون هم به عنوان متولی وظیفه خود دانسته است که از یک سال و نیم پیش برای ایجاد این زیرساخت سرمایه گذاری کند هدف ما این است که میزان قطعی اینترنت به صورت جدی کاهش پیدا کند به علاوه اطلاعات در بستر امنی جابه جا شود زیرا این اطلاعات بسیار ارزشمند بوده و به همه مردم تعلق دارد و ما امانت دار این اطلاعات هستیم و می خواهیم این اطلاعات با امنیت در بستر تعریف شده گردش داشته باشد. به همین دلیل کانون در این خصوص سرمایه گذاری کرده است امیدوار هستیم طی یکی دو ماه آینده سرمایه گذاری کانون به نتیجه برسد.

مراجع قانونی مسلح کردیم. این مسئولیت و شغل مشاوره و وکلا بوده و ما باید شأن و اعتبار این عزیزان را محترم بشماریم و مردم را هدایت کنیم که با نرخ مصوب مشاوره دریافت کنند این طرح در دست اجرا است، RFB طرح نوشته شده است.

■ این طرح بسیار گسترده و وسیع بوده و مردم در بخش های مختلف نیازمند مشاوره حقوقی خواهند بود. این سختی کار را بیشتر خواهد کرد شما اشاره کردید مردم قرار است با افراد ذیصلاح مشاوره کنند چطور می خواهید هماهنگی های لازم را برای انجام این کار صورت دهید؟

ما در کشور دو مرجع رسمی برای ارائه مشاوره داریم این مراجع دارای صنف نهاد یا سندیکا هستند. ما نیز خود را موظف دانستیم که در ابتدا با نهاد مرجع این دو نهاد مذاکره کنیم در نتیجه هم با کانون وکلا جلساتی را برگزار کردیم هم با مرکز وکلا و مشاوران قوه قضاییه. به محض آن که این نرم افزار کاربردی آماده شود ارتباط به صورت الکترونیک از طریق کانون با این مراکز برقرار خواهد شد. به هیچ عنوان قصد ورود مستقیم به مشاوره حقوقی را نداریم.

کانون وکلا و مشاوران قوه قضاییه به صورت حرفه ای و کارآمد روی این موضوع تسلط دارند و کافیسیت که ما در دفاتر خدمات قضایی به صورت یک پل ارتباطی عمل کنیم و مردم را به این دفاتر مشاوره قضایی متصل کنیم تا مردم بتوانند مشاوره سالم با قیمت مناسب و صحیح دریافت کنند تا انشاءالله هزینه دادرسی برای مردم هم گران نشود.

■ پس نقش شما در حقیقت بیشتر ماهیت تسهیل گری دارد؟

بله دقیقا؛ یک مشاوره نادرست و متفرقه می تواند روند دادرسی را تغییر داده و دریافت اطلاعات حقوقی را دچار اختلال کند. چنین مشاوره هایی زندگی فرد را به هم می ریزد.

■ آیا این طرح می تواند به مردم کمک کند تا به جای مراجعه به سایت های متفرقه به سمت مراجع قانونی و رسمی ارائه دهنده مشاوره حقوقی هدایت شوند؟

ما به عنوان کانون دفاتر خدمات الکترونیکی قوه قضاییه در نقطه خاصی قرار داریم. مردمی به ما مراجعه می کنند که نیازمند مشاوره هستند از سوی

✱
کانون وکلا و مشاوران قوه قضاییه به صورت حرفه ای و کارآمد روی این موضوع تسلط دارند و کافیسیت که ما در دفاتر خدمات قضایی به صورت یک پل ارتباطی عمل کنیم و مردم را به این دفاتر مشاوره قضایی متصل کنیم تا مردم بتوانند مشاوره سالم با قیمت مناسب و صحیح دریافت کنند تا انشاءالله هزینه دادرسی برای مردم هم گران نشود

و دور افتاده و مناطقی که دسترسی کمتری به دفاتر خدمات الکترونیک قضایی دارند هم فکری کرده‌اید؟

سامانه دادرسی الکترونیک اساساً نیاز به عبور از مناطق صعب العبور را حذف می‌کند برای مثال اگر کسی از عشایر ساکن استان ایلام، امکان ارتباط نداشته باشد کافی‌ست خودش را به یکی از دفاتر خدمات الکترونیک نزدیک به خود برساند و دیگر لازم نیست به یک مرکز قضایی یا دادگستری در مرکز استان برود همین‌که به نزدیکترین دفتر خدمات الکترونیک قضایی برود به شبکه متصل خواهد شد.

■ همه مردم یک بار در زندگی‌شان درگیر مشکلات حقوقی و قضایی می‌شوند و تعدادی از آن‌ها سواد ندارند. برای این قشر از جامعه چه فکری کرده‌اید؟
قبلاً موضوع اجباری شدن وکیل مطرح بود اما به علت کم بودن تعداد وکلا و نرخی که با وجود قانونی بودن، برای همه قابل پرداخت نبود طرح اجباری شدن وکیل نتوانست موفق شود و البته آثار خوبی هم در پی نداشت اما با حضور آیت الله رئیسی در صدر قوه قضاییه همین موضوع به صورت زیرساختی در حال اجرا است. یعنی کنترل میزان دریافتی وکلا و توسعه پروانه صادره برای وکلا از طریق مرکز وکلا قوه قضاییه دو موضوعی است که وکیل رسمی، در دسترس و با قیمت مناسب را در اختیار مردم قرار خواهد داد. قدم‌های بسیار خوبی در راستای اجرای این پروژه صورت گرفته است و وقتی به مرحله اجرا برسد افراد بی سواد یا کم اطلاع می‌توانند به یک وکیل خوب دسترسی پیدا کنند آن پروژه در کنار این طرح‌ها حتی این امکان را به ما می‌دهد که به مردم کمک کنیم حتی به وکیل هم مراجعه نکنند و از طریق گوشی تلفن همراه بتوانند پرسش‌های خود را مطرح کنند.

آیا سنجشی از کاربر پسند بودن سیستم دارید؟ پرسنلی که با این سیستم کار می‌کنند و همینطور مراجعه‌کنندگان و وکلا، آیا از این سیستم الکترونیکی راضی هستند؟

این اقدام در حوزه وظایف مرکز فناوری است. مرکز فناوری تیم را برای این کار اختصاص داده‌اند که مشکلات و پیچ و خم‌های سیستم را کاهش می‌دهند سیستم خدمات قضایی سامانه سخا به صورت مداوم در حال به‌روز شدن است و در حال حاضر سامانه

■ پس می‌توانیم امیدوار باشیم در آینده قطعی اینترنت هنگام دریافت خدمات قضایی رخ ندهد؟

به طور قطع می‌توانیم قول دهیم قطعی اینترنت به میزان زیادی کاهش خواهد یافت. البته فراموش نکنیم مشکلات زیرساخت ارتباطی در کشور یک مسئله ملی است و فقط در حوزه خدمات قضایی نیست بلکه در حوزه ثبت احوال، ثبت اسناد و شهرداری‌ها هم متأسفانه با قطع اینترنت مواجه هستیم.

■ آیا با وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در این خصوص مذاکره و گفت‌وگویی صورت گرفته است؟

ما در این مذاکرات نقشی نداشته ایم اما من اطلاع دارم که مرکز فناوری و اطلاعات قوه قضاییه با وزارت ارتباطات در این خصوص مذاکراتی داشته و پیوسته در حال پیگیری این موضوع با وزارت ارتباطات است. ■ هر کدام از مراجعینی که به دفاتر خدمات الکترونیکی مراجعه می‌کنند کارهای متفاوتی دارند و مسلماً جنس و زمان رسیدگی به مشکلات آنها هم متفاوت است. چه تدابیری برای استفاده آسان همه مراجعان از خدمات غیرحضوری اندیشیده‌اید؟

ما یک طرح خدمات قضایی CR را نیز در دست تهیه داریم. دستورالعمل اولیه این پروژه آماده شده است. این طرح ارائه خدمات قضایی بسیار برای استفاده افرادی است که به هر دلیلی امکان حضور در دفتر خدمات را ندارند افرادی که دچار معلولیت هستند و سالمندان جزو این گروه محسوب می‌شوند. به علاوه این خدمات در اختیار افرادی که به خاطر بیماری‌های زمینه‌ای حضورشان در دفاتر خطرناک است، قرار می‌گیرد. در این راستا در کنار سامانه نوبت دهی الکترونیک بخش جدیدی را ایجاد می‌کنیم که به خدمات قضایی بسیار اختصاص دارد و فرد به صورت الکترونیکی تقاضای دریافت خدمات بسیار می‌کند. پس از دریافت درخواست کارشناسی از سوی دفتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه به منزل فرد مراجعه می‌کند و در همان جا خواسته او را اجابت می‌کند.

■ برای اجرای این طرح در مناطق صعب العبور

قبلاً موضوع اجباری شدن وکیل مطرح بود اما به علت کم بودن تعداد وکلای نرخی که با وجود قانونی بودن، برای همه قابل پرداخت نبود طرح اجباری شدن وکیل نتوانست موفق شود و البته آثار خوبی هم در پی نداشت اما با حضور آیت الله رئیسی در صدر قوه قضاییه همین موضوع به صورت زیرساختی در حال اجرا است.

فناوری در کشور
ما به صورت
طبیعی دیر اتفاق
افتاد با این حال
سرعتش به نظر
من قابل توجه
است. با توجه به
تصدی ریاست
قوه قضاییه
و همینطور
حمایت های مقام
معظم رهبری از
حضور افراد جوان
در مناصب کشور
به خصوص در قوه
قضاییه، تحولی
ایجاد خواهد کرد.**

انجام می شد که کسی از آن مطلع نبود و افراد به شکلی فساد انگیز دریافت های بالایی داشتند. الان همه دریافت ها در سامانه قوه قضاییه برای مردم مشخص است و یک ریال مبلغ اضافه گرفته نمی شود. همچنین نظارت های جدی وجود دارد. ■ آیا موانعی بر سر راه شما در رسیدن به اهدافتان وجود دارد؟

به طور قطع موانعی وجود دارد. فناوری در کشور ما به صورت طبیعی دیر اتفاق افتاد با این حال سرعتش به نظر من قابل توجه است. با توجه به تصدی ریاست قوه قضاییه و همینطور حمایت های مقام معظم رهبری از حضور افراد جوان در مناصب کشور به خصوص در قوه قضاییه، تحولی ایجاد خواهد کرد. بیشترین مدیر جوان در ماه های اخیر در قوه قضاییه منصوب شده است و همین جوانان آگاه، تازه نفس و با انرژی تحول ایجاد خواهند کرد. نگاه مثبتی به آینده دارم زیرا مردم ما باهوش و به ظرفیت ها و امکانات جدید علاقه مند هستند. به علاوه ضریب نفوذ اینترنت در کشور افزایش پیدا کرده است و با وجود ظرفیت هایی که در زیر ساخت های ارتباطی وجود دارد دسترسی به اینترنت روز به روز در حال افزایش است. گمان می کنم با سرعت قابل توجهی در این بخش پیشرفت خواهیم کرد. (س)

سخت ۴ در دسترس کاربران قرار دارد. این مسئله شاهد این مدعا است که تیم مرکز فناوری مدام در حال رصد هستند و سیستم دائما به روز رسانی شده و بارگذاری می شود. همچنین در تحقیقی که توسط مرکز فناوری صورت گرفت مشخص شد که ۷۰ درصد مراجعین به این سامانه، از آن رضایت داشتند.

■ فکر می کنید خدمات غیر حضوری در قوه قضاییه جدا از بحث شیوع ویروس کرونا مثرم ثمر است؟ نتیجه خوبی خواهد داشت و این طرح ها پس از کرونا نیز ادامه خواهد یافت؟

در سیاست های ریاست محترم قوه قضاییه مسئله ای که به شدت مورد توجه قرار دارد، مبارزه با فساد و شفاف سازی است. مبارزه با فساد و شفاف سازی هم در فناوری عینیت پیدا می کند. در گذشته و پیش از ایجاد این سامانه ها یکی از درگاه های فساد عجیبی که وجود داشت نوبت دهی در رسیدگی به پرونده ها بود. در برخی دفاتر نوبت ها مخدوش شده و با قیمت های کلان معامله می شد. این فقط یک نمونه است اما نوبت دهی به صورت الکترونیک باعث خواهد شد که دیگر هیچ کسی نتواند در آن دست برده و تغییر ایجاد کند. می توانید اثر فناوری را در همین جا مشاهده کنید. موضوع بعدی بحث شفاف سازی است پیش از این پرداخت ها به گونه ای

عضو هیئت مدیره کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه اعلام کرد:

کرونا فرصتی برای ارائه خدمات غیر حضوری به مردم

فراگیر شدن ویروس کرونا، اغلب ابعاد خدمت رسانی به مردم را تغییر داده است. در همین راستا با اکبر ثقفیان - عضو هیئت مدیره کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه - به گفتگو نشستیم تا در مورد تغییراتی که شرایط کرونا در دفاتر خدمات الکترونیک قضایی پیروسیم. او معتقد است: کرونا یک فرصت بود که دفاتر خدمات بتوانند خدمت رسانی هوشمندانه در فضای مجازی را افزایش داده و نهادینه کنند. حتی زمانی که این ویروس منحوس از بین برود، قطار خدمات الکترونیکی، هوشمند و فناورانه در فضای مجازی که با توجه به شرایط کنونی دنیا راه افتاده، متوقف نخواهد شد. ثقفیان از مشکلاتی که با همه گیری کرونا با آن روبه رو بودند گفته و ادامه می دهد: آسان ترین کار این بود که بگوییم به خاطر کرونا دادگاه ها تعطیل است! اما خدمت رسانی به مردم را تعطیل نکردیم... از مردم نخواستیم که به خاطر کرونا فقط در خانه بنشینند، چرا که می دانستیم در طی درازمدت، این روش جوابگو نخواهد بود و ما باید به دنبال راه جایگزین باشیم.

عضو هیئت مدیره کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه در بخشی از گفت وگو به تخلفاتی که در دفاتر خدمات قضایی رخ داده اشاره کرده و ادامه می دهد: دفاتر ملزم هستند قوانین و مقررات را رعایت کنند. مجموع این ضوابط در راستای مصالح دفاتر خدمات طراحی شده اند اما گاهی اوقات دفاتر به این ضوابط توجه نمی کنند؛ البته بیشتر تخلفات شکلی است و مشکل این است که ضوابط، آن طور که باید رعایت نمی شود. او به مواردی همچون: اهداف مجازات، چالش های دوران کرونا و امنیت فضای مجازی اشاره کرده و معتقد است فناوری می تواند کشور را به سمت حکمرانی خوب ببرد. در ادامه مشروح گفتگو فصلنامه حقوق الکترونیک قضایی (حاق) را با ثقفیان - عضو هیئت مدیره کانون دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه - از نظر می گذرانیم.

■ **بیشترین میزان تخلفات انتظامی در دفاتر خدمات قضایی معمولاً به چه مواردی اختصاص می یابد؟**

دفاتر ملزم هستند ضوابط مشخصی را رعایت کنند و این ضوابط در راستای مصلحت دفتريهای خدمات طراحی شده اند اما گاهی اوقات به این ضوابط توجه نمی شود؛ برای مثال هزینه مراجعه کننده باید غیرنقدی پرداخت شود، گاهی اوقات فردی کارت بانکی به همراه نداشته و پیشنهاد می شود که هزینه را به وسیله کارت دیگری پرداخت نماید و مراجعه کننده بعداً مبلغ را به آن کارت واریز کند. صرف اینکه مبلغ هزینه خدمات دفتر، از کارتی به غیر از کارت مراجعه کننده پرداخت شود، مشکوک محسوب می شود و می تواند بستری برای تخلف باشد.

در ابتدای شیوع بیماری کووید ۱۹ زیرساخت های لازم برای آنکه فرد به صورت غیر حضوری توضیح دهد رانداشتیم به همین دلیل به صورت موردی و باتلفن تماس می گرفتیم تا حقی از مردم ضایع نشود.

برای مثال گاهی می بینیم که مدیر یک دفتر، چهل بار به وسیله کارتش هزینه را پرداخت کرده است؛ یعنی هدف سوء استفاده نیست اما دفاتر با هدف راه انداختن امورات مردم، ضوابط را رعایت نمی کنند. هرچند حسن نیت وجود دارد اما وقتی این موارد رعایت نشود، برای دادگاه سوءظن ایجاد می کند. چراکه، دادگاه به این فرایندها توجه کرده و اصولاً در قوه قضاییه باید قواعد رعایت شود. حسن ظن داشتن هم باید در قالب ضوابط باشد، وگرنه مشکل ایجاد خواهد کرد، حرف حق هم باید در چارچوب درست گفته شود به همین دلیل ما روی رعایت اصول و قواعد حساس هستیم. بنابراین برخی تخلفات صورت گرفته هم به خاطر آن است که ضوابط بعضاً به خاطر راه انداختن کار مردم، رعایت نمی شود.

■ **به جز این مواردی که ناشی از حسن نیت است آیا تخلفات دیگری هم صورت می گیرد؟**

همانطور که گفتیم، بیشتر تخلفات شکلی است و مشکل این است که ضوابط آن طور که باید رعایت نمی شود.

■ **گفتید برخی تخلفات به خاطر عدم آگاهی بدنه دفاتر است در این زمینه چه اقداماتی صورت گرفته است؟**

ما به بازرسی اطلاع دادیم چه تخلفاتی بیشتر صورت می گیرد و به کانون هم گفته ایم که باید روی چه نکاتی تمرکز کرده و در آموزش لحاظ کند. نگاه این است که مجازات برای بهبود رفتار است، نه صرف مجازات و این نکته بسیار مهم در فلسفه حقوق است.

■ **نحوه رسیدگی به پرونده های انتظامی دفاتر خدمات قضایی بعد از شیوع ویروس کرونا به چه صورتی بوده است؟ تفاوتی داشته ؟**

سعی کردیم به تخلفاتی که در دفاتر رخ می دهد از طریق فضای مجازی رسیدگی کنیم و از ظرفیت های آن بهره مند شویم، ولی زیرساخت لازم در کانون فراهم نبود. در نتیجه ملزم شدیم در ابتدا از ابزارهایی مانند گفتگوی تلفنی استفاده کنیم؛ از سوی دیگر به علت همه گیر شدن ویروس کرونا سعی کردیم شرایط را در بحث تخلفات انتظامی هم لحاظ کنیم؛ به نحوی که ممکن است به خاطر عدم حضور فیزیکی افراد، مسائلی رخ دهد که در حالت عادی وجود نداشته است.

برای مثال، «کارمند دفتر می تواند بگوید: مراجعه کننده ماسک به صورت داشته است، در نتیجه من نتوانستم در احراز هویت دقت کافی کنم ...» نکته ای که در شرایط عادی قبل از کرونا مفهومی نداشت. در همین راستا تلاش کردیم تخلفات و گزارشات را با توجه به فضای کرونا تطبیق دهیم و دو اقدام صورت گرفت. در قدم اول به خاطر بیماری کووید ۱۹ نظارت بر دفاتر به صورت غیر حضوری انجام شد و در قدم بعدی گزارش ها هم به خاطر شرایط کرونا و متناسب با آن تغییر پیدا کرده و با آن تطبیق داده شد.

■ **دادگاه های انتظامی چه تدابیری را برای ارائه خدمات غیر حضوری در زمان شیوع کرونا در نظر گرفته اند؟**

این مسئله خیلی به دادگاه مربوط نمی شود، چرا که اداره کل خدمات الکترونیک قضائی، سیاست های اصلی را تعیین می کند و وظیفه گزارش تخلفات به عهده ماست. دادگاه های ما به صورت غیر حضوری برگزار می شود و رسیدگی به تخلفات انتظامی هم به همین شیوه ی غیرحضوریست؛ قبل از شیوع ویروس کرونا برای آنکه حقی ضایع نشود، از افراد می خواستیم حضوری آمده و توضیح دهند. اما در حال حاضر به خاطر شرایط از مردم می خواهیم به صورت تلفنی برایمان توضیح دهید. همانطور که گفتیم در گذشته در فرایند بررسی پرونده در برخی از مراحل، از افراد می خواستیم به صورت حضوری مسئله را مطرح کنند، اما الان مراجعه حضوری را کاهش داده و می خواهیم مسئله را تلفنی بیان نمایند.

با مجازات، باید شاهد تعدیل تخلف به رفتار خوب باشیم. ما کانون را مطلع کرده و از آنها خواستیم در جلسات خود با دفاتر و کلاس هایی که برگزار می کنند این خطاها را مطرح کرده و نحوه رفع آن را آموزش دهند.

به همین دلیل در چند ماه اخیر، کانون خیز بسیار خوبی برداشته و آموزش را از سطح مدیر دفتر به بدنه دفاتر توسعه داده است. گاهی بدنه دفاتر اطلاع کافی نداشته و در نتیجه خطا رخ می دهد و در نهایت مدیر دفتر باید مسئولیت را به عهده بگیرد. اگر دفتر مجازات شود، آیا میزان خطا کاهش پیدا خواهد کرد؟ خیر! چراکه میزان اطلاعات و آگاهی بدنه دفتر تغییر نمی کند. به همین دلیل ما ضعف های خود را در دفاتر شناسایی کرده و با دیدگاه توسعه یافته ای با مسائل برخورد کردیم. ما معتقدیم که صرف مجازات، موضوع رفع تکلیف نمی شود، به همین دلیل به عقب برگشته و دوباره فرآیندها را بررسی کردیم. زمانی که شما قصد تغییر یک قانون را دارید، باید سامانه ای وجود داشته باشد که قاضی نظرش را در مورد قانون ها بگوید. برای مثال وقتی یک قانون ۴۰ سال از عمرش می گذرد، قاضی باید بتواند نظرش را داده و بگوید این قانون بعد از ۴۰ سال احتیاج به چه تغییراتی دارد. رفتار باید شاخص وزنی یک قانون باشد؛ صرف اینکه بر اساس اصول حقوقی قانون نویسی انجام شده است، کافی نیست یعنی قانونی که باعث تغییر رفتار نشود جای تأمل دارد. وقتی شما شاهد هستید که با مجازات، رفتاری تغییر نمی کند باید جای دیگری به دنبال رفع مشکل باشید.

■ از آنجایی که دفاتر خدمات قضایی قصد دارد بخش اعظمی از فعالیت های خود را به صورت غیر حضوری پیش ببرد ملاحظات انتظامی در عملکرد این دفاتر به چه صورت باشد بهتر است؟

ما متوجه شدیم که با توجه به شرایط امروز، باید ملاحظات را در خدمت رسانی به مردم در نظر بگیریم. در حوزه رسیدگی به تخلفات هم سعی کردیم، شرایط شیوع ویروس کوید ۱۹ را در نظر داشته باشیم. به همین دلیل هم نحوه رسیدگی را تغییر دادیم و از سوی دیگر تلاش کردیم تخلف را در فضای کرونا به صورت دیگری تفسیر کنیم. ما تخلفات را در شرایط بهداشتی فعلی کشور، بررسی مجدد می کنیم و این

نکته را لحاظ می کنیم که شرایط و نحوه رسیدگی به خاطر همه گیری این بیماری باید تغییر کند. برای مثال ممکن است، دفتر خدمات به خاطر ماسک، در تشخیص چهره مرتکب اشتباه شود.

■ ایجاد امنیت در فضای مجازی موضوع مهمی است. به نظر شما بستر این امنیت چطور فراهم خواهد شد؟

برقراری امنیت در حوزه ی وظایف دادگاه بدوی نیست، این وظیفه به عهده کساناست که سبب خدمات را تهیه می کنند. این موضوع در حیطه وظایف ما نیست و تامین امنیت به عهده اداره کل خدمات الکترونیک قضائی است. البته تا به حال موردی نداشته ایم که به سامانه دفتر خدمات قضایی حمله هکری شود. برای مثال تا به حال شاهد این مورد نبودیم که فردی به وسیله اکانت یکی از کارمندان وارد سامانه شده و در ثبت دادخواست اختلال ایجاد کند. البته دو مورد به این مسئله شک داشتند که در زمان مسئولیت من نبود، گزارشی به دست ما رسید که فردی شکایت کرده بود، سامانه «ثنا - ثبت نام الکترونیک قضائی» من تغییر کرده است. ما مسئله را بررسی کردیم، چرا که تغییر «ثنا» تخلف بشدت بزرگی است. بعد از بررسی ها متوجه شدیم که چه اکانتی و از طریق کدام آی پی، در ثنا تغییر ایجاد کرده و بعد موضوع را بررسی کردیم. با این حال اگر بخواهیم در کل بررسی کنیم، بیشتر از آنکه با حملات هک مواجه باشیم، با خطای انسانی روبه رو هستیم.

■ نتیجه این امنیت ایجاد اعتماد خواهد بود. برای اثبات وجود امنیت به شهروندان باید با چه اصول و برنامه ای حرکت کرد؟

وقتی شما به دفتر خدمات الکترونیک قضائی مراجعه می کنید، اطلاعات خصوصی دارید و باید مطمئن باشید که محرمانگی این اطلاعات، محفوظ است و امنیت اطلاعات تضمین شده است. مسئله اول خطای انسانی است که احتمال دارد در سیستم رخ دهد. ممکن است فردی که اطلاعات را درج می کند، مرتکب تخلف شود و برای همین هم از دفاتر یک سری تعهد می گیریم. سالهای گذشته پیش از آنکه دفاتر قوه قضاییه راه اندازی شود، در مورد امنیت اطلاعات پرونده مراجعین، بحث ها و گفتگوهای زیادی داشتیم.

باید به این موضوع توجه کنید که شرایط دفاتر و قوه

زمانی که شما قصد تغییر یک قانون را دارید، باید سامانه ای وجود داشته باشد که قاضی نظرش را در مورد قانون ها بگوید. برای مثال وقتی یک قانون ۴۰ سال از عمرش می گذرد، قاضی باید بتواند نظرش را داده و بگوید این قانون بعد از ۴۰ سال احتیاج به چه تغییراتی دارد.

*** گاهی اوقات یک
تغییر کوچک
باعث می شود،
خدمات دهی به
طرز قابل توجهی
افزایش پیدا کند.
ما فکر، ایده و
پتانسیل را داریم
و نیازمند توجه
هستیم و مطمئن
هستیم که نتیجه
این طرح، نزدیک
شدن به حکمرانی
خوب است.**

به هر حال شما در فضایی قرار گرفته اید که مخاطبتان دارای شرایط خاصی است و باید خود را با این شرایط وفق دهید، تا بتوانید عدالت را محقق کنید. فرد ممکن است به هر دلیلی همچون کرونا، نتواند به صورت فیزیکی در محل حاضر شود، در همین راستا پروژه دادرسی الکترونیکی در مرکز ما کلید خورد. ریاست قوه قضاییه هم این فرایند را به صورت زنده و طی مراسمی، مشاهده کردند. در یک نمونه، پرونده ای را داشتیم که یک طرف از پرونده در مکان بسیار دوری قرار داشت و در عرشه کشتی، وسط آب های خلیج فارس بود و در دسترس ما نبود و قاضی در خراسان جنوبی بود. ما این دو را به وسیله اینترنت به یکدیگر وصل کردیم. وظیفه ما خدمات رسانی به مردم است، اگر قرار بود این جلسه به صورت حضوری برگزار شود، خواهان باید چندین میلیون هزینه کرده تا بتواند پیش قاضی حاضر شود و فقط یک کلمه بگوید نه. در حالی که خواهان می تواند از رایانه خود هم، همین کار را انجام دهد. این نوع نگرش، اعتقاد دارد که حاکمیت در جایی است که مردم حضور دارند و از مردم نمی خواهد، پیش او بیایند. قضات هم باید خود را با این شرایط وفق دهند و در این زمینه آموزش های لازم را ببینند، البته مردم هم نیازمند یادگیری هستند و همه این موارد جزو نکاتی است که ما به آنها توجه داریم. در مجموع به نظر من کرونا یک فرصت بود که ما بتوانیم خدمت رسانی در فضای مجازی را افزایش

قضاییه با یکدیگر بسیار متفاوت هستند. در قوه قضاییه هیچ کس نمی تواند از بیرون وارد سیستم شود، چرا که سیستم کاملاً خصوصی است، ولی زمانی که شما این امکان را برای مردم فراهم کردید، که از داخل خانه درخواستهای خود را ثبت کنند یا این اختیار را به دفاتر دادید، معنایش این است که در یک فضای غیر خصوصی قرار دارید. اتصال فضای عمومی به فضای خصوصی بحث جداگانه ای دارد، زمانی که در یک فضای خصوصی قرار دارید اگر درب اصلی را ببندید دیگر نگران امنیت نخواهید بود.

ولی زمانی که اجازه می دهید علاوه بر درب اصلی، درب های دیگری به داخل سیستم باز شود، اینجاست که مسئله سخت می شود. زمانی که ابلاغیه ها به وسیله اینترنت به دست مراجعه کننده می رسد، باید بیش از پیش نگران امنیت و محرمانگی بود. مسئله فقط ارسال ابلاغیه نیست، رفتار فردی که ابلاغ را دریافت می کند، برای ما اهمیت دارد. مهم است که فرد ابلاغیه را چه زمانی دیده است، ۵ صبح یا پنج عصر. زمانی که شما ابلاغیه را می بینید، در رسیدگی به پرونده نقش دارد و باید در بستر اینترنت به قوه قضاییه گزارش شود، که فرد ابلاغیه اش را دیده است، چرا که این مسئله در رأی قاضی اثر گذار خواهد بود.

لذا ما با فضای مجازی تعامل داریم و به همین خاطر باید امنیت فضا تضمین شده باشد. نمی توانیم به بهانه اینکه از اینترنت استفاده می کنیم، به مردم خدمات مناسب ندهیم. مردم و حاکمیت در دو جای مختلف قرار دارند و ما به وسیله اینترنت می توانیم آنها را به هم نزدیک کنیم. هدف ما این است که خدمتی را به مردم داشته باشیم که حداقل هزینه و زمان مصرف شود و حکمرانی خوب جایی است که مردم حضور داشته باشند. اگر فردی ساعت ۴ بعد از ظهر به یک دفتر خدماتی مراجعه کند، اما یکی از مدارکش را نداشته باشد، مجبور است با صرف هزینه و زمان دوباره به خانه مراجعه کرده و مدرک مورد نظر را را با خود بیاورد. ما می خواهیم مردم با حداقل هزینه از خدمات ما استفاده کنند.

■ **قضات در این میان باید آموزش های خاصی ببینند تا بتوانند از این فضا استفاده کنند؟ چون در هر صورت موضوع ملاحظات انتظامی برای قضات نیز بسیار مهم خواهد بود.**

این روند تأثیری داشته است؟

ریاست محترم دستگاه قضائی به نکات مهمی در این خصوص اشاره کردند؛ از جمله اینکه مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه، فضای تهدید را تبدیل به فرصت کرده و امروز خدمات خوبی در اختیار مردم قرار داده است. ما می‌توانستیم بگوییم به خاطر کرونا دادگاه‌ها تعطیل است، اما خدمت‌رسانی به مردم را تعطیل نکردیم. از مردم نخواستیم که به خاطر کرونا در خانه بنشینند، چراکه می‌دانستیم در درازمدت این روش جوابگو نخواهد بود. نمی‌توان با یکجا نشستن و بی‌حرکی، مدیریت کرد و چرخه تولید باید بچرخد. زمانی که ویروس گسترش پیدا کرد، میزان مراجعه به محاکم به شدت کم شد اما به این نتیجه رسیدیم که باید به دنبال راه جایگزین باشیم. این ویروس تا مدتها حضور خواهد داشت و باید فکر دیگری کرد. نمی‌توانیم محاکم را برای مدتها تعطیل کنیم و باید به دنبال روش جایگزین و بلند مدت باشیم. به دلیل آنکه نگاه ما بلند مدت بود به دنبال زیرساخت‌ها رفتیم... اسفند ماه سال گذشته، میزان رسیدگی‌ها به شدت کاهش پیدا کرد اما الان با شیب خوبی در حال افزایش است.

■ فکر می‌کنید مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه چقدر ظرفیت و زیرساخت برای این شیب

داده و نهادینه کنیم. انشاالله زمانیکه این ویروس منحوس از بین برود قطار خدمات هوشمند و فناورانه در فضای مجازی که راه افتاده، به مسیر موفق خود ادامه داده و متوقف نخواهد شد.

■ آیا آماری از تعداد جلسات دادگاهی که به صورت برخط (آنلاین) برگزار می‌شود، دارید؟
تعداد جلسات رسیدگی آنلاین زیاد است و آمار داخل سایت قابل دسترسی هستند.

■ آموزش در کنار اعتمادسازی مهم است نظر شما در این خصوص چیست؟

قضات در زمینه فناوری به بلوغ رسیدند و نیازمند ابزار هستند. ما باید مقررات را به صورت جدیدی تفسیر کنیم. قضات ما مجبور هستند در چهارچوب قوانین و مقررات عمل کنند، اما قوانین و مقررات در فضای عادی نوشته شده است و باید در فضای جدید دوباره تفسیر شود. یکی از پایه‌های تغییر در علم حقوق تفسیر است قاضی مجاز به تفسیر قانون است، می‌تواند بر اساس آن تصمیم بگیرد. فناوری در ابتدا هزینه‌بر است، اما میزان رضایتمندی مردم را به شدت افزایش می‌دهد. هرچند فناوری برای ما دارای هزینه است، اما باید به خاطر رضایت مردم این امر محقق شود و در اصل ما باید جایی باشیم که مردم حضور دارند.

■ آیا حضور آیت‌الله رییسی و معاونانش در تسهیل

قضات در زمینه فناوری به بلوغ رسیدند و نیازمند ابزار هستند. قضات ما مجبور هستند در چهارچوب قوانین و مقررات عمل کنند، اما قوانین و مقررات در فضای عادی نوشته شده است و باید در فضای جدید دوباره تفسیر شود.

اکبر ثقفیان:
ما با فضای مجازی
تعامل داریم و
به همین خاطر
باید فضا بسیار
بسیار امن باشد.
نمی توانیم به
بهانه اینکه از
اینترنت استفاده
می کنیم، به مردم
سرویس مناسب
ندهیم.

ندارد، از مجموعه ناراضی بیرون می رود. وقتی مراجعه کننده از رفتار و فضا ناراضی است، این دو باید تغییر کنند. این مسئله خیلی کلیدی است. رفتار ما در سامانه اداری بر اساس نظرسنجی و کاملاً هوشمندانه است.

■ نتیجه چنین فعالیت هایی را چطور می بینید؟
آیا اتفاقات مثبت آن از تبعات منفی اش بیشتر است؟

پاسخ به این سوال نیاز به آمار، اعداد و ارقام دارد و باید تحلیل دقیق صورت بگیرد، تا بتوانیم میزان رضایت مردم را از این فرآیندها بسنجیم. در این راستا باید سامانه ای برای نظرسنجی از مردم تعبیه شود. نظرسنجی باید به گونه ای باشد که پس از آنکه رأی مردم را گرفته و نظرشان را متوجه شدیم، دوباره به عقب برگشته و فرایند را اصلاح کنیم.

باید این مطالبه صورت بگیرد که چرا هنوز سامانه نظرسنجی دفاتر شکل نگرفته است. مردم از این الگو راضی هستند و مهم نیست که برای راه اندازی سیستم با چه مسائلی روبرو بودیم، ما یک سازمان خدمات دهنده هستیم. وقتی مردم از خدمات یک واحد خدمت رسان راضی نیستند یعنی کارمان را درست انجام نداده ایم، در نتیجه کانون باید واحد (CRM) سی آر ام داشته باشد و باید خدمات و میزان رضایت مردم را به صورت مداوم رصد و تحلیل کند، البته تحلیل میزان رضایت مراجعه کننده هم یک روند کاملاً علمی است.

رو به رشد وجود دارد؟ بستر این امکان تا چه حد فراهم است؟ از نظر زمان، نیروی کار و هزینه فکر می کنید تا چه حد خواهد بود؟

مخاطب ما نیازمند به این خدمات است، ما نیز دانش کافی را داشته و به علاوه توانایی و قدرت آن را هم در اختیار داریم؛ مانند هر سازمان منسجمی که با برنامه به پیش می رود، هدفی تعیین کرده و تلاش می کنیم به آن برسیم و اگر نیاز به منابع مالی، تغییر ساختار و ... داریم باید برای رسیدن به آن برنامه ریزی و تلاش کنیم، تا زود به نتیجه برسیم. فناوری هم مانند جوانی می ماند که ظرفیتش را دارد، اما باید به آن رسیدگی شده و امکانات در اختیارش قرار گیرد. درخواست ما این است که به اندازه توان به ما توجه شود. گاهی اوقات یک تغییر کوچک باعث می شود، خدمات دهی به طرز قابل توجهی افزایش پیدا کند. ما فکر، ایده و ظرفیت را داریم و نیازمند توجه هستیم و مطمئن هستیم که نتیجه این طرح، نزدیک شدن به حکمرانی خوب است.

■ **دفاتر خدمات قضایی به عنوان بازوی اجرایی دستگاه قضائی نیاز به زیرساخت و منابع مالی دارند؛ تا چه حد این ملزومات رعایت شده است؟**

همیشه بخش خصوصی برای حاکمیت یک ظرفیت محسوب می شود و باید به بخش خصوصی میدان داد. البته همه باید در چارچوب مشخصی اتفاق بیفتد. هر کاری که در اختیار بخش خصوصی قرار می گیرد و در ادامه، شما به عنوان نهاد ناظر عمل می کنید نتیجه ی بهتری در پی دارد. اگر در سیستم خطایی وجود دارد به خاطر آن است که ناظر و مجری یکی هستند، زمانی که ناظر و مجری از یکدیگر جدا شوند، محصول بهتر خواهد شد و دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مجری بوده و مرکز آمار و فناوری اطلاعات ناظر است، این الگو کارآمد است.

اما اینکه چه اختیاراتی به عهده دفاتر باشد، یک موضوع فنی است. ما در فرآیندهایمان تابع قوانین و مقررات هستیم، نمی توانیم بر اساس نظر مراجعه کننده رأی مان را تغییر دهیم، هر چیز بر اساس مدرک و سند اتفاق می افتد. یعنی آراء در قوه قضاییه بر اساس مستندات اتفاق می افتد، اما رفتار اداره ما بر اساس نظرسنجی ها تغییر می کند. وقتی که مراجعه کننده وارد مجموعه ای می شود که فضای مناسبی

زیرساخت فنی مهیاست اما زیرساخت حقوقی خیر

گفت‌وگو با وهاب عطار علیایی مدیرعامل شرکت حامی عدالت

آزاد باقری شیوع ویروس کرونا موجب شده است تا بسیاری از فعالیت‌های روزمره با چالش‌های بسیاری مواجه شود. به طوری که بسیاری از فعالیت‌هایی که شاید در نگاه نخست بی‌اهمیت، عادی و راحت بوده در حال حاضر به جایی رسیده که برای انجام دادن آنها معضلات بسیاری به وجود آمده. از جمله این فعالیت‌ها، انجام برخی از کارهای اداری، کاری، قضایی و... است که شاید در گذشته امکان دسترسی به آنها دشوار نبوده؛ اما حالا با توجه به نگرانی انتقال و ابتلای ویروس، کاهش ساعات کاری و... موجب شده است تا انجام برخی از این فعالیت‌ها به نوعی غیرممکن به نظر برسد. در اینجا است که خدمات الکترونیکی غیرحضوری مانند منجی عمل کرده و توانسته به خوبی قدرت خود را در معرض نمایش قرار دهد. به طوری که استفاده از اینترنت، فضای مجازی، ارتباط مجازی و... در حال حاضر به عنوان یک ناجی به میان آمده تا بسیاری از فعالیت‌ها به روال عادی خود و حتی بهتر از قبل برگردد. تا جایی که این سوال مطرح می‌شود تا قبل از شیوع ویروس کرونا چرا چنین فعالیت‌هایی به صورت مجازی انجام نمی‌گرفته است؟ برگزاری دادگاه‌های مجازی، ملاقات با زندانی‌ها، برگزاری دادگاه زندانی‌ها بدون اعزام زندانی به دادگاه، ثبت دادخواست و پیگیری صفر تا صد آن از طریق فضای مجازی و ثبت الکترونیک و... از جمله اقداماتی است که در چند ماه اخیر به صورت الکترونیکی در حال انجام است و اتفاقاً با

فراهم بوده و به شرط ارتقا در سطح امنیت، می توان این اطمینان را داشت که از این نظر مشکلی وجود ندارد؟

زیر ساخت دارای دو بعد است. یک بعد آن فنی است و بعد دیگرش زیر ساخت حقوقی خواهد بود. در حال حاضر برای ارائه زیرساخت های فنی مشکلی وجود ندارد؛ اما یکسری زیرساخت های حقوقی مانند آیین نامه ها، دستورالعمل ها، قوانین مرتبط و... وجود دارد که باید تدوین، تایید و اجرایی شود تا بتوان به خوبی از زیرساخت های فنی بهره مند شد.

■ اما به نظر می رسد زیرساخت های فنی که در حال حاضر وجود دارد تنها شهرهای بزرگ را در برگیرد و چنین زیرساخت هایی در شهرهای کوچک تر، روستاها و مناطق دورافتاده و به دور از مرکز صدق نکند؟ چون چه از نظر فنی و چه از نظر امکانات، آگاهی و اطلاع رسانی بسیاری از مردم در شهر و روستاهای دورافتاده دارای اطلاعات کافی نیستند.

به علت شیوع ویروس کرونا دیدیم که آموزش و پرورش برای ادامه خدمات خود نرم افزاری را طراحی کرد تا دانش آموزان بتوانند با کمک آن همچنان درس خود را ادامه دهند. ممکن است در برخی نقاط کشور به دلایل گوناگون دسترسی به این نرم افزار وجود نداشته باشد؛ اما این تعداد بسیار محدود بوده که باز هم برای آنها تدابیری اندیشیده شد. درست است که نقص های کیفی در این زمینه وجود دارد و ممکن است سیستم های رایانه ای و شبکه ای کند عمل کنند؛ اما باید بپذیریم واقعیت این است که بیشتر پروژه های فناورانه حال حاضر بیشتر از آنکه درگیر زیرساخت های فنی باشد مشکل زیرساخت های حقوقی، اجرایی، دستورالعملی، قوانین و... دارد. به عنوان مثال در حال حاضر در سیستم قضایی هنوز در زمینه امضا با قضات به توافق نرسیده ایم در صورتی که در زمینه امضای الکترونیکی از نظر فنی مشکلی وجود ندارد. یا در زمینه تکنولوژی پابند زندانی ها مشکلی از نظر فنی وجود ندارد؛ اما بسیاری از قضات نمی پذیرند که این راه حل یک راه حل خوب است. حالا هر چقدر این زیرساخت فراهم باشد؛ اما زمینه برای اجرایی شدن آن وجود نداشته باشد چقدر می توان دوجود چنین زیرساختی موثر واقع شود؟

■ برای آنکه تمام شرایطی که به آن اشاره کردید فراهم شود به نظرتان چه میزان زمان و هزینه لازم دارد تا

استقبال دو جانبه چه از سوی فعالان دستگاه قضا و چه مراجعه کنندگان مواجه شده. ایجاد زیرساخت فنی برای انجام چنین فعالیت هایی، ایجاد فرهنگ سازی برای استفاده از این امکانات، ایجاد فضا و بستری امن برای انجام چنین کارهایی، اعتماد سازی همه جانبه برای اجرای یکسری فعالیت های مجازی و... نکاتی است که شاید در این بین مطرح شود. نکاتی که شاید توجه ویژه به آن باعث شود تا بعد از اتمام معضلی به نام کرونا آن را توفیق اجباری دانست که موجب شده بستری فراهم شود تا قابلیت های دنیای مجازی خود را بیشتر در معرض نمایش قرار دهد. قابلیت هایی که می تواند در زمینه زمان و هزینه تاثیر گذار باشد و روند بسیاری از فعالیت ها، پرونده ها و... را سرعت بخشد و تاثیر شگرفی در کاهش هزینه ها نیز داشته باشد.

با وهاب عطار علیایی، در خصوص زیرساخت های فنی در این زمینه به گفت و گو پرداخته ایم که می توانید در ادامه این گفت و گورا بخوانید.

■ آقای علیایی شیوع ویروس کرونا در چند ماه اخیر موجب شده است تا توجه به برخی از خدمات غیر حضوری پررنگ تر از گذشته باشد. خدمات قضائی نیز از این قاعده مستثنا نبوده و هر روز مراجعه کننده بسیاری دارد. زیرساخت فنی برای ارائه خدمات غیر حضوری به متقاضیان در این شرایط به چه صورت است؟

در نگاه نخست به نظر می رسد ارائه خدمات غیر حضوری نیاز به زیرساخت فنی دارد و این موضوع درست است. چون هر چقدر زیرساخت فنی دارای کیفیت بهتری باشد؛ ارائه خدمات نیز کیفیت بیشتری خواهد داشت. در شرایط فعلی زیرساخت فنی وجود دارد؛ اما سوالی که مطرح می شود این است که چنین زیرساخت فنی تا چه سطحی از امنیت را داراست؟ در حال حاضر برای بهبود سطح امنیت، لازم است تا زیرساخت ها توسعه بهتری پیدا کنند. به عنوان مثال استفاده از شبکه های موزی، سیستم های رایانه ای موزی و کار کردن با دو سیستم می تواند از جمله آنها باشد. چون در هر صورت زیرساخت فنی موضوعی است که در تمام دنیا هر روزه در حال پیشرفت و توسعه است.

■ پس به عقیده شما در حال حاضر زیرساخت فنی که در قوه قضاییه به منظور ارائه خدمات نیاز است

**در حال حاضر
برای بهبود سطح
امنیت، لازم است
تازیرساخت ها
توسعه بهتری پیدا
کنند. به عنوان
مثال استفاده از
شبکه های موزی،
سیستم های
رایانه ای موزی
و کار کردن با دو
سیستم می تواند از
جمله آنها باشد.**

روند سریع‌تری به خود گیرد؟

وقتی یک سرویس ارائه خدمات قرار است ارائه شود نیاز است تا یک سطح کیفی را برآورده کند. به عنوان مثال برای برگزاری دادگاه مجازی لازم است تا زیرساخت‌هایی مانند اینترنت پرسرعت، تبلت، مانیتور و... وجود داشته باشد تا این دادگاه با حضور دو طرف و قاضی به صورت مجازی برگزار شود. ارائه این خدمات باید به حد مطلوبی باشد تا وقفه‌ای در این میان رخ ندهد. به هر حال برای تهیه سرویس اینترنت و موارد سخت‌افزاری نیاز به هزینه است که باید به دنبال راه‌حلی بود تا از پس هزینه‌های آن برآمد. در زمینه حفظ امنیت نیز باید هزینه و راهکارهایی در نظر گرفته شود که فعلاً در بخش مقدماتی آن به سر می‌بریم. همچنین برای در نظر گرفتن شبکه اختصاصی به منظور ایجاد ارتباط هم‌فکری شده است که به جای ترashedن هزینه زیاد در زمینه توسعه زیرساختی می‌توان از شبکه اختصاصی اپراتورها که از طریق سیم کارت در دسترس است صورت گیرد. تمام اینها به دلیل وجود یک سری بروکراسی‌های اداری زمانبر و هزینه‌بر بوده که نمی‌توان زمان و هزینه مشخصی را برای آن عنوان کرد. ■ در کنار فراهم کردن زیرساخت‌های سخت‌افزاری، آموزش و فرهنگ‌سازی دو طرفه برای استفاده از این خدمات نیز لازم است. از یک سو قضات و فعالان حوزه قضایی باید در این زمینه آموزش‌های لازم را ببینند و از سوی دیگر مراجع‌کنندگان نیز باید تا حدود قابل توجهی ارتباط با چنین ابزاری را بدانند تا به خوبی این ارتباط دو سویه برقرار شود. در این خصوص چه اقداماتی لازم است؟

بخش مهم دیگری که در این باره در نظر گرفته شده است آموزش و فرهنگ‌سازی خواهد بود. در حال حاضر افراد مطلع و آگاه در این زمینه مستقر شده‌اند تا به قضات آموزش دهند. این افراد مدتی قاضی را آموزش داده و جلسات آموزشی نیز برگزار می‌شود تا قاضی بتواند به خوبی با این فضا آشنا شود. سپس نخستین جلسه رسمی نیز با حضور فردی که آموزش می‌دهد برگزار شده تا حس اعتماد و ایجاد اعتماد به نفس و آموزش درست به قاضی به درستی پیش برود. در حال حاضر اقداماتی که در این خصوص صورت گرفته بسیار رضایت بخش بوده، به طوری که یک سری از جلسات دادگاه که ممکن بود در چند روز صورت گیرد در یک روز

چند جلسه برگزار می‌شود و به نتیجه خوبی می‌رسد که هم رضایت قضات و هم رضایت طرف مقابل را به همراه داشته است. در حال حاضر چنین آموزش‌هایی استان به استان و مجتمع به مجتمع پیش می‌رود که این حرکت آهسته نه به خاطر محدودیت فنی که به دلیل آموزش درست و فرهنگ‌سازی و همچنین اجرای دستورالعمل‌هاست. از سوی دیگر باید بودجه‌ای که در این زمینه در نظر گرفته شده است را هم در نظر گرفت که بودجه محدودی است. به این مسیری که اشاره شد معماری سرویس گفته می‌شود. وقتی این معماری به درستی صورت گیرد متوجه خواهیم شد که آمادگی از خدمات الکترونیک تا چه حد است. وقتی کیفیت بهبود یابد و آمادگی فعالان قضایی و مردم به سمت استفاده از این خدمات مثبت برود آن‌گاه است که خواهیم گفت این مسیر به درستی پیش رفته است. در حال حاضر با توجه به وجود زیرساخت فنی لازم آنچه برایمان قابل تامل است بخش غیر فنی است که به آنها اشاره شد. اینکه تنها گفته می‌شود زیرساخت فنی ضعیف است تنها علت نیست بلکه علت آن است که سرویس به درستی تعریف نمی‌شود و هرکجا که به درستی تعریف شده است هم به درستی اجرا نمی‌شود. اگر این مسائل جانبی به درستی حل شود به طور قطع از نظر فنی مشکلی وجود نخواهد داشت.

■ با نگاه خوشبینانه فکر می‌کنید با وجود چنین چالش‌ها، موانع، نگاه و دیدگاهی که اشاره کردید چه مقدار زمان لازم است تا ارائه خدمات غیرحضوری قضایی به صورت مرسوم باب شود؟

در حال حاضر زیرساخت فنی دارای مشکل نیست؛ اما مسأله دارد. مشکل و مسأله دو تعریف متفاوت از یک دیگر هستند. مسائل فنی باید به درستی تعریف و حل شود. از نظر بودجه در بخش حاکمیتی نیز محدودیت وجود دارد و در هر صورت تکنولوژی، خدمات گران‌قیمتی است و خدمات الکترونیکی که توسط بخش خصوصی مانند دفاتر خدمات الکترونیک قضایی ارائه می‌شود می‌تواند بخشی از مسأله بودجه را برطرف کند. برای همین هم در حال حاضر شاهد آن هستیم که بسیاری از فعالیت‌های قضایی به صورت الکترونیک پیش می‌رود که گام مهمی است. در حال حاضر پرونده‌های الکترونیکی قضایی بسیاری داریم که نباید ساده از آنها عبور کنیم. در حال حاضر بسیاری از

در زمینه حفظ امنیت نیز باید هزینه و راهکارهایی در نظر گرفته شود که فعلاً در بخش مقدماتی آن به سر می‌بریم. همچنین برای در نظر گرفتن شبکه اختصاصی به منظور ایجاد ارتباط هم‌فکری شده است که به جای ترashedن هزینه زیاد در زمینه توسعه زیرساختی می‌توان از شبکه اختصاصی اپراتورها که از طریق سیم کارت در دسترس است صورت گیرد.

خوبی مواجه شده، به طوری که سطح رضایت‌مندی مراجعه‌کنندگان که به هزار نفر می‌رسیدند ۸۷ درصد اعلام شده است.

■ پس می‌توان به این نتیجه رسید کرونا یک توفیق اجباری بود که کمک کرد تا خدمات غیرحضوری هر چه بیشتر در میان مردم، باب شده و مورد استقبال قرار گیرد. در صورتی که تا قبل از شیوع این ویروس امکان استفاده از چنین خدمات غیرحضوری وجود داشته است؟

واقعیت این است که مردم تا قبل از شیوع ویروس کرونا چندان از این خدمات استقبال نمی‌کردند. هر چند همیشه هم به بدنه حاکمیت نقدهایی وارد است به خصوص در زمینه بروکراسی‌های اداری؛ اما این استقبال هم موجب شد تا تلنگری نیز به مسئولان زده شود تا بودجه‌های فناوری را نیز ارتقا بخشند. به عنوان مثال اعزام زندانی به دادگاه یک نگرانی بوده که حتی برای دستگاه قضا هزینه نیز در برداشته. این در حالی‌ست که در حال حاضر بسیاری از دادگاه‌های زندانی‌ها، به صورت مجازی برگزار می‌شود که یک تحول قابل تأمل است. این تحول در زمینه برگزاری جلسات دولت، آموزش و پرورش و... نیز وجود داشته. این تحول اما تنها در بخش فناوری نبوده بلکه در زمینه فرهنگی هم بوده که بسیاری به این نتیجه رسیدند می‌توان بسیاری از کارها را به صورت مجازی انجام داد. مثلاً در بخش قضایی، قضات دیدند که می‌شود دادگاه‌های مجازی برگزار کرد

فعالیت‌ها به صورت الکترونیکی ثبت می‌شود. شاید روند کندی داشته و مثلاً اگر قرار بوده این روند ۲ ساله طی شود ۵ ساله طی شده است؛ اما به هر حال طی شده. بحث امضای دیجیتال، هویت وکیل و... که به صورت الکترونیکی انجام می‌گیرد شاید سال‌ها زمان برده؛ اما بالاخره انجام شده است. چون نیاز مهم کشور است. با شیوع ویروس کرونا از آنجا که بسیاری از شرایط تغییر کرد یک سری از سرویس‌ها با سرعت بیشتری به سمت الکترونیکی شدن پیش رفتند. دادگاه الکترونیک از جمله آنهاست که قانون آن برای چند سال پیش بود؛ اما تا به حال اجرایی نمی‌شد تا اینکه ویروس کرونا مانند یک محرک قوی عمل کرد و موجب شد تا چنین دادگاه‌هایی با سرعت بیشتری به سمت عملیاتی شدن حرکت کنند. بنابراین می‌بینید که چنین تکنولوژی‌هایی بوده و این بدان معنا نیست که زیرساخت آن وجود نداشته بلکه لزوم اجرایی شدن آن احساس نمی‌شده. مردم عادت داشتند قاضی را از نزدیک ببینند؛ اما ویروس کرونا کاری کرد تا دیگر خدمات غیرحضوری با استقبال مواجه شود.

■ نتیجه این توفیق اجباری به چه صورت بوده؟ آیا به نظر می‌رسد پس از اتمام ویروس کرونا همچنان خدمات غیرحضوری مورد استقبال قرار گیرد؟

هم‌اکنون به صورت آزمایشی در چند استان دادگاه‌های غیرحضوری برگزار شده است که تا به امروز به ۹۰۰ دادگاه رسیده و با وجود نبود برخی ابزارهای پیشرفته و برگزاری مثلاً تنها با تبلت قاضی دادگاه اما با استقبال

با شیوع ویروس
کرونا از آنجا که
بسیاری از شرایط
تغییر کرد یک سری
از سرویس‌ها با
سرعت بیشتری به
سمت الکترونیکی
شدن پیش رفتند.
دادگاه الکترونیک
از جمله آنهاست
که قانون آن برای
چند سال پیش
بود؛ اما تا به حال
اجرایی نمی‌شد
تا اینکه ویروس
کرونا مانند یک
محرک قوی عمل
کرد و موجب شد تا
چنین دادگاه‌هایی
با سرعت بیشتری
به سمت عملیاتی
شدن حرکت کنند.**

و حتما نباید هر دو طرف در جلسه حضور پیدا کنند. از طرفی باید بپذیریم فرهنگ‌سازی یعنی الزام. وقتی الزام در کاری وجود داشته باشد فرهنگ آن سریع‌تر در میان مردم جا می‌افتد. مانند بستن کمربند ایمنی که فرهنگ آن با الزام و جریمه در میان مردم جا افتاد. این موضوع در تمام دنیا و در میان تمام مردم جهان صدق می‌کند. وقتی موضوع ویروس کرونا جدی شد در کمتر از ۲ ماه دیدید که زیرساخت برگزاری دادگاه‌های مجازی و بسیاری از فعالیت‌های مجازی دیگر باب شد که اگر زیرساخت آن وجود نداشت قطعا بیش از یک سال طول می‌کشید تا بتوان چنین خدماتی ارائه کرد. البته این زیرساخت در حد قابل قبول است نه ایده‌آل؛ اما در هر صورت وجود دارد.

■ **ظرفیت فعالانی که در قوه قضاییه هستند برای استفاده از چنین خدماتی به چه میزان است؟ چون معمولا فعالان قوه قضاییه به خصوص قضات دارای سن و سال بالایی هستند که شاید از فضای مجازی و تکنولوژی نیز به دور باشند.**

هدف‌گذاری برای فضایی در سطح دستگاه قضایی در گام نخست ۲۰ درصد است. از آنجا که دستگاه قضایی در همه جای دنیا دارای میانگین سنی بالاست این هدف‌گذاری ۲۰ درصدی معقول و مناسب به نظر می‌رسد. چون سن بالا موجب می‌شود میزان بهره‌وری از خدمات نوآورانه در میان آنها کمتر از بخش‌های دیگر باشد. به عنوان مثال برای هدف‌گذاری پابند زندانی‌ها نیز بین ۱۰ تا ۲۰ درصد هدف‌گذاری شده تا گام نخست برداشته شود. در صورتی که تکنولوژی آن وجود دارد؛

*** وقتی الزام در کاری وجود داشته باشد فرهنگ آن سریع‌تر در میان مردم جا می‌افتد. مانند بستن کمربند ایمنی که فرهنگ آن با الزام و جریمه در میان مردم جا افتاد. این موضوع در تمام دنیا و در میان تمام مردم جهان صدق می‌کند.**

اما سایر بخش‌های دیگر آن نیاز به زمان بیشتری است. در حال حاضر نیز بسیاری از فعالیت‌های قضایی به صورت الکترونیک انجام می‌شود که به مرور زمان میزان استفاده از تکنولوژی در چنین فضایی بیشتر و بیشتر خواهد شد.

■ **تحریم‌ها برای استفاده از این زیرساخت‌های فنی تا چه حد اثرگذار هستند؟ آیا در این زمینه مانع‌تراشی‌های تحریم موجب شده است تا روند کندتری هم پیدا کند؟**

تحریم‌ها دو تاثیر مهم گذاشته‌اند. یک تاثیر مهم آن در این بوده که در سال‌های تحریم بسیاری از نمایندگی‌های اصلی و وارداتی را دیگر نداریم. برای همین مجبور هستیم با واسطه آنها را خریداری کنیم که قاعدتا قیمت بالاتری خواهند داشت و دارای خدمات پس از فروش و ضمانت‌نامه هم نیستند. تاثیر مهم دوم هم مشکلات ارزی است که تحریم به وجود آورده و از آنجا که به بخش فناوری، ارز نیمایی یا دولتی تعلق نمی‌گیرد برای همین موجب شده تمام ابزار و وسایل مورد نیاز در این حوزه چند برابر افزایش قیمت داشته باشد. این در حالی‌ست که درآمد، بودجه دولت و... در این خصوص افزایشی نداشته. بنابراین چالش اصلی، افزایش هولناک قیمت‌ها است و عدم اولویت‌گذاری بخش فناوری در بعد سخت‌افزاری است.

■ **توانایی و ظرفیت نیروی انسانی و قابلیت کشور تا چه میزان است که بتواند چنین شرایطی را مدیریت کند و تاب آورد؟**

از نظر توان فنی به علت آنکه برای یادگیری نیاز به هزینه بالا نداریم مشکلی وجود ندارد. این در حالی‌ست که در دنیا اینطور نیست و بابت آموزش هر نرم‌افزاری و داشتن آن لازم است هزاران دلار هزینه شود. اما ایران دسترسی ارزان به تکنولوژی دارد. اما مشکلی که وجود دارد در بخش فنی است که تفاوت قیمت‌ها بسیار بالا بوده و کاهش دستمزدها موجب شده است بسیاری از فعالان این حوزه، نخبه‌ها و کسانی که در این زمینه توانا هستند مهاجرت کنند. برای همین با کمبود افراد متخصص توانا مواجه هستیم.

■ **در زمینه تولید فناوری در چه سطحی قرار داریم؟ نمی‌توانیم بگویم در این زمینه با مشکلات زیادی مواجه هستیم. به هر حال به هر نحوی هست آن را به دست می‌آوریم. به عنوان مثال برای پایندهای**

مواجهه با مردم باشند. خودکاربری تنها موجب می شود باری بر دوش دستگاه قضا اضافه شود. در صورتی که با اندکی هزینه در دفاتر می توانند میزان این بار را به شکل فاحشی کاهش دهند. عدم آگاهی و در دسترس بودن تکنولوژی چالش هایی را ایجاد می کند. چون بسیاری، مفاهیم حقوقی و قضایی را نمی دانند.

■ **به نظر شما وجود یک پشتیبان آنلاین یا مشاور آنلاین در زمینه خودکاربری نمی تواند کمکی در خصوص کاهش اشتباهات کند؟**

انجام این کارها در خانه بدون وجود فردی مطلع ممکن است راهنمایی اشتباه هم صورت گیرد و فردی که به عنوان پشتیبان وجود دارد هم به بیراهه کشیده شود. متأسفانه مردم عادت نکرده اند از وکیل استفاده کنند. وکیل با مشاور فرق می کند. مردم باید یاد بگیرند در بحث های تخصصی از مشاور متخصص مشورت بگیرند نه مشاور آنلاین. همانطور که وقتی شخصی بیمار می شود به پزشک مراجعه می کند. چون بسیاری از بیماری ها را پزشک با تلفن و پرسیدن چند سوال نمی تواند جواب دهد نیاز به معاینه فرد و گرفتن چند آزمایش نیز خواهد داشت. برای همین هم مشاور آنلاین در این زمینه راهنمای خوبی نخواهد بود. هم اکنون فرصت خوبی است تا فرهنگ استفاده از وکیل نیز در میان مردم جا بیافتد. مردم باید یاد بگیرند یک مسأله قضایی را با وجود یک وکیل می توانند بهتر پیش ببرند. شاید اگر در این زمینه نیز به درستی معماری و چیدمان صورت گیرد دستگاه قضا از حجم زیاد ثبت پرونده نجات پیدا کند. در این شرایط رضایت مردم نیز از دستگاه قضا بالاتر خواهد رفت. چون این مسیر سخت و پیچیده را با کمک یک وکیل پیش می برند و با صرف هزینه و زمان کمتر از آنچه فکر می کنند به نتیجه مطلوب دست خواهند یافت. یکی از مهم ترین موضوعاتی که باعث می شود تصور بر این رود در کشورهای پیشرفته فعالیت های قضایی روندی بهتر و سریع تر دارد همین است که آنها از همان ابتدا این فرهنگ در میان شان جافتا شده که برای مسائل حقوقی شان به سراغ یک وکیل بروند. مشورت از دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و کمک از وکیل در شرایط حال حاضر کشور و جهان گام مهمی است که در کنار استفاده از زیرساخت های فنی می تواند گام های قوی و موثری در بهبود روند فعالیت های دستگاه قضایی باشد.

الکترونیک ۳ هزار یورو هزینه می کردیم این در حالی است که تحریم ها موجب شد خودمان به این تکنولوژی دست پیدا کنیم و با همان کیفیت؛ اما قیمت پایین تر نهایت ۲۰۰ یورو آن را تولید کنیم. آنها هم هزینه دانش خودشان را از ما می گرفتند که بالاخره به دست آوردیم. در هر صورت برای به دست آوردن سخت افزارهای تکنولوژی در حال حاضر یا باید به دانش آن دست پیدا کنیم یا اینکه هزینه بیشتری بابت آن بپردازیم که در برخی موارد به دلیل دور زدن تحریم ها زمان بسیاری هم می برد تا به دستمان برسد.

■ **دفاتر خدمات الکترونیک قضایی چه کمکی می تواند در بهبود روند فعالیت های دستگاه قوه قضائیه بکند؟**

هم اکنون دفاتر نقش مهمی در این زمینه ایفا می کنند. اما انتقادی که می توانم به مسئولان و مدیران در این خصوص کنم این است که در حال حاضر مقداری تحت تاثیر شرایط قرار گرفته اند و در تصمیم گیری ارائه خدمات غیر حضوری تندروری می کنند. این افراد از آنجا که در زمینه فناوری تخصص لازم ندارند بهتر است مشورت هایی در این زمینه انجام دهند تا معماری به درستی شکل گیرد. خدمات غیر حضوری در هر صورت خدمات خوبی است؛ اما باید به تبعات آن نیز توجه شود. وقتی کاری مانند خودکاربری را در اختیار افراد قرار می دهیم و طرح شکواییه برای مردم راحت شود آن وقت با موج عظیمی از پرونده ها مواجه خواهیم شد. این در حالی است که در دنیا به این صورت نیست و بسیاری از این فعالیت ها از طریق وکلا صورت می گیرد. چون وکیل وقتی دادخواستی مطرح می کند و طرحی ارائه می دهد در آن کمترین اشتباه رخ می دهد. در حال حاضر اشتباهات بسیار زیادی داریم که متقاضی به دلیل عدم اطلاع و آگاهی، آن را ثبت کرده است. اتفاقی که باعث می شود هم وقت مردم هم دادگاه گرفته شود. در حالی که حضور در دفاتر خدمات الکترونیک قضایی موجب می شود تا با کسی در این زمینه مشورت کنند. خودکاربری بسیاری از سیستم ها را اشغال می کند. در حال حاضر حجم زیادی از پرونده ها در دستگاه قضا در حال ثبت است که یا نیاز به ثبت ندارد یا اشتباه ثبت می شود. این امر به این خاطر است که اجازه می دهیم هر موضوعی به پرونده بدل شود. این اتفاق هم به این خاطر رخ می دهد چون مردم متخصص نیستند. این در حالی است که دفاتر خدمات الکترونیک قضایی می توانند نماینده حاکمیت در

*** مشورت از دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و کمک از وکیل در شرایط حال حاضر کشور و جهان گام مهمی است که در کنار استفاده از زیرساخت های فنی می تواند گام های قوی و موثری در بهبود روند فعالیت های دستگاه قضایی باشد.**

زیرساخت کشوری در خدمات غیر حضوری و امنیت در فضای مجازی

است. گسترش سریع فن آوری اطلاعات و روابط بین الملل، سبب آن گردیده تا ارتباط انسان ها در سراسر جهان مورد توجه قرار گیرد و تأثیراتی شگفت آور بر جای گذارد.

رشد روز افزون فناوری های ارتباطی و تبادل سریع اخبار و اطلاعات طی یک دهه اخیر، تغییرات شگرفی در عرصه ارتباطی ایجاد کرده است. این تغییرات با فراگیر شدن وسایل ارتباطی نوین همانند اینترنت، شتاب فزاینده ای یافته است. در این تغییرات و تحولات کشورها، افراد و سازمان هایی توانسته اند موفق تر از دیگران عمل کنند و از انقلاب های پرشتاب و پی در پی عرصه کسب و کار، فرصت مغتنمی برای خود و در جهت توسعه همه جانبه فراهم سازند (سعیدی کیا، ۱۳۹۵).

علی آتیه‌دان آغهیونی مدیر دفتر دانشسرای تهرانی
زندگی اجتماعی و تلاش برای برقراری ارتباط با دیگران و رفع نیازهای مختلف فردی و اجتماعی، پیدایش و ساخت انواع وسایل ارتباطی را موجب شد. از این رو می توان گفت؛ تحولات و دگرگونی نظام های اجتماعی- اقتصادی در عصر حاضر، ریشه در پیشرفت و تغییرات بوجود آمده در علم و تکنولوژی دارد. به طوری که سازمان های عصر حاضر برای تداوم حیات و بقای خود نیازمند یافتن راه حل ها و روش های جدیدی می باشند که منجر به نوآوری، ابداع و خلق محصولات و خدمات جدید می شود. از این رو؛ از دهه ۱۹۷۰ میلادی زیست جهانی بشریت با یک انقلاب جدید روبرو گردید. این انقلاب جدید به نام «انقلاب اطلاعات» شهرت یافته

خواهد بود. می توان این نکته ی مهم را متذکر شد که نمی توان فضای سایر را یک فضای بی طرف و خنثی دانست. این فضا متشکل از فرصت ها و مزایا و در مقابل آن، آسیب ها و تهدیدات متعددی می باشد که پیش روی کاربران، گروه ها، جامعه، حکومت و دولت ها است. به عنوان یکی از همین موارد در این فضا می توان به شبکه های اجتماعی سایبری اشاره کرد که می توانند در نظم و امنیت کشور اخلال ایجاد کنند (انصاری همکاران، ۱۳۹۷: ۲۰۵).

ویژگی ها و عناصر اساسی فضای مجازی (سایبر)

فضای مجازی دارای مشخصه ها و عناصری است که توجه به آن ها می تواند به ما در درک هویت آن کمک کند. این عناصر عبارتند از:

- **خودکارسازی^۴**: این ویژگی به طور طبیعی اولین عنصری بود که جلب توجه کرد. رایانه با منسوخ کردن عملیات دستی و خودکارسازی انجام محاسبات، سرعت عملیات را بالا برد.
- **اطلاعات^۵**: عنصر اطلاعات در ابتدا چندان مهم به نظر نمی رسید. داده های ورودی و خروجی ابتدا در مقایسه با آنچه اکنون مطرح است، به منزله قطره هایی صرف بود. به تدریج فناوری اطلاعات به ابزاری برای ذخیره سازی و به کارگیری مقادیر بزرگی از اطلاعات بدل شد. خودکارسازی با سامانه های جامع بایگانی و بانک های اطلاعات ترکیب شد و سامانه های رایانه ای در بسیاری از زمینه های جدید کاربرد پیدا کرد.

- **ارتباطات^۶**: ارتباطات از طریق شبکه های محلی و جهانی در طول دهه ها وجود داشت. اما با انقلاب اینترنتی دهه ۱۹۹۰، ارتباطات به عنوان عنصری اساسی و شاید با اهمیت تر از عناصر خودکارسازی و اطلاعات جلوه کرد. در فضای جدید، ارتباطات نه تنها بین ماشین ها، بلکه بین مردم صورت می گیرد. این تحول، چنان که قبلاً هم اشاره

هست، به عبارتی هر عملی که انجام می شود، احتیاج به فضا دارد در واقع فضا عرصه مانور انسان برای حیات و زندگی است. از این رو با نفوذ گسترده رسانه های جمعی به ویژه رسانه های اجتماعی، شبکه های اجتماعی مجازی و ابزارهای پیام رسان موبایلی، ابعاد مختلف فضای زندگی انسان را به طور عام و کنشگران سیاسی آن، به طور خاص هر چه بیشتر در محدوده و تحت تأثیر این پدیده های فناورانه نوظهور در عصر اطلاعات و جامعه اطلاعاتی قرار داده است. این گسترش فضای سایر در دوران کنونی بخش جدایی ناپذیر زندگی انسان ها می باشد و در طول شبانه روز از محتوای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و آموزشی آن استفاده می کنند. در زندگی انسان امروز و در پرتو نقش آفرینی گسترده رسانه های اجتماعی مبتنی بر وب، عرصه سیاست و روزی رسمی بیش از پیش، از نهان هزار توی مکان های خصوصی به مکان های عمومی نقل مکان کرده و تمام افراد جامعه را درگیر خود، ساخته است (انصاری و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۸۹).

فضای مجازی^۷

واژه ی «فضای سایبر» اولین بار توسط ویلیام گیسون^۸ در رمان معروف نیورمنس^۹ در سال ۱۹۸۴ مطرح گردید. این نویسنده، فضایی دور و تاریک را در آینده توصیف کرد و آن را مخزنی عظیم برای داده ها و اطلاعات عنوان نمود که فعالیت های الکترونیکی در داخل آن انجام می گیرد (خبرنامه حقوق فناوری، ۱۳۸۲: ۳). فضای سایبر به عبارت دیگر محیطی است که آن فعالیت های گوناگون در ابعاد داده-ورزی و اطلاع رسانی، ارتباطات و ارائه ی خدمات، مدیریت و کنترل از طریق سازوکارهای الکترونیکی و مجازی انجام می پذیرد (صدری و کروب، ۱۳۸۴: ۵۸). در این راستا، فضای سایبر دارای تأثیرات گوناگون بر جوامع انسانی در فضای حقیقی است که در قالب مزایا و معایبی در جامعه، جلوه گر

نقش برخی فناوری ها، همانند دانش فضایی و انرژی هسته ای، در توانمندسازی کشور مدت ها است که مورد توجه جدی قرار گرفته است. اما به دلایلی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، با وجود نقش حیاتی و زیربنایی ای که در کلیه فناوری های راهبردی دارد و یکی از ارکان امنیت ملی کشور محسوب می شود، کمتر از حدی که شایسته آن است مورد توجه قرار گرفته است. به همین ترتیب، به زیرساخت های نرم افزاری فناوری اطلاعات، که گلوگاه ارتباطی دنیای سخت افزار و نرم افزارها هستند نیز توجه شایانی نشده است. نرم افزارهای زیرساختی، بستر ارائه انواع خدمات محتوایی فناوری اطلاعات هستند و عملکرد آنها تأثیر مستقیمی در کیفیت و استمرار خدمات محتوایی فضای مجازی دارد. بنابراین می توان با توجه به تأثیرات پراهمیت فضای سایر بر کشورها، نقش و جایگاه آن را به عنوان عاملی مهم در نظر داشت. زیرا که با مقبولیت جهانی اینترنت و فضای سایر، مفهوم مکان از یک دیدگاه مشخصی کنار گذاشته شده است، ارتباطات بین قاره ای و انتقال اطلاعات با یک اشاره بر صفحه کلید رایانه ها امکان پذیر می باشد. همچنین، از نظر قرآن کریم، برای این که هر چیزی به درستی و به شکل مناسب استفاده شود باید نسبت به توانایی ها، امکانات و ظرفیت های آن، اطلاع رسانی دقیق و کاملی انجام شود. از این رو قرآن کریم در بیان هر حکمی می کوشد تا به آثار و فواید آن اشاره کند تا موجب شود تا شخص و یا جامعه به انگیزه دستیابی به این آثار و هدف گام بردارد. با این تدابیر افزایش دسترسی به فضای سایر منجر به افزایش خودآگاهی جامعه و افزایش سطح مشارکت شهروندان در جامعه خواهد شد (قربانی سپهر و انصاری، ۱۳۹۷: ۲). از این رو، فضا یک مقوله بسیار عام است. فضا تمام جهان هستی را در برمی گیرد و ما را در تمام طول زندگی احاطه کرده است. هر کاری که انسان انجام می دهد، دارای یک جنبه فضایی نیز

شد، اصطلاح فناوری اطلاعات و ارتباطات را جایگزین اصطلاح فناوری اطلاعات کرد.

• **یکپارچگی**^۷: این خصیصه ناظر به یکپارچه شدن و به هم پیوستگی عناصر مختلف تشکیل دهنده فناوری اطلاعات و ارتباطات است که شاید شناخته شده ترین آنها همگرایی یا تلفیق مخابرات، وسایل ارتباطات جمعی و پردازش داده ها باشد.

• **تأثیرگذاری حسی**^۸: مارشال مک لوهان در اثر خود به نام «فهم رسانه» تلاش کرد تا خصایص رسانه های مختلف را بسته به عواملی چون سختی ارتباط و میزان درگیر شدن شرکت کنندگان، با واژه های داغ و سرد توصیف کند. او نشان داد که رسانه ها بی طرف نیستند و بر رفتار، انتظارات و تجارب ما تأثیر می گذارند. علم شناختی جدید نیز که روابط بین ذهن، بدن و ابزارهای مختلف پردازش اطلاعات را مطالعه می کند، بر تأثیر متقابل و اتکای متقابل تأکید می کند (صادقی و علم خواه، ۱۳۹۰: ۱۰-۱۵).

با نگرستن به فضای مجازی (سایبر) به عنوان یک فناوری، می توان آن را در سه لایه متداخل دید: (فناوری اطلاعات، فناوری محتوا و فناوری دیجیتال) و بخش مرکزی آن را محتوا تشکیل می دهد (حاجی ملا میرزایی، ۱۳۹۳: ۵۵).

دولت الکترونیک^۹: زیرساختی اساسی در فعالیت های غیرحضور

دولت الکترونیک استفاده سهل و آسان از فناوری اطلاعات به منظور توزیع خدمات دولتی به صورت مستقیم به مشتری، به صورت ۲۴ ساعته و ۷ روز هفته می باشد. دولت الکترونیک شیوه ای برای دولت ها به منظور استفاده از فناوری جدید می باشد که به افراد تسهیلات لازم جهت دسترسی مناسب به اطلاعات و خدمات دولتی، اصلاح کیفیت خدمات و ارائه فرصت های گسترده تر برای مشارکت در فرآیندها و نمادهای مردم سالار را اعطا می کند.

مزایای دولت الکترونیک

جامعه اطلاعاتی و ضرورت انجام فعالیت های غیرحضور، بسیاری از سازمان ها را وادار می کند تا ابتکارهای مربوط به دولت الکترونیک را جهت نیل به اهداف و موقعیت های ذیل در نظر داشته باشند:

• **ارائه خدمات دولتی الکترونیک و یکپارچه**: سازمان های دولتی ورای ارائه خدمات پیوسته می توانند خدماتی با ارزشی افزوده و منسجم ارائه نمایند. آنها قادر خواهند بود با ایجاد هماهنگی میان چند اداره یا پایگاه اینترنتی مختلف جهت به دست آوردن تأییدیه های مختلف دولتی، به آنها امکان دهند تا امور خود را تنها از یک نقطه دسترسی انجام دهند.

• **رفع طبقات دیجیتال**: دولت ها می توانند امکان دسترسی به فناوری جدید را برای مردم و امکان آموزش های رایانه ای را برای جوانان و سالمندان از طریق برنامه های متنوع فراهم نمایند.

• **امکان آموزش مادام العمر**: اندیشه تمام نشدن آموزش با پایان یافتن دوران مدرسه، امروزه از طریق آموزش از راه دور تحقق یافته است. جامعه ای با نیروی کار فرهیخته که از مختصات دولت الکترونیک است، نیازمند آن است که به طور پیوسته از آموزش های پیشرفته و فردی برخوردار باشد.

• **بازسازی روابط میان دولت ها با مردم**: به جای تأمین خدمات یکسان برای همه، دولت ها می توانند به کمک فناوری جدید با مردم به صورت افرادی مجزا عمل و به آنها خدمات شخصی ارائه نمایند. در این صورت شهروندان در روابط خود با دولت، احساس مسئولیت بیشتری می کنند و اعتماد و اطمینان خود را نسبت به بخش دولتی دوباره به دست می آورند.

• **توسعه اقتصادی**: دولت ها می توانند با ارائه خدمات پیوسته به فعالان حاضر در فضای مجازی، آنها را در آموزش یاری دهند. اتصال به شبکه و استفاده از ابزار شبکه، آن ها

را در اموری چون اخذ مشاوره و انگیزه های مالی کمک می کند. به علاوه، آن ها قادر خواهند بود تا از مزایای به روز بودن، ارتباط نزدیک تر با مشتریان و رشد و توسعه محلی و جهانی بازارهای خود بهره مند شوند.

• **ایجاد یک نوع حکومت مشارکتی**: دولت الکترونیکی می تواند به یک مردم سالاری مستقیم منتهی گردد. هم اکنون نیز برخی دولت ها در سطح محلی، از مناظره ها و تریبون های آزاد بحث و گفتگو، ورای گیری های اینترنتی در جهت بهبود فرآیندهای تصمیم سازی خویش حمایت می کنند (<http://blogfa.com.solati> ۲۰۱۰).

ضرورت ایجاد دولت الکترونیک

به عنوان ضرورت توجه به اندیشه دولت الکترونیک، عوامل متعددی را می توان نامبرد که مهمترین آنها عبارتند از:

الف - بحران اعتماد به دولت

در دهه های اخیر مردم احساس می کنند که از دولت ها فاصله گرفته اند. این نکته به وضوح در نظر سنجی های عمومی مشهود است. مردم امروزه از خدمات دولتی به عنوان فرآیندی زمان بر، هزینه بر و پردرد سر یاد می کنند، در حالی که اندیشه دولت الکترونیک می تواند این تصور را کاملاً تغییر دهد. دولت الکترونیک قابلیت آن را دارد که رابطه میان دولت و مردم را به طور کلی متحول کند و خدمات دولتی را کاملاً بهبود بخشد.

ب - خواست مردم

در این مرحله سؤال اساسی آن است که مردم از دولت الکترونیک چه انتظاری دارند؟ آنچه مردم واقعاً از دولت الکترونیک انتظار دارند، ارتباط بهتر و ساده تر با نمایندگانی است که به آن ها رأی داده اند. آن ها می خواهند که دولت نسبت به خواست شان بیشتر پاسخ گو باشد و انجام امور و تعاملات میان آنها را بهبود بخشد. مردم می خواهند که نقش مؤثرتری در فرآیند دموکراتیک داشته باشند. در یک نظر خواهی که توسط یکی از

هنگفتی را از طریق صرفه جویی ناشی از کاهش دیوان سالاری های اضافی، ایجاد کنند (اقتباس از صادقی، ۱۳۹۱).

وضعیت زیرساخت های کشور برای فعالیت های غیر حضوری

برای بررسی وضعیت زیرساخت های کشور و فعالیت های غیر حضوری کافی است نگاهی به این فعالیت ها به ویژه در شرایط کنونی کشور یعنی پس از شرایطی که ناشی از ویروس کرونا و تعطیلی مراکز مختلف خدمات رسانی حضوری به شهروندان به وجود آورد، داشته باشیم.

با تعطیلی بسیاری از فعالیت های حضوری و ایجاد شرایط دورکاری کارمندان، انجام امورات و کارهای روزمره مردم در خانه با افزایش مصرف اینترنت، ضعف زیرساخت های ارتباطی برای خدمات غیر حضوری در کشور را بهتر و دقیق تر شکار کرد.

به عبارت دیگر، برای جبران تعطیلی فعالیت های حضوری، راه حل و راهکارهایی مانند آموزش مجازی، دورکاری کارمندان، خرید و فروش اینترنتی و تحویل در منزل در کشور رونق گرفت که همه این امور از طریق زیرساخت شبکه اینترنت و فضای مجازی که امروز در دسترس قریب به اتفاق مردم است، صورت می گیرد.

در همین راستا، بسیاری از معلمان اقدام

را کاهش می دهد. تجربیات سال های اخیر نشان داده است که دسترسی مردم به اطلاعات دولتی از طریق شبکه، هزینه دولت ها را به طور قابل توجهی کاهش داده است. با تأمین دسترسی عمومی الکترونیک و خدمات پیوسته، به عنوان اهداف عمومی، دولت توانسته است کار ایجاد قرارداد اطلاعات به صورت پیوسته در شبکه های خانگی، فضای خدمت رسان، طراحی وب، پایگاه اطلاعاتی و غیره را با هزینه ای کمتر از هزینه های کوتاه مدت، انجام دهد. دولت ها می توانند خدمت به مراجعین را با به کارگیری ابتکارهای دولت الکترونیک که اقدام های مؤسسه ها و سرمایه گذاری مربوط به فناوری اطلاعات و ارتباطات را یکپارچه می سازند، بهبود بخشند. این ابتکارها می توانند سرمایه های

**در یک نظر خواهی
که توسط یکی از مراکز
تحقیقاتی امریکا انجام
گرفته است، دومرداز
مهمترین انتظارات مردم
از دولت الکترونیک عبارت
بودند از: پاسخ گویی بیشتر
دولت، و دسترسی بیشتر
بهتر به اطلاعات دولتی.**

مراکز تحقیقاتی امریکا انجام گرفته است، دو مورد از مهمترین انتظارات مردم از دولت الکترونیک عبارت بودند از: پاسخ گویی بیشتر دولت، و دسترسی بیشتر و بهتر به اطلاعات دولتی، آنها خواهان آن هستند که بتوانند به خدمات دولتی از هر جای ممکن، خانه، اداره و یا هر نقطه جغرافیایی دیگر، بدون هیچگونه محدودیتی در زمینه نحوه دستیابی (از طریق رایانه شخصی، تلفن همراه، بی سیم، تلویزیون شبکه ای) دسترسی داشته باشند.

پ- نسل جوان دیجیتال

برای نسل جدید رهبران دولتی، پیشتازان جوانی که صفحه کلیدها و ارتباطات بی سیمی، بخشی از ابزار ارتباطی محسوب می شود، هجوم فن آوری جدید یک امر محتوم است. رسانه ی الکترونیک از مدت ها پیش نقش عمده ای در زندگی کودکان و نوجوانان ایفا نموده و اکنون بسیاری از آن ها از داشتن ابزار رسانه ای شخصی خویش در شغف هستند. آنها همچنین در دنیایی رشد می کنند که از شبکه های اطلاعاتی، ابزار دیجیتال، و شعار ارتباط ابدی اشباع است.

ت- صرفه جویی در هزینه ها

دولت الکترونیک اگر به خوبی پیاده شود، به معنی کارآمدتر با هزینه ای کمتر برای مردم (پرداخت کنندگان مالیات) خواهد بود. دولت الکترونیک، هزینه تعاملات میان مردم و حکومت و نیز میان سطوح مختلف حکومتی

تهدیدات زیرساخت‌های کشوری در فضای مجازی

حملات به سیستم‌های فناوری اطلاعات و شبکه‌های سازمان‌ها، معمولاً رو به افزایش است، اگرچه ماهیت و اهداف آن ممکن است متفاوت باشد. در درجه اول، حملات، به منظور علائق فنی و نیز آشکارسازی شکاف‌های امنیتی سازمان مقابل به کار می‌رود. در این بین، حملاتی بسیار خطرناک هستند که با هدف بزهکاری صورت می‌پذیرند که طی آن، هکرها، استفاده از آسیب‌پذیری‌های سیستم‌های فناوری اطلاعات را به منظور حصول مزیت‌های غیرقانونی و یا جلب توجه اجتماعی، مورد هدف قرار می‌دهند. این امر امنیت در زیرساخت‌های فناوری اطلاعات را روشن می‌سازد که بحث امنیت در زیرساخت‌های فناوری اطلاعات بر فعالیت‌های مختلف در فضای مجازی تأثیرگذار است.

در یک دهه گذشته به ویژه پس از خروج آمریکا از برجام و افزایش تنش‌های دو کشور از جمله تحریم‌های ناعادلانه، دامنه‌ی تحریم‌های آمریکا ابتدا به حوزه فضای مجازی و رسانه‌ای کشیده شد و از حوزه‌های حیاتی فضای مجازی، به سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و حتی به فعالان بخش خصوصی و گروه‌های کاربری نیز رسیده است. از این رو، بروز اشکال در تأمین خدمات ارتباطی و قطع خدمات پشتیبانی محصولات آمریکایی باید به عنوان یک مخاطره در توسعه زیرساخت‌ها و خدمات فضای مجازی مد نظر قرار گیرد.

تا جایی که شاهد هستیم استفاده انبوه از تجهیزات در معرض تهدید در زیرساخت‌های ارتباطی فضای مجازی، موجب طرح راهبرد جدیدی تحت عنوان «مهاجرت در فرآیند توسعه» در کشور ما شده است. این راهبرد ضمن توجه مسئولان و برنامه ریزان در توسعه زیرساخت‌های جدید بدون استفاده از تجهیزات مخاطره‌آفرین (فارغ از کشور تولید یا مونتاژ کننده)، بر جایگزینی این تجهیزات با نمونه‌های مشابه در بازه‌های میان‌مدت تأکید

بازی استفاده کنند. اولین مشکل ایجاد شده در این فعالیت‌های غیرحضوری، ایجاد ترافیک سنگین روی سیستم‌های مخابراتی و قطع یا اختلال در بسیاری از شبکه‌ها شد. اینگونه وقایع به خوبی نشان داد هر چند زیرساخت‌های فنی برای فعالیت‌های غیرحضوری در کشور فراهم است، اما باید توجه نمود که در صورت بروز شرایط یا بحران‌هایی مانند شیوع بیماری کرونا وضعیت به گونه‌ای نشود که به یکباره همه فعالیت‌های روزمره در کشور تعطیل و یا دچار اختلال شود.

**حملات به سیستم‌های
فناوری اطلاعات و
شبکه‌های سازمان‌ها،
معمولاً رو به افزایش است،
اگرچه ماهیت و اهداف آن
ممکن است متفاوت باشد.**

به تشکیل گروه‌های درسی در شبکه‌های اجتماعی و آرایه دروس به صورت غیر حضوری به دانش آموزان کردند، استادان با استفاده از سامانه‌های مجازی آماده در دانشگاه‌ها برای دانشجویان خود کلاس درس آنلاین (غیر حضوری) برپا کردند، ادارات و سازمان‌های مختلف بسیاری از فعالیت‌های خود را برای انجام غیرحضوری شهروندان در فضای مجازی تعریف کردند و از همین رو برای بسیاری از کارمندان فرایندهای دورکاری در منزل تعریف و اجرا شد، مراجعه مردم به سایت‌های خرید و فروش اینترنتی افزایش یافت و برخی فروشگاه‌های بزرگ اقدام به راه‌اندازی سرویس‌هایی مانند دریافت سفارش آنلاین و تحویل درب منزل کردند.

بعلاوه مانند بسیاری از شهروندان در منازل باعث شد، بسیاری از آنها برای گذران اوقات خود در منزل به شبکه‌های مجازی در اینترنت پناه ببرند و علاوه بر شبکه‌های اجتماعی از امکانات و برنامه‌های مختلف آن مانند بارگیری (دانلود) فیلم، موسیقی و

اهمیت توجه به فعالیت در فضای مجازی و این که فناوری اطلاعات و ارتباطات، پیشران توسعه کشور است، مشخص شده است و ضرورت توجه جدی تر مسئولان و برنامه ریزان را می طلبد.

منابع:

- انصاری، زهرا، حسین پور مطلق، مهدی و آرش قربانی سپهر (۱۳۹۷). دیدگاهی نوین به مشارکت سیاسی (با تأکید بر نقش فضای سایبر در انتخابات ریاست جمهوری دوره دوازدهم). تهران، انجمن ژئوپلیتیک ایران.
- حاجی ملامیرزایی، حامد (۱۳۹۰). تدوین الگوی خط مشی گذاری فضای مجازی. پژوهشگاه فضای مجازی، راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال چهارم، شماره ۱۳.

- حسینی گل افشانی، سید احمد و مسعود صمدزاده (۱۳۹۷). تأثیر زیر ساخت های فناوری اطلاعات بر گسترش کارآفرینی در فضای مجازی. نشریه جامعه شناسی آموزش و پرورش شماره ۶ بهار و تابستان. صص ۱۴۰-۱۲۶

- صادقی، محمود و زکلام علم خواه (۱۳۹۰). مطالعه شناختی حقوق فناوری اطلاعات و ارتباطات (حقوق فاوا). تهران: مرکز تحقیقات مخابرات.

- صادقی، علی (۱۳۹۱). تبیین نقش دولت الکترونیک در افزایش قدرت ملی ایران. رساله دکتری جغرافیای سیاسی، دانشگاه تهران.

- صدیقی، محمدرضا و محمدتقی کروی (۱۳۸۴). ابعاد حقوقی محیط سایبر در پرتو توسعه ملی. مجموعه سخنرانی ها و مقالات اولین همایش حقوقی فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور.

- قربانی سپهر، آرش و زهرا انصاری (۱۳۹۷). نقش و جایگاه فضای سایبر در توسعه کشور به عنوان الگوی راهبردی. تهران، دوازدهمین کنگره پیشگامان پیشرفت ایران اسلامی.

- <http://solati2010.blogfa.com>

- http://www.majazi.ir/general_content/87152

پی نوشت:

- 1 - cyber Space
- 2 . Gibson William
- 3 . Neuromancer
- 4 . Automation
- 5 . information
- 6 . communication
- 7 . integration
- 8 . sensation
- 9 . E-Government

و تغییرات بوجود آمده در علم و تکنولوژی دارد. به طوری که سازمان های عصر حاضر برای تداوم حیات و بقای خود نیازمند یافتن راه حل ها و روش های جدیدی هستند که منجر به نوآوری، ابداع و خلق محصولات و خدمات جدید می شود.

رشد روز افزون فناوری های ارتباطی و تبادل سریع اخبار و اطلاعات طی یک دهه اخیر، تغییرات شگرفی در عرصه ارتباطی ایجاد کرده است. این تغییرات با فراگیر شدن وسایل ارتباطی نوین همانند اینترنت، شتاب فزاینده ای یافته است. در این تغییرات و تحولات کشورها، افراد و سازمان هایی توانسته اند موفق تر از دیگران عمل کنند و از انقلاب های پرشتاب و پی در پی عرصه کسب و کار، فرصت مغتنمی برای خود و در جهت توسعه همه جانبه فراهم سازند. اما علاوه بر تلاش کشورها در جهت افزایش زیرساخت ها و بهره وری بهتر و بیشتر از فضای مجازی، شاهد هستیم که حملات به سیستم های فناوری اطلاعات و شبکه های سازمان ها، معمولاً رو به افزایش است، اگرچه ماهیت و اهداف آن ممکن است متفاوت باشد.

از همین رو است که افراد و سازمان های مختلف برای فعالیت در فضای مجازی فهرستی از الزامات را در نظر می گیرند و تا برآورد نشدن این الزامات دست به سرمایه گذاری و آغاز فعالیت نمی زنند. یا اگر سرمایه گذاری کنند و بعدها متوجه شوند که زیرساخت ها قادر به برآورده کردن پیش نیازهای ایده آنها نیست، دست از ادامه فعالیت خود می کشند یا با حداقل فعالیت و با حداکثر احتیاط تنها به حضور اندک در فضای مجازی بسنده می کنند. بنابراین ضرورت توجه به توسعه زیرساخت ها و امنیت آن در فضای مجازی علاوه بر تضمین امنیت ملی کشور، می تواند زمینه های افزایش قدرت ملی و حضور قدرتمند در رقابت های سایی را فراهم آورد.

بعلاوه امروزه و با حوادث و وقایع مختلف و روند رو به گسترش فعالیت های غیر حضوری،

دارد. بدون تردید اجرای این راهبرد علاوه بر اینکه موجب کاهش وابستگی انحصاری زیرساخت های کشور می شود، زمان لازم برای افزایش توان داخلی و تولید نمونه های بومی قابل رقابت را نیز فراهم می کند (مرکز ملی فضای مجازی <http://www.majazi.ir>).

بنابراین نکته مهم در این خصوص، کیفیت زیرساخت های فناوری اطلاعات و فضای مجازی در کشور مطرح می شود، بدین صورت که زیرساخت های موجود در کشور دارای سرعت، قدرت، پهنای باند و سایر شرایط مورد نیاز کسب و کارها هست یا خیر؟ افراد و سازمان های مختلف برای فعالیت در فضای مجازی فهرستی از الزامات را در نظر می گیرند و تا برآورده نشدن این الزامات دست به سرمایه گذاری و آغاز فعالیت نمی زنند. یا اگر سرمایه گذاری کنند و بعدها متوجه شود که زیرساخت ها قادر به برآورده کردن پیش نیازهای ایده آنها نیست دست از ادامه فعالیت خود می کشند و یا با حداقل فعالیت و با حداکثر احتیاط تنها به حضور اندک در فضای مجازی بسنده می کنند (حسینی گل افشانی و صمدزاده، ۱۳۹۷: ۱۴۰).

کیفیت زیرساخت های موجود در فضای مجازی، شامل برنامه های پایگاه داده، نرم افزارهای مختلف، سخت افزارها، شبکه و سیستم های الکترونیکی و مهارت های فنی و حرفه ای دپارتمان فناوری اطلاعات است. مدیریت به حوزه تخصص برای حفظ اطلاعات و عملکرد فضای مجازی در کسب و کار شامل مشخصات هزینه و تأثیرات کسب و کار بر پروژه های فناوری اطلاعات است. بررسی دقیق این سه حوزه کیفیت فناوری اطلاعات را نشان می دهد که می تواند هر فعالیت در فضای مجازی را تحت تأثیر قرار دهد.

نتیجه گیری

تحولات و دگرگونی نظام های اجتماعی- اقتصادی در عصر حاضر، ریشه در پیشرفت

فرهنگ سازی خدمات غیر حضوری

بدانیم، پس وقتی صحبت از زاده شدن ابزارهای جدید و در نهایت حضور آنها در زندگی بشر می‌کنیم کجای فرهنگ جای می‌گیرد. برای حل این مسأله غالباً فرهنگ و تمدن را در کنار هم به کار می‌برند. به عقیده جامعه‌شناسان، تمدن حالتی مترقی است که ملت‌ها در پرتو آن تحت تأثیر دانش‌های جدید قرار می‌گیرند و به نهایت ترقی و علوم و فنون دست می‌یابند. ویل دورانت در جلد اول تاریخ تمدن می‌نویسد: تمدن را می‌توان به شکلی کلی آن عبارت از نظم اجتماعی دانست که در نتیجه وجود آن، خلاقیت فرهنگی امکان پذیر می‌شود و جریان پیدا می‌کند. باید در نظر داشت که به علت درهم تنیدگی دو مفهوم فرهنگ و تمدن نمی‌توان عناصر تشکیل دهنده هر یک را از دیگری

در نهایت مزایای آن را بهتر بشناسیم باید بتوانیم مفاهیم مهمی چون فرهنگ، سواد رسانه‌ای و اعتماد به شیوه‌های جدید و ... را به درستی تبیین کنیم. برای فرهنگ تعاریف زیادی ارائه شده است. «پدیده‌ای کلی و پیچیده از گردآمدن رسوم، اندیشه‌ها، هنر و شیوه زندگی که در تجربه تاریخی اقوام شکل می‌گیرد و قابل انتقال به نسل‌های بعدی است». فرهنگ مجموعه‌ای از سنت‌ها، آداب و اخلاق فردی یا خانوادگی اقوامی است که پابندی ایشان به آن امور باعث تمایز آن‌ها از دیگر اقوام و قبایل می‌شود، به عبارت دیگر فرهنگ مجموعه‌ای از باورهای فرد یا گروهی خاص است و چون باورها ذهنی‌اند پس فرهنگ جنبه عینی ندارد. با این تعریف اگر فرهنگ را یک امر ذهنی

پدیده‌های نو از یک سو نیازمند فرهنگ سازی هستند و از طرف دیگر خود فرهنگ و یا به عبارت دیگر عادات فرهنگی مردم مانع از جا افتادن سریع این پدیده‌ها می‌شود. بنابراین وقتی صحبت از خدمات غیرحضوری می‌شود از یک سو این مسأله به‌عنوان یک پدیده جدید نیاز به فرهنگ‌سازی دارد و از طرف دیگر عادات و خلیات مردم تبدیل به یک مانع در برابر این پدیده نوظهور می‌شود و نکته سوم اینکه برای بهره‌گیری از یک ابزار جدید، مهارت‌های متناسب با آن نیز نیاز است که می‌توان آن را به‌عنوان سواد رسانه‌ای نام برد. بنابراین چنانچه بخواهیم بحث فرهنگ‌سازی خدمات غیرحضوری را به درستی تبیین کرده و موانع و آسیب‌ها و

جست و جو می کنیم، به اندازه کافی موفق بوده ایم؟ موانع و پیشران های تقویت این حوزه چیست؟ و چه اقداماتی برای تقویت آن ضروری است؟ در ادامه سعی می کنم به صورت های مختلف براس پرسش های مطرح شده پاسخ ها مناسبی را جست و جو کنیم.

خدمات مجازی

وقتی که صحبت از خدمات رسانه ای می شود، ناخود آگاه ذهن هر فردی که با این اصطلاح آشناست متوجه به موضوع اساسی می شود. سواد رسانه ای، امنیت فضای مجازی و زیر ساخت.

اما باید گفت که قبل از اینکه این سه موضوع در جامعه جای خود را باز کند، مقدمه ای به نام فرهنگ سازی مطرح می شود.

فرهنگ سازی برای اعتماد و باور به ابزار جدید و تلاش برای ترک عادت. به عنوان مثال همه ما وقتی که اقدامات خود را از طریق فضای مجازی انجام می دهیم، تا زمان به مقصود رسیدن، نگران آن هستیم که آیا واقعا این کار از طریق فضای مجازی به درستی انجام شده است یا خیر؟ چرا که ما سال ها است که عادت داریم تایید مستقیم کارگزاران ادارات و بانک ها را به صورت چهره به چهره دریافت کنیم و از آن ها رسید بگیریم.

پس اینکه مردم بتوانند به فضای مجازی عادت کنند، باید منتظر گذر زمان و راستی آزمایی عمومی از خدمات آن بود. این اتفاق متأسفانه با یک مانع بزرگ به نام اخبار کم و بیش زیاد از ناامنی فضای مجازی در رسانه ها مواجه است و از سوی دیگر نا آگاهی عمومی از توانایی های آن برای انجام کار، کسب ثروت و روان سازی زندگی عمومی، مانعی مهم بر سر راه فرهنگ سازی خدمات مجازی است.

بنابراین در اینجا باید یادآور شد که ما برای

مستثنی نبوده و نیست. از این جهت ملاحظه می شود که ابزارهای رسانه ای به خصوص رایانه و ارتباطات مجازی به عنوان یک المان مادی در زندگی امروز ما وارد شده و جای خود را باز کرده است، به طوری که برای یک فرد شهرنشین زیر چهل سال، تصور زندگی بدون بهره گیری از این ابزارها غیر ممکن به نظر می رسد و در واقع ساختار جامعه و مدیریت امور آن براساس بهره گیری از این ابزارها، چیدمان یافته اند.

امروز ما هیچ بانک و اداره ای را نمی توانیم پیدا کنیم که روی میزهای کار آن یک دستگاه رایانه وجود نداشته باشد و در دادگستری ها و دادسراهای کشور و نیز، دیگر خبری از دفاتر بزرگ و روی هم انباشته شده برای پاسخگویی به ارباب رجوع نیست. جای آن ها را دفاتر رایانه ای گرفته است.

از آنجا که موضوع بحث ما ارتباطی به فواید و آسیب های بهره گیری از رایانه ها ندارد، این بحث را به جای دیگری موکول و در اینجا این پرسش را مطرح می کنیم که آیا ما به اندازه کافی در بهره گیری از خدمات رایانه ای که تکامل آن را در خدمات بدون کاغذ و غیر حضوری

**ابزارهای رسانه ای
به خصوص رایانه و
ارتباطات مجازی به عنوان
یک المان مادی در زندگی
امروز ما وارد شده و جای
خود را باز کرده است،
به طوری که برای یک
فرد شهرنشین زیر چهل
سال، تصور زندگی بدون
بهره گیری از این ابزارها غیر
ممکن به نظر می رسد.**

کاملا جدا ساخت، اگر چه تمدن غالباً به عوامل مادی زندگی انسان ها توجه دارد و فرهنگ به حوزه ذهنیات مرتبط می شود که هر دو در ساختارهای زندگی انسان تأثیر دارند.

بنابراین همانطور که در شکل گیری جوامع، عوامل مادی و معنوی یا به عبارت دیگر عوامل تمدنی و فرهنگی به طور همزمان تأثیرگذار هستند آنچه عملاً مشاهده می شود، دوشادوشی این دو عنصر در کنار همدیگر است. عوامل و عناصر معنوی و غیر مادی فرهنگ، زیرساخت جامعه است، به این معنی که افکار و اندیشه ها، تصورات، باورها، دین، عقاید و ارزش های معنوی تأمین کننده نیازهای فرهنگی و معنوی یک جامعه است و ابزارها، آثار هنری، معماری و تمامی سازه های تمدنی، باعث پیشرفت زندگی انسان ها شده و او را به بهره برداری بیشتر از امکانات رهنمون می کند.

با این توضیح از تمدن و فرهنگ، می توان در خصوص ابزارهای ارتباطی به عنوان یک پدیده تمدنی که روز به روز حضور خود را در زندگی بشر تثبیت می کند، به عنوان یک پدیده مادی نگاه کرد. اما به جهت اینکه این پدیده تمدنی به دنبال یک سری باورهای ساختار یافته است، لذا محصول یک اندیشه و باور برای تسریع و تسهیل انتقال اطلاعات ساخته شده و به تدریج جایگاه خود را در زندگی بشر باز کرده است.

بیشتر علمای حوزه جامعه و فرهنگ اتفاق نظر دارند که عادت ها و رفتارهای فرهنگی، کاری خلق الساعه و سریع الوصول نیستند، بلکه به مرور و به جهت نیازها و پذیرش عامی که پیدا می کنند، جای خود را در جامعه باز کرده و به یک مولفه ی فرهنگی تبدیل می شوند. ابزارهای ارتباطی به عنوان مظاهر مادی جدید تمدنی و نحوه به کارگیری آنها در جامعه به عنوان یک عنصر فرهنگی و ذهنی نیز از این قاعده

فرهنگ‌سازی و نهادینه شدن خدمات مجازی در کشور با سه متغیر بازدارنده روبه‌رو هستیم که عبارتند از تغییر روانشناختی که از آن با کمی اغماز می‌توان به عادت به کار حضوری و فیزیکی نیز نام برد. دومین متغیر به ذهنیت تاریخی بر می‌گردد و سومین متغیر مربوط به سواد رسانه‌ای است.

از لحاظ روانی، مردم به همدیگر بیشتر از ابزار اعتماد دارند. آن‌ها همیشه دوست دارند به سراغ مسئول کار رفته و از طریق گفته‌های او که به عینه در مقابل شان نشسته و از جایگاه یک مسئول و متصدی رسمی حرف می‌زنند، بیشتر اعتماد دارند تا ابزاری که از طریق یک سری سیم‌های اتصالی که امکان ارتباط انسانی با آن‌ها ندارد. از سوی دیگر محیط کار رسمی نیز در ایجاد تأثیر روانی مثبت برای متصدی ایجاد اعتماد می‌کند. حال آنکه از طریق فضای مجازی باید از یک واسطه بهره‌برداری کنند.

علاوه بر این مسأله عادت هم مطرح است. به عبارت ساده‌تر مردم نمی‌توانند به این زودی ترک عادت کنند، بنابراین وقتی که شکوایه‌ها و دادخواست‌های خود را به دفاتر تقدیم می‌کنند، با وجود دریافت رسید، منتظر احضار و اخطار مراکز قضایی نمی‌مانند و این ناشی از عادت و قسمت دیگری هم، تازه جدال اینگونه اقدامات است که مردم باید بتوانند به مرور به این روند اعتماد کنند.

متغیر دیگر، تجربه تاریخی است. مردم بارها شاهد بوده‌اند که

درخواست‌های آن‌ها بدون پیگیری حضوری پاسخ داده نشده است، لذا این تجربه نا مطلوب تاریخی باید با همت خدمات دهندگان و متولیان ترمیم گردد.

و اما متغیر سوم که به عنوان یک مانع در برابر فرهنگ‌سازی خدمات مجازی دیده می‌شود، مسأله سواد رسانه‌ای است.

اگرچه جوانان ما در خانواده‌ها از اطلاعات نسبی و مناسبی درخصوص ابزارهای ارتباطی برخوردار هستند، اما باید پذیرفت که غالباً دعاوی حقوقی و کیفری مربوط به افشار بزرگسال و میان سال به بالا هستند و آن‌ها نیز، از سواد رسانه‌ای کافی برای بهره‌گیری از ابزارهای ارتباطی برخوردار نیستند. بنابراین، اگرچه ممکن است بسیاری از مردم دوست دارند و علاقه‌مند هستند از ابزارهای ارتباطی استفاده کنند، اما عملاً توانایی لازم در این خصوص ندارند که در این ارتباط می‌توان به شلوغی کافی نت‌ها در فراخوان‌های عمومی مثل ثبت نام خودرو و... اشاره کرد، حال آنکه دیگر کمتر شاهد مراجعه دانشجویان به این مراکز برای انتخاب واحد هستند.

خدمات مجازی، مسیری اجباری

در آینده نزدیک، نه تنها استفاده از ارتباطات رایانه‌ای به یک عمل عمومی و عادی تبدیل خواهد شد، بلکه به یک اجبار

بدل می‌شود که مردم ناگزیر باید به این روند تن در دهند.

دلیل اصلی این مدعا، همین تحولات روبه افزایش در زمینه بهره‌گیری از رایانه در انجام خدمات اداری است که در واقع در شرایط حاضر نیز در ایران ما سرعت اینترنت و زیرساخت‌ها، پاسخگوی نیازها نیست.

ارتباطات رایانه‌ای به دلیل تازگی تاریخی این رسانه و بهبود نسبی جایگاه برای گروه‌هایی از قبیل زنان، نوجوانان و جوانان که از لحاظ سنتی، جایگاه محدودتری دارند، به سرعت روبه‌رشد است و آنچه که در این بین برای اهل فرهنگ رسالت سنگینی را تداعی می‌کند، فرهنگ‌سازی درست از نحوه بهره‌برداری و استفاده مناسب از ابزارهای ارتباطی رایانه‌ای است. امروز رایانه‌های کوچک در قالب گوشی‌های تلفن همراه، آنقدر در حوزه تمدنی زندگی بشر رسوخ پیدا کرده‌اند که تمامی عرصه‌های تمدنی و فرهنگی را در حوزه‌های کار، خانه‌داری، آشپزی، کسب خبر و سرگرمی بر عهده گرفته‌اند، اما در این بین نباید از آسیب‌های آن غافل بود. بنابراین آنچه در روند مجازی شدن ابزارها و خدمات نیازمند فرهنگ سازی و مراقبت است، توسعه فرهنگ بهره‌برداری مفید و توأم با ارزش افزوده از ابزارهای ارتباطی است.

شکی نیست که انسان‌ها خلاقند و با بهره‌گیری از هوش و استعداد خود، به دنبال بهره‌گیری از ابزارهای جدید هستند، بنابراین روند

پایان سخن

و اما اگر بخواهیم به صورت خلاصه آنچه که از مطالب طرح شده نتیجه‌ای ارائه دهیم باید گفت که نخست، روند بهره‌گیری و توجه به ابزارهای الکترونیکی به سرعت در حال پیشرفت است و در این روند عامل نیاز و جذابیت و منافع عمومی در آن نقش مهمی ایفا می‌کنند.

از سوی دیگر، شیوع بیماری کرونا، جوامع سنتی را نیز مجبور به تجربه خدمات مجازی کرد که این امر در ایجاد اعتماد عمومی به این حوزه نقش مؤثری داشت و به تدریج الکترونیک گریزترین آدم‌ها را هم با ابزارهای ارتباطی و خدمات‌گیری مجازی مجاب کرد. پس فرهنگ سازی درخصوص بهره‌گیری از خدمات مجازی، نه تنها یک انتخاب که در آینده نزدیک یک ضرورت است و برای اینکه مردم بتوانند در شرایط غیر از اجبار و به جهت رعایت منافع خود و عموم جامعه، به این حوزه رغبت نشان دهند، باید که فرهنگ سازی مناسب و جلب اعتماد صورت گیرد و این مهم نیازمند یاری رسانه‌های مجازی و غیر مجازی و عملکرد خوب دفاتر الکترونیک برای تحقق اهداف کامل دولت الکترونیک است.

در این بین، برخی اتفاقات به‌عنوان یک کاتالیزور مهم و تأثیرگذار عمل می‌کنند. به‌عنوان مثال در این خصوص می‌توان به موضوع شیوع بیماری کونا و ضرورت توسعه خدمات مجازی و کار از راه دور اشاره کرد. در اینجا دیگر صحبت انتخاب نبود، بلکه پای ضرورت و نیاز به میان آمد پس می‌توان به جرأت گفت که شیوع ویروس کوید ۱۹، روند فرهنگ‌سازی خدمات مجازی را به سرعتی غیر قابل پیش‌بینی افزایش داد و نقش عمده‌ای در فرهنگ بهره‌گیری از خدمات غیر حضوری ایفا کرد.

**انسان‌ها خلاقند و
با بهره‌گیری از هوش و
استعداد خود، به دنبال
بهره‌گیری از ابزارهای
جدید هستند، بنابراین
روند بهره‌گیری از خدمات
مجازی نیز روز به روز توسعه
خواهد یافت و تبدیل به یک
عادت روزانه خواهد شد.**

بهره‌گیری از خدمات مجازی نیز روز به روز توسعه خواهد یافت و تبدیل به یک عادت روزانه خواهد شد، به طوری که مراجعه حضوری به بسیاری از ادارات معنا و مفهوم خود را از دست خواهد داد.

بنابراین باید گفت که در این بین، ساختارهایی که خدمات مجازی را انجام می‌دهند باید به فکر تقویت خود برای ارائه خدمات بهتر و بیشتر باشند.

ایجاد جذابیت برای خدمات غیر حضوری

در دانش آینده پژوهی اصطلاح ساده‌ای داریم با این عبارت که «گزینه‌ای را برگزینید که منافع همه را تأمین کند».

این عبارت کوتاه، گویای یک مسأله مهم در موفقیت یک خدمت است.

به عبارت ساده‌تر، مثلاً دفاتر خدمات قضایی باید ارائه‌گر خدماتی باشند که به نفع عموم جامعه است. طبیعتاً درخصوص اهمیت خدمات به دفاتر صحبت‌های زیادی شده است و باز باید تأکید کرد که هرچقدر دایره خدمات سمت‌وسوی‌گزینی منافع عمومی پیش برود، به همان اندازه اقبال مردم را در پی خواهد داشت.

برترین سیستم قضایی جهان در مقابله با کرونا چه کرد؟

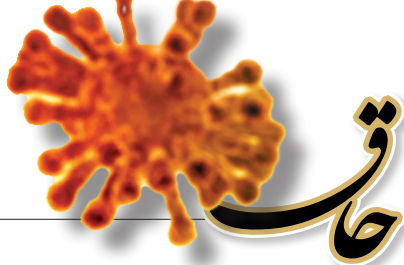
برنامه‌های اضطراری برای دادگاه‌های دانمارک

عدالت مدنی و عدالت سیستم‌های دادگستری در تهیه این فهرست دخیل بوده‌اند. در میان این ۵ کشور رتبه نخست به دانمارک اختصاص یافت.

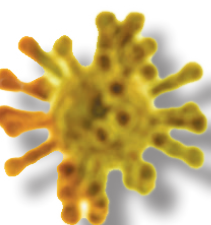
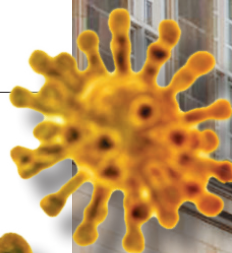
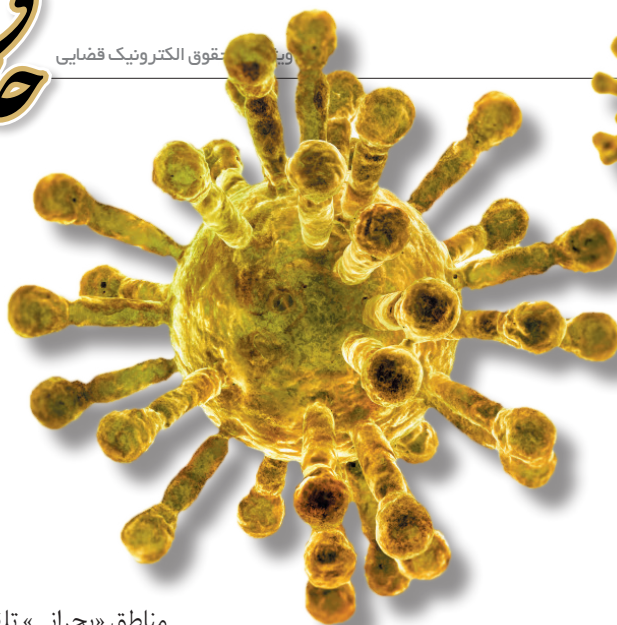
در حالی که بیشتر شهروندان دانمارک به سیستم قضایی کشورشان اعتماد دارند. یکی از اقداماتی که دانمارک از زمان تغییرات اساسی در سیستم قضایی این کشور انجام داد، روی آوردن به نوآوری در این بخش با افزودن دادگاه‌های بیشتر به ساختار قضایی خود در راستای رفع نیازهای شهروندان بود. سیستم قضایی دانمارک آزادترین سیستم حقوقی را در

راهکارهای کاربردی، سیستم‌هایی قضایی را به شرایط عادی رسیدگی به پرونده‌ها بازگرداند و در این راستا اقدامات مختلفی انجام می‌دهند. براساس فهرست شاخص حاکمیت قانون سازمان WJP (پروژه عدالت جهانی) پنج کشور کارآمد در حوزه قضایی که بیشترین تبعیت از حاکمیت قانون را از دیدگاه شهروندان یا ساکنان‌شان داشته‌اند از میان ۱۱۳ کشور معرفی شده است. فاکتورهای مختلفی از جمله محدودیت اختیارات دولت، نبود فساد، میزان باز و در دسترس بودن دولت‌ها، حقوق اساسی، نظم و امنیت، اجرای قانون،

همه‌گیر شدن ویروس کرونا در سال ۲۰۲۰، همه جنبه‌های زندگی ما را تحت تاثیر قرار داده است. بشر با یک بحران جهانی روبرو شده است. در واقع می‌توان شیوع این ویروس را بزرگترین بحران نسل ما دانست. تصمیماتی که مردم و دولت‌ها طی شیوع این ویروس می‌گیرند، می‌تواند جهان را برای سال‌های آینده دوباره شکل دهد. این بخش‌ها نه تنها شامل بخش مراقبت‌های بهداشتی و سلامت است، بلکه اقتصاد، سیاست و سیستم‌های قضایی بسیاری از کشورها را نیز شامل می‌شود. این در حالی است که کشورها سعی دارند با ارائه

ویروس حقوق الکترونیک قضایی

مناطق «بحرانی» تلقی می‌شوند و کدام یک از آنها در طول قرنطینه در اولویت قرار ندارند. در این راستا، دادگاه‌های دانمارک از منابع خود استفاده کردند تا مطمئن شوند تا کار دادگاه‌ها می‌تواند در خانه و از طریق کارمندان اداره شود، اما با این وجود بیشتر پرونده‌های دادگاه‌ها لغو شدند.

مراحل اداری دادگاه‌های دانمارک از راه دور انجام شد

مناطق مهم که توسط دادگاه‌ها همچنان به صورت محلی اداره می‌شوند، مواردی هستند که به مهلت نیاز دارند یا پرونده‌های ضروری و مهم را شامل می‌شوند. این موارد عبارتند از: بازرسی‌های ابتدایی پیش از دادرسی، تمدید مهلت و دستورالعمل مراحل اضطراری و موارد حضانت در پرونده مدعی علیه که براساس اصل تناسب، دیگر نمی‌توانند به تعویق بیفتند. همچنین، بازپرسی‌هایی که قابلیت به تعویق افتادن را ندارند و اقدامات وثیقه رسمی که نمی‌توان به تعویق انداخت، از جمله این موارد هستند. موارد دیگر شامل پرونده‌های مجرمانه که به خاطر متهم، شاهدان یا اشخاصی آسیب دیده‌اند، برای به تعویق افتادن مناسب نخواهند بود. در عین حال، موارد خاص بازداشت اداری، ثبت املاک یا پرونده‌های مربوط به زمین، به ویژه موارد فوری ورشکستگی، و برخی موارد فوری اسناد رسمی نیز در این دسته قرار می‌گیرند.

دادگاه‌های دانمارک برای مدیریت مناطق بحرانی در حالی که هنوز هم از فراخوان دولت برای تعطیل کردن بخش دولتی و پیگیری اقدامات احتیاطی بخش بهداشت پیروی می‌کردند، هشدار اضطراری را در دستور کار خود قرار دادند.

سیستم قضایی دانمارک و ویروس کووید ۱۹

در تاریخ ۱۱ مارس ۲۰۲۰ دادگاه‌های دانمارک برای مدیریت مناطق بحرانی در حالی که هنوز هم از فراخوان دولت برای تعطیل کردن بخش دولتی و پیگیری اقدامات احتیاطی بخش بهداشت پیروی می‌کردند، هشدار اضطراری را در دستور کار خود قرار دادند. همچنین ساماندهی مجدد مراحل رسیدگی به پرونده‌ها و ارزیابی پرونده‌های اضطراری و مهم، با همکاری نزدیک با تعدادی از روسای دادگاه‌ها و اداره دادگستری دانمارک به انجام رسید.

اداره دادگستری دانمارک فهرستی را منتشر کرد که در آن مشخص شده بود کدام

میان کشورهای اسکاندیناوی دارد و وابستگی دادگاه‌های این کشور از وزارت دفاع و بدنه دولت، حذف شده است.

از دهه ۵۰، سیستم حقوقی دانمارک دستخوش اصلاحات بسیاری شده است که مهمترین آنها در نتیجه استقلال کامل سیستم قضایی این کشور از قوه‌های قانونگذاری این کشور اتفاق افتاد. تمام این عوامل در کنار وجود هیات‌های بررسی و دادگاه‌های ویژه و همچنین بررسی و موشکافی قضات این کشور و در دسترس عموم بودن تمام سوابق آنها در نهایت منجر به شفافیتی در سیستم قضایی این کشور شده است که آن را در رتبه نخست سیستم‌های قضایی جهان قرار می‌دهد.

با توجه به موارد یاد شده، در این مقاله قصد داریم به بررسی این موضوع بپردازیم که دانمارک با دارا بودن بهترین سیستم قضایی جهان در مواجهه با همه‌گیری ویروس کرونا به چه راهکارهایی روی آورده و چه اقداماتی در این زمینه انجام داده است.

اینکه چه مواردی باعث می‌شود تا یک پرونده شرایط مهم و اضطراری بودن را داشته باشد، به ارزیابی مشخص توسط یک دادگاه عالی دارد. به همین ترتیب، خود دادگاه‌ها وظیفه دارند که کارشان را با توجه به شرایط محلی مدیریت کنند و پیش ببرند.

در شرایط استثنایی کنونی، در ظرفیت مدیریت پرونده‌ها بین دادگاه‌های مستقل تفاوت‌هایی وجود خواهد داشت. از این رو این موضوع حائز اهمیت است که طرفین اگر می‌خواهند بدانند چه پرونده‌هایی در حال بررسی و اجرا هستند یا اینکه کدام پرونده‌ها به تعویق افتاده‌اند، با دادگاه محلی خود تماس بگیرند.

دادگاه‌ها در هفته‌های آتی از آغاز شیوع ویروس کرونا، اقدام به تعیین شرایط اضطراری کردند. در چنین شرایطی آنها اذهان عمومی را نسبت به شیوع ویروس کوید ۱۹ و همچنین قرنطینه بخش عمومی آگاه کردند.

به گفته مدیر اداره دادگاه‌های دانمارک، این دادگاه‌ها کمک می‌کنند تا حد امکان کارها از خانه انجام شود. بیشتر جلسات دادگاه به تعویق افتاده است و کارمندان دادگاه و کاربران نسبت به این مسئله آگاهی دارند. البته پرونده‌هایی وجود دارد که می‌توان آنها

را از راه دور مدیریت کرد، و دادگاه‌ها تمام تلاش خود را برای حفظ و گسترش این فرم کاری انجام خواهند داد، تا همه اتفاقات و اقدامات در سیستم قضایی کشور دانمارک متوقف نشود. در داخل کشور برگزاری جلسات دادرسی مجازی تجربه می‌شود.

راه‌حل‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت سیستم قضایی دانمارک

سیستم قضایی دانمارک با چالش‌های بسیاری در این زمینه مواجه شد. مهمترین وظیفه این سیستم، حفظ پرسنل اورژانسی در مناطق بحرانی است، اما برای دادگاه‌های دانمارک نیز مهم است که همکاری نزدیکی با دیگر بازیگران در بخش پرونده‌های مجرمانه داشته باشند، تا به دادگاه‌ها در طیف گسترده‌ای از سوالات حقوقی و قضایی که به وجود آمده است، مشاوره بدهند تا همچنان به کار خود ادامه دهند. همچنین به فناوری اطلاعات دسترسی ایمن داشته باشند و به راهنمایی، کمک و پشتیبانی بیش از ۲۰۲۰ کارمند دادگاه، که بیشتر آنها در خانه کار مشغول به کار هستند، بپردازند. تمام تلاش دادگاه‌های دانمارک در این مدت این بوده است تا اوضاع را مدیریت کنند. همچنین

سیستم قضایی دانمارک با تشکیل یک کارگروه سعی دارد به بررسی چگونگی دستیابی به بهترین زمان ممکن برای بازگشت به گذشته و از سرگیری ارائه خدمات عادی خود بپردازد. با وجودی که چنین شرایط استثنایی به معنای افزایش حجم پرونده‌ها و زمان رسیدگی به آنهاست و بسیاری از جلسات دادگاه برنامه‌ریزی شده به تعویق افتاده است، اما سیستم قضایی دانمارک تمام تلاش خود را برای مدیریت اوضاع به کار گرفته است.

در طول قرنطینه در این کشور، دادگاه‌های باید اولویت‌های کمتری را به موارد زیر اختصاص دهند که از جمله آنها می‌توان به جلسات اصلی پرونده‌های کیفری، پرونده‌های مدنی به جز پرونده‌هایی که اضطراری هستند، اداره داری‌های متوفی و دفتر اسناد رسمی که در این بخش هم تنها به پرونده‌های ضروری رسیدگی خواهد شد، اشاره کرد.

تیم مدیریت بحران دادگاه‌های دانمارک برای اطمینان از عملکرد اضطراری دادگاه‌ها هماهنگی‌های لازم را انجام داده‌اند. این تیم مدیریت بحران متشکل از مدیریت و تعدادی از کارمندان اصلی در دادگستری دانمارک و همچنین نمایندگان دادگاه است. عملکرد این تیم این گونه است که ورودی روزانه را از دادگاه‌ها دریافت می‌کند، سپس به بررسی همه جوانب اضطراری آن می‌پردازد و به طور مرتب اطلاعات مرتبط به دادگاه‌ها را به اداره دادگاه‌های دانمارک ارسال می‌کند.

آخرین وضعیت دادگاه‌های دانمارک

دادگاه‌های دانمارک به تدریج بازگشایی مجدد را آغاز کرده‌اند. با کنترل همه‌گیری شیوع ویروس کرونا در این کشور، تمرکز اولیه بر پرونده‌های کیفری و مدنی مانند اختلافات خانوادگی است، اما دادگاه‌های امور تجاری نیز شروع به انجام مراحل طبیعی پرونده‌های مدنی مرتبط با امور ورشکستگی کرده‌اند. قوه قضاییه این کشور اعلام کرده است که

نحوه عملکرد سیستم قضایی دانمارک در یک نگاه

الف) آیین نامه ویژه

قانون خاصی در ارتباط با تاثیر این بحران بر عدالت مدنی وجود ندارد، اما این بحران روی جلسات دادرسی به دلیل دستورالعمل اجرایی دولت دانمارک در مورد ممنوعیت عمومی مجامع بیش از ۱۰ نفر، تاثیرگذار بوده است.

ب) تاثیر در ضرب الاجل ها و جلسات دادرسی دادگاه

هیچ ضرب الاجل تحت تاثیر قرار نمی گیرد اما قضات می توانند درخواست را تمدید کنند. این بدان معناست که تمام ضرب الاجل ها از جمله محدودیت زمانی تحت تاثیر قرار نمی گیرند. با این حال، این موضوع شامل اقدامات اجرایی نمی شود، زیرا این موارد به دلیل بحران به طور کلی به تعویق نمی افتند. تمام دادگاه های دانمارک کلیه دادرسی های غیر ضروری را تا حداقل ۱۰ می ۲۰۲۰ به تعویق انداخته بودند.

همچنین جلسات دادگاه می توانند از طریق یک کنفرانس ویدیویی برگزار شوند. با این وجود، این تنها راه حلی نیست که برای دادگاه هایی با اندازه های کوچک در نظر گرفته شده است. در خصوص پرونده ها و مواردی که اضطراری هستند، این مسئله می تواند از طریق ایمیل یا تلفن با دادگاه های دانمارک تماس بگیرند و ارتباط برقرار کنند. اطلاعات تماس اضطراری را می توان در صفحه اصلی دادگاه های دانمارک پیدا کرد.

ج) نحوه فعالیت وکلا و بانک ها در طول بحران و ویروس کرونا

دولت دانمارک این مورد را تصویب نکرده، بلکه تنها بخش خصوصی را به کار از خانه ترغیب کرده است. بنابراین، بانک ها و همچنین شرکت های حقوقی می توانند به طور معمول و همچنین تا زمانی که اقدامات احتیاطی لازم از سوی دولت، برای نمونه رعایت فاصله دو متری کارمندان از یکدیگر، را رعایت کنند.

د) تاثیر بحران در قانون ورشکستگی

پرونده های ورشکستگی همانند سایر پرونده ها در دانمارک مورد رسیدگی قرار می گیرند. البته این موضوع به نظر ویژه دادگاه بستگی دارد که تعیین کند آیا این پرونده اضطراری است یا نه تا به آن رسیدگی شود. دادگاه های مربوط به پرونده های ورشکستگی، دستورات جدیدی در این باره صادر می کنند اما تنها در یک میزان محدود اتفاق نمی افتد.

تمرکز خواهند کرد. پس از آن، دادگاه های دانمارک بر روی از سرگیری فرآیندها و پرونده های دیگر متمرکز خواهند شد که می توانند با روشی صحیح انجام شوند.

دادگاه های جداگانه روند کار را سازماندهی کرده و سر و سامان می بخشند و شرایط محلی برای پرونده ها در نظر خواهند گرفت. همچنین برای ایجاد برنامه های تفصیلی برای بازگشایی محلی دادگاه ها اقدام می کنند. با توجه به اقدامات و برنامه هایی که سیستم قضایی دانمارک در نظر گرفته است، تخمین زده می شود که ۷۵ درصد از پرونده ها تکمیل شوند.

دادرسی مورد استفاده قابل توجهی قرار نگرفته است، اما ممکن است در تأمین بودجه تحقیق و بازرسی تاثیرگذار باشد، زیرا اشخاص ثالث ممکن است معادل پول نقد یکسان برای شرکت در تحقیق را نداشته باشند.

بازگشایی دادگاه ها

از تاریخ ۱۷ آوریل ۲۰۲۰، دادگاه های دانمارک با توصیه دولت دانمارک و مراجع بهداشتی این کشور اقدام به بازگشایی مجدد و تدریجی دادگاه ها کردند.

در مرحله نخست دادگاه ها بر سر از سرگیری پرونده های دادگاه کیفری و پرونده های مدنی

به طور منظم در خارج از ساعات کاری و با استفاده از برخی از اماکن برای رفع کمبودهای قضایی اقدام خواهد کرد تا امکان رسیدگی به پرونده های بیشتر در اتاق های بزرگتر دادگاه ها به طوری که فاصله گذاری اجتماعی در آنها رعایت شده باشد، فراهم شود.

در همین راستا، دادگاه هایی ایجاد شده اند که امکان فاصله گذاری اجتماعی را بین شرکت کنندگان در دادگاه فراهم می کند و همچنین موانع فیزیکی در برخی از دادگاه ها که امکان فاصله گذاری اجتماعی وجود ندارد، نصب شده است.

به طور کلی، به دادگاه ها دستور داده شده است تا طرفین دعوی، شاهدان و قضات را در صورت احضار به دادگاه دعوت نکنند، مگر اینکه این افراد بیمار باشند یا علائم مشخصی از ابتلا به ویروس کووید ۱۹ داشته باشند. دادگاه ها به تمام افرادی که در گروه های در معرض خطر قرار دارند و باید در دادگاه حضور یابند، توصیه کرده اند تا ارزیابی کنند که آیا وظایف آنها باید به حالت تعلیق درآید یا خیر.

پیش بینی: پس از بحران و آثار بلندمدت

شیوع و ویروس کرونا

الف) کدام اقدامات در هنگام بحران بلافاصله از سر گرفته خواهد شد

پس از تعلیق جلسات دادگاه انتظار می رفت در تاریخ ۱۰ می ۲۰۲۰ دوباره از سر گرفته شود.

ب) آیا تعقیب و مجازات جرایم اقتصادی مانند جرایم مربوط به فساد، تضعیف خواهد شد؟

با توجه به تعلیق در جلسات دادگاه انتظار می رود دادگاه ها با تجمع موارد مربوط به پرونده های غیر ضروری، که ممکن است تنگنایی در رابطه با اتمام آنها وجود داشته باشد و همچنین پرونده های جدید و در حال بررسی، با فشار مضاعفی مواجه شود.

ج) آیا ضرب ماده بودجه شخص ثالث افزایش می یابد؟

با وجود اینکه در حال حاضر، بودجه

با شیوع گسترده ویروس کرونا در جهان:

چگونه دادگاه‌های کشورهای اروپایی به این اپیدمی پاسخ دادند؟

همچنین کسب و کارها، تاثیر جدی روی عملکرد روزمره دادگاه‌های تجاری اروپا گذاشته است. این در حالی است که مقررات برای مواجهه با موارد ضروری وجود دارد و کسب و کارهایی که به دنبال تحقق حقوق خود از طریق دادرسی و فرآیندهای حل اختلاف جایگزین (ADR) مانند داوری، رای‌گیری و میان‌جیگری هستند، ممکن است با تاخیر و موانع لجستیکی دیگری مواجه شوند. این مقاله به نحوه عملکرد دادگاه‌های

کرونا در کشورهای اروپایی رخ داد می‌توان به گسترش استفاده دادگاه‌ها در سراسر اروپا از فرآیندهای الکترونیکی و تله‌کنفرانس اشاره کرد. همچنین دادگاه‌ها پرونده‌هایی را که فوریت کمتری دارند، به تعویق می‌اندازند و برای اطمینان از این که هنوز صدای عدالت و حل اختلافات در هنگام شیوع کوید ۱۹ شنیده می‌شود، محدودیت‌های زمانی ایجاد کردند. محدودیت‌های قرنطینه‌ای دولت‌ها در کشورهای مختلف برای فعالیت مردم و

همه‌گیری گسترده کرونا تاثیر قابل توجهی بر بخش‌های مختلف در جهان گذاشت. از صنایع مختلف گرفته تا بخش‌های اقتصادی، کسب و کارها و غیره تحت تاثیر این ویروس با تغییرات گسترده‌ای مواجه شدند. در این میان اما سیستم قضایی کشورها نیز مصون نماندند و راهکارهایی را برای رسیدگی به پرونده‌های قضایی در کنار حفظ پروتکل‌های بهداشتی و پیشگیری از شیوع گسترده‌تر این ویروس ارائه کردند. از جمله اقداماتی که با شیوع گسترده

محرمات و کنفرانس‌های ویدیویی را در زمان رسیدگی به جلسات دادرسی عمومی صادر کرده است و بیشتر مراحل دادرسی مدنی و تجاری تا پایان اقدامات حبس به حالت تعلیق درمی‌آید. علاوه بر این، تمام محدودیت‌های زمانی در روند فرآیندهای مدنی و امور تجاری از ۱۲ مارس ۲۰۲۰ تا سه ماه پس از پایان اقدامات دولت برای کند کردن شیوع ویروس، تطبیق، معلق یا منقطع خواهند شد.

فرانسه همچنین خانه یکی از موسسات برجسته داوری جهان، یعنی اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC)، بزرگ‌ترین سازمان بین‌المللی که با هدف کمک به توسعه اقتصادی در سطح جهان شکل گرفت. هزاران شرکت خصوصی از ۱۳۰ کشور جهان عضو این سازمان هستند و کمیته‌های ملی این اتاق در ۸۶ کشور دنیا تشکیل شده‌اند) است که از آغاز شیوع ویروس کرونا در بیشتر نقاط جهان به طور کامل عملیاتی باقی مانده است.

ICC درخواست کرده است که تمام ارتباطات در طول مدت شیوع ویروس کوید-۱۹، در درجه اول از طریق ایمیل انجام شود. تمام جلسات نیز که قرار بود تا پیش از ۱۳ آوریل در مرکز شنیداری ICC در پاریس برگزار شود، به تعویق افتاد یا لغو شد. جلسات برنامه‌ریزی شده در دیگر مکان‌های ICC به طور مجازی برگزار شد.

■ آیا پرونده‌های ضروری، مانند اجرای احکام اولیه، مورد رسیدگی قرار می‌گیرند؟

دادگاه‌های فرانسه سعی دارند تا به شدت فعالیت‌های خود را به تعدادی از «پرونده‌های ضروری»، از جمله دادرسی‌های مدنی و تجاری در صورت ضرورت محدود کنند.

■ آیا باز هم می‌توان دادرسی را آغاز کرد؟

درباره فرآیندهای شبه قضایی، ممکن است ادامه روند حکمیت و قضاوت با استفاده از جلسات ویدئویی و تلفنی، درست به همان روشی که دادگاه‌ها در تلاش برای ادامه آن هستند، امکان‌پذیر باشد. در این میان گفتنی است، ممکن است در صورتی که میانجی‌گری‌ها از راه دور انجام شود، کمتر موفقیت‌آمیز باشند، با این وجود، چنین امری به طرفین دعوی بستگی دارد که موافقت کنند با میانجی‌گری پیش بروند یا خیر.

■ آیا پرونده‌های ضروری، مانند اجرای احکام اولیه، مورد رسیدگی قرار می‌گیرند؟

بله. برخی از امور قطعی دادگاه، مانند مواردی که شامل حکم بازداشت باشند، در اولویت قرار دارند.

■ آیا باز هم می‌توان دادرسی را آغاز کرد؟

بله، امکان صدور دعوی وجود دارد. **فرانسه** برنامه دولت فرانسه این‌گونه پیش می‌رود که دستورالعمل‌هایی را برای انطباق سیستم قضایی در طول دوره شیوع ویروس کرونا به عنوان بخشی از مفاد مقررات موجود در لایحه اضطراری سلامت (Health Emergency Bill) معرفی کند. دولت اجازه استفاده بیشتر از جلسات

کشورهای اروپایی در مواجهه با اپیدمی شدن ویروس کرونا می‌پردازد و اقدامات کشورهای اروپایی مانند انگلیس، ولز، فرانسه، آلمان، ایرلند، ایرلند شمالی و اسپانیا را مورد بررسی قرار می‌دهد. آنچه که در اقدامات انجام شده توسط این کشورها مشترک به نظر می‌رسد، ایجاد محدودیت‌ها، فاصله گرفتن از ارتباطات مستقیم و ترجیح استفاده از تکنولوژی‌های جدید و همچنین رسیدگی به موارد و پرونده‌های ضروری و به تأخیر انداختن پرونده‌های غیرضروری است.

انگلیس و ولز

دادگاه‌های انگلیس و ولز اعلام کرده‌اند که انجام کارها طبق روال معمول در طول همه‌گیری ویروس کرونا امکان‌پذیر نخواهد بود. با این حال، دادگاه‌های این کشور سال‌هاست که به سمت الکترونیک شدن - به عنوان مثال برای تشکیل اسناد - حرکت کرده‌اند و در شرایط کنونی اقدامات دیگری نیز برای کمک به دادگاه‌ها در راستای دستیابی به استمرار خدمات به مردم اعمال شده است.

رییس کل دادگستری این کشورها نیز در پاسخ به شیوع کوید-۱۹، دستورالعمل‌های دادگاه‌ها را در میان دیگر موارد ضروری صادر کرده است. بر همین اساس، موقعیت پیش فرض بر این است که دادرسی‌ها تا جایی که امکان دارد باید با یک، بیش از یک یا در صورت امکان با تمام شرکت‌کنندگان از راه دور برگزار شود. برای نمونه، یک دادگاه تجدیدنظر به تازگی با استفاده از اسکایپ برگزار شده است. علاوه بر این، بسیاری از امور دادرسی روی کاغذ حل خواهند شد و جلسات و دادرسی‌های نهایی با شواهد و مدارک موجود نیز شامل این موضوع می‌شوند و باید با استفاده از فناوری صورت بگیرند.

طرفین دعوی باید بتوانند میزان ضرورت پرونده‌ها را نشان دهند و محدودیت‌های ناشی از حبس، تا حد زیادی چنین امکانی را محدود می‌کند. افزون بر این، شروع دادرسی مستلزم تحویل احضار توسط دادرسی به متهم است - موضوعی که تا حد زیادی تحت تاثیر اقدامات حبس قرار گرفته است. در نتیجه می‌تواند شروع این مراحل و فرآیندهای جدید را محدود کند.

آلمان کشوری است که ایالت‌های آن مستقل هستند. از این رو در این کشور، ایالت‌های فدرال مسئولیت دادگاه‌های خود را بر عهده دارند و مقررات مشترکی درباره نحوه رسیدگی دادگاه‌ها به اختلافات در پی شیوع ویروس کرونا وجود ندارد. در عمل، رسیدگی در حال حاضر از یک دادگاه به دادگاه دیگر متفاوت است و حتی در برخی دادگاه‌ها می‌توان گفت از یک قاضی به قاضی دیگر نیز با تفاوت روبه‌رو می‌شود. بعضی از قضات، جلسات را به طور رسمی به تعویق انداخته‌اند، البته این اتفاق معمولاً فقط در صورتی رخ

می‌دهد که یکی از طرفین دعوی یا هر دو طرف این تقاضا را داشته باشند. تعداد بسیار کمی از قضات هستند که تاکنون جلسات را به طور رسمی به تعویق نینداخته‌اند، البته این موضوع به طور حتم در طولانی مدت نخواهد بود. فقط در صورتی که یک یا هر دو طرف آن را بخواهند.

حتی برترین دادگاه‌های آلمان نیز جلسات استماع و صدور احکام را به تعویق انداختند. برخی ایالت‌های فدرال دستورالعمل‌هایی را صادر کرده‌اند که از قضات می‌خواهد خیلی سخاوتمندانه مهلت تعیین کنند. در حال حاضر، تعداد کمی از مراحل به پرونده‌های کتبی منتقل می‌شود، بدون آنکه نیاز به رسیدگی شفاهی و جلسات استماع داشته باشند.

هر دادگاه حداقل در موارد اضطراری عملکرد خود را حفظ می‌کند و پرونده‌های ضروری همچنان مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

داوران، قضات و میانجی‌ها می‌توانند تصمیم بگیرند که چطور به بهترین وجه ممکن پرونده‌های خود را اداره کنند با وجود اینکه آیین‌نامه خاصی در این زمینه

وجود ندارد. با این حال، در حال حاضر اجازه تجمعات در بیشتر ایالت‌های فدرال آلمان داده نمی‌شود و در بعضی موارد، مقررات قانونی اعمال می‌شود. بنابراین می‌توان متصور بود که تمامی جلسات و دادرسی‌ها در این کشور به تعویق افتاده یا از طریق تماس‌های ویدیویی یا تلفنی مورد رسیدگی قرار گرفته است.

■ آیا پرونده‌های ضروری، مانند اجرای احکام اولیه، مورد رسیدگی قرار می‌گیرند؟

بله، امکان رسیدگی به پرونده‌های ضروری وجود دارد.

■ آیا باز هم می‌توان دادرسی را آغاز کرد؟

بله.

ایرلند شمالی

در ایرلند شمالی، موقعیت پیش فرض این است که تمامی امور غیرضروری توسط قاضی بدون دادرسی به تعویق می‌افتد. در بیشتر موارد، مدت زمان تعویق هشت هفته است. در موارد استثنا که طرفین راهی را برای

سازمان ثبت دادگاه مربوطه ایمیلی را ارسال کند تا دلایل ضروری بودن پرونده را با سرعت هرچه تمام تر اعلام کند.

■ آیا باز هم می توان دادرسی را آغاز کرد؟

بله. دفتر مرکزی دیوان عالی کشور جایی است که تمامی پرونده های امور تجاری توسط مجمع عمومی، احضار ویژه یا در موارد خاص با احضاریه دادگاه به خوانده آغاز می شود. بنابراین اساسنامه محدودیت ها همچنان ادامه دارد.

اسکاتلند

موقعیت های اختلافات تجاری در اسکاتلند همچنان در حال تحول است. در حال حاضر دادگاه ها فقط با پرونده های ضروری سر و کار دارند و به آنها رسیدگی می کنند. با این وجود، برخی از دادگاه ها اجازه می دهند در صورت امکان جلسات رسیدگی به پرونده های کتبی یا از طریق تلفن یا کنفرانس ویدئوی انجام شود. با این حال، شرایط روزانه در حال تغییر است.

میانجیگری، قضاوت و داورها اساساً قراردادهای خصوصی بین طرفین هستند، بنابراین پرونده ها بر مبنای فردی تصمیم گرفته خواهند شد و این مواضع در راستای توصیه های عمومی که برای ایمنی بیشتر ارائه شده اند خواهد بود. هر جا که جلسات رسیدگی لازم باشد و بتوان این جلسات را از دور برگزار کرد، انتظار می رود که این موارد به انجام برسند.

■ آیا پرونده های ضروری، مانند اجرای احکام اولیه، مورد رسیدگی قرار می گیرند؟

موارد ضروری، از جمله حکم موقت، در طول زمان شیوع ویروس کرونا همچنان مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

■ آیا باز هم می توان دادرسی را آغاز کرد؟

بله.

همچنان قابل اجرا خواهد بود.

رئیس دیوان عالی کشور اعلام کرده است که هیچ محاکمه ای در دادگاه عالی تا پیش از پایان دوره کنونی دادگاه فعلی که تاریخ ۳ آوریل بود، آغاز نشود. پرونده ها، از جمله موارد غیر ضروری به تعویق خواهند افتاد. در موارد مربوط به دادگاه امور تجاری که دادگاه جهت تبادل نظر، اعتراض به دادخواست یا اظهارات شاهد، دستور صادر کرده، این دستور العمل ها برقرار است و باید توسط طرفین رعایت شود.

همه گیری ویروس کووید ۱۹ باعث شده است تا وکلا و موکلان امکان استفاده از شیوه های جایگزین حل اختلاف (ADR) را در نظر بگیرند که از جمله این شیوه ها، روش مجازی است. تعدادی از میان جیگران ایرلندی از طریق تماس کنفرانسی خدمات میان جیگری یا واسطه گری را ارائه می دهند و این مسئله همچنان ادامه دارد.

میان جیگری می تواند از طریق کنفرانس ویدئویی و از طریق ارسال اسناد موجود به قاضی (داور) انجام شود. داور می تواند از طریق تله کنفرانس، کنفرانس های ویدئویی و مکاتبات ایمیل سوالات را مطرح کند. این ابزار همچنان در دسترس قرار دارد.

■ آیا پرونده های ضروری، مانند اجرای احکام اولیه، مورد رسیدگی قرار می گیرند؟

بله. قضات برای رسیدگی به پرونده های ضروری دادخواست های امور تجاری - به عنوان مثال، احکام صادره و اجرای آنها، همچنین درخواست های ضروری برای بررسی قضایی - در دسترس هستند. مناسب ترها می توانند با سرعت بیشتر و عمیق تر برای یک طرف در شرایط بحرانی کنونی انجام شوند. گفتنی است که همه این فرامین در ایرلند اعمال می شوند.

در غیر این صورت، پرونده ای که دلایل خوبی داشته باشد، ممکن است ضروری تلقی شود. یک طرف دعوی می تواند به

توافق در پرونده خود پیدا کنند، می توانند دو روز پیش از تاریخ رسیدگی، فرم مربوطه را به دادگاه ارائه دهند.

هیچ قوانین و مقررات خاصی برای رسیدگی، تصمیم گیری یا میان جیگری ارائه نشده است. با این وجود، از آنجا که میان جیگری توسط دادگاه اداره نمی شود، طرفین می توانند واسطه گری را ترتیب دهند، مشروط بر اینکه انجام این کار بی خطر باشد و از راه دور انجام شود.

■ آیا پرونده های ضروری، مانند اجرای احکام اولیه، مورد رسیدگی قرار می گیرند؟

بله. قرارهای دادرسی و بررسی های قضایی انجام می شوند. در شرایطی که بر اساس الزامات عدالت، به دادرسی نیاز و اجرای آن ایمن باشد، باید یک جلسه دادگاه محور تشکیل شود. قاضی ممکن است تعداد افراد حاضر در دادگاه را در هر زمانی محدود کند و عموم مردم نباید در آن مشارکت کنند. پرونده های ضروری به طور کلی از راه دور یا از طریق لینک مستقیم، ایمیل یا تلفن انجام می شود.

■ آیا باز هم می توان دادرسی را آغاز کرد؟

چنین شرایطی هنوز برقرار است و انتظار می رود شفاف سازی در این مورد هم از سوی دفتر مرکزی دیوان عالی و هم انجمن حقوقی ایرلند شمالی صورت بگیرد.

ایرلند

دادگاه عالی (High Court) و دادگاه امور تجاری (Commercial Court) در ایرلند مشغول فعالیت هستند. پرونده ها را می توان به روش معمول از طریق دفتر مرکزی دیوان عالی کشور آغاز کرد و دفتر مرکزی یک فرآیند «دراپ باکس» برای رفع نگرانی هایی که در زمینه ویروس کرونا وجود دارد، ایجاد کرده است. این بدان معناست که اساسنامه محدودیت ها

اسپانیا

دولت اسپانیا در ۱۴ ماه مارچ ۲۰۲۰ در این کشور وضعیت اضطراری اعلام کرد. دولت این کشور اعلام کرد که تمام مهلت‌های رسیدگی به رویه دادگاه‌ها و جلسات دادرسی به حالت تعلیق درمی‌آید. همچنین ارسال اسناد کتبی و ارتباطات پیش از دادگاه‌ها و محکمه‌ها ممنوع شد و دسترسی به اسناد تنها به کسانی که مرتبط با دادرسی‌هایی هستند که فوریت آنها اعلام شده‌اند و نمی‌توانند با دستور دادگاه به تعویق بیفتند، محدود شد. مراحل قانونی که ممکن است ضروری، حائز اهمیت و غیرقابل پیش‌بینی در نظر گرفته شوند، شامل مواردی از قبیل اقدامات مرتبط با حمایت از افراد زیر سن قانونی، دستورات محافظتی و هر اقدام پیشگیرانه در ارتباط با خشونت علیه زنان و افراد زیر سن قانونی، همچنین هرگونه اقدام قانونی در پرونده‌های مربوط به زندانیان یا بازداشت‌شدگان و یا اقدامات ضروری درباره نظارت در زندان می‌شود.

در تاریخ ۱۳ آوریل، وزیر دادگستری ایالتی این کشور دستورالعملی را با هدف شروع دوباره فعالیت‌های قضایی اسپانیا صادر کرد. از جمله اقدامات دیگری که انجام می‌شد، می‌توان به ممنوعیت ارسال اسناد و ارتباطات کتبی پیش از برگزاری دادگاه‌ها اشاره کرد که تا تاریخ ۱۵ آوریل برداشته شد، با این وجود، تعلیق تمامی مهلت‌ها و رویه دادرسی‌ها همچنان به قوت خود باقی خواهد ماند. اقداماتی که توسط موسسات داورى انجام می‌شود، با توجه به دادگاه میان‌جیگری متفاوت است. به عنوان مثال، دادگاه داورى مادرید (Madrid Court of Arbitration) به فعالیت خود ادامه می‌دهد، اما در مواردی که لازم باشد، از جلسات یا ملاقات‌های مجازی نیز استفاده خواهد کرد. دادگاه داورى اسپانیا (The Spanish Court of Arbitration) محدودیت‌های زمانی را در تمام مراحل داورى که در آن تاریخ در جریان بودند، به حالت تعلیق درآورده است، در حالی

که وضعیت زنگ خطر همچنان به قوت خود باقی مانده است. موسسات مختلف واسطه‌گری نیز مهلت رویه‌ها را به حالت تعلیق درآورده‌اند.

■ آیا پرونده‌های ضروری، مانند اجرای احکام اولیه، مورد رسیدگی قرار می‌گیرند؟

موارد ضروری هنوز هم می‌توانند مورد رسیدگی قرار بگیرند که از میان آنها می‌توان به برنامه‌های اقدامات اولیه یا احکامی که نمی‌توانند به تعویق بیفتند، اشاره کرد.

■ آیا باز هم می‌توان دادرسی را آغاز کرد؟

بله، در حال حاضر مراحل دادرسی آغاز می‌شود. از تاریخ ۱۵ آوریل امکان رسیدگی به پرونده‌های دعوی، ارتباطات و دیگر اسناد پیش از دادگاه وجود دارد.

در آغاز شیوع همه‌گیری ویروس، اسپانیا با کاهش تعداد پرسنل در دادگاه‌ها مواجه بود که پس از چندین هفته این تعداد رو به افزایش رفت تا بهبودی تدریجی خدمات دادگستری در دستور کار قرار بگیرد. (۶)

شهید غلام حیدر کاوسی
مدیر فقید دفتر خدمات الکترونیک قضایی

مرحوم شعبان فلاحی ویشکایی
مدیر فقید دفتر خدمات الکترونیک قضایی

خون دل‌ها خورده‌ایم...

در زمانی که اغلب مشاغل، اغلب ادارات و سازمان‌ها و نهادها و مهمترین مراجع حاکمیتی به دلیل بروز کرونا و به استناد مصوبات ستاد ملی کرونا، سطح ارتباط با مراجعین را به حداقل ممکن رسانیده و بعضاً خدمات خود را تعطیل نمودند، این «دفاتر خدمات الکترونیک قضایی» بودند که استوارتر از همیشه و با بذل جان و سلامتی ایستادند و اجازه ندادند که حتی لحظه‌ای روند خدمتگزاری به مردم در دفاتر سراسر کشور تعطیل شود. این جان‌فشانی، این ایثار و این میدان‌داری اما بهای سنگینی داشت. بهایی به گرانی «جان». نهاد خدمات قضایی کشور، اکنون دو عزیز از میان مدیران دفاتر را از دست داده و متأسفانه حدود ۱۷ نفر از مدیران و کارکنان محترم دفاتر درگیر این بیماری منحوس شده و بعضاً هنوز در بستر بیماری‌اند... روح رفتگان شاد و جان بیماران با سلامت عاجل قرین باد...

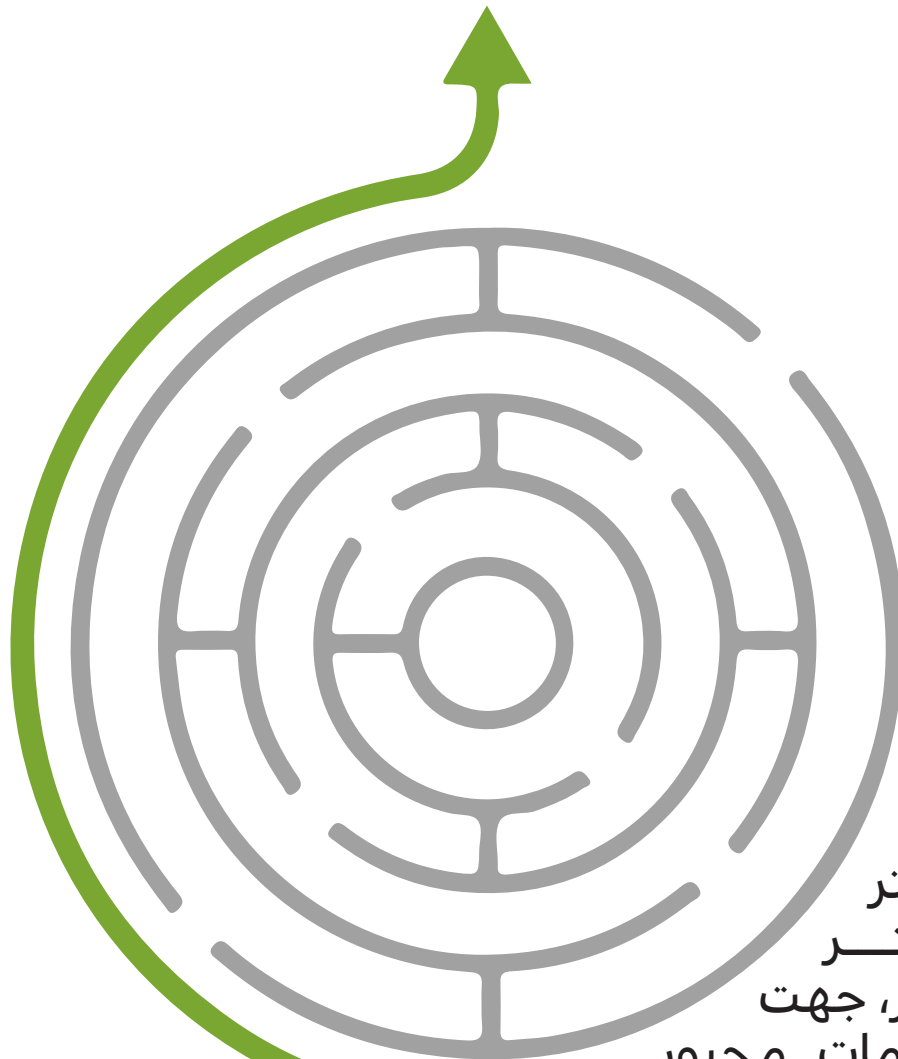
کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی
روابط عمومی

در صف منتظر نمانید!

با بهره‌مندی از سامانه‌ی نوبت‌دهی الکترونیک دفاتر خدمات الکترونیک قضایی

**مراجعه‌کن
گرامی!**

برای اینکه
در این دفتر
یا هر دفتر
خدمات دیگر، جهت
دریافت خدمات مجبور
به قرارگرفتن در صف نشوید،
می‌توانید از طریق سایت
nobat.kdke.ir دفتر دلخواه خود
و روز و ساعت دلخواه را تعیین و
راس ساعت در دفتر حاضر شده
و بدون معطلی در صف، خدمات
مورد نظر خود را دریافت نمایید.

 nobat.kdke.ir
انتخاب دفتر دلخواه
انتخاب روز و ساعت دلخواه